

DOKA

DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI

www.doka.org.tr

Eylül / Ekim 2015

27.
Sayı

Yine Karlandı
Karadeniz Dağları...

Zigana

DOKA

DOĞRU - OBJEKTİF - KARARLI ADIMLAR

www.doka.org.tr

Adına İmtiyaz Sahibi

Çetin Oktay KALDIRIM
Genel Sekreter

Genel Koordinatör

Vahit KETBOĞA

Genel Yayın Yönetmeni

Hakan BAĞÇEKAPILI

Yazı İşleri Sorumlusu

Ahmet YEŞİLÇİÇEK

Görsel Tasarım

Emine GÜLERYÜZ
Gönül YILMAZ

Redaktör

Arş. Gör. Gül YILMAZ ÇAL
Recep Tayyip Erdoğan Univ.
Fen Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

İngilizce Çeviri

Nuray EFENDİOĞLU
İnşaat Mühendisi
DOKA Uzmanı

Gazipaşa Mah. Nemlioğlu Sk. Taksim Yokuşu Vakıf İşhanı No:3 TRABZON
Tel : 444 82 90 Fax: 0462 455 40 88

Baskı

İber Matbaacılık / 0462 321 72 36

Sümela Manastırına Giderken / Maçka / Trabzon

SUNUM 6-9

Genel Sekreterin Kaleminden...

TR 90 Bölgesi Kümelenme Stratejisi ve Eylem Planı

RÖPORTAJ 12-21

Ordu Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürü
Feyzullah KONAK
Arıcılık ve bal hakkında bilinmeyenleri anlattı...

İLÇELERİMİZİ TANIYALIM 22-55

BAŞARI ÖYKÜSÜ 58-61

Asaşpen Yönetim Kurulu Üyesi ve aynı zamanda Bizim Neslin
Uşakları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı
Safa Bayar YAVUZ
hayat hikayesini siz değerli okuyucularımız için anlattı

- Temperli Cam Üretimi Projesi

- Yeşildere Köy Konağı Restorasyon Projesi

- Karaca Mağarası Turizm Çevre Yolu Projesi

BÖLGEMİZİN DEĞERLERİ

72 - 77

"Türk Einstein'ı" olarak tanınan ünlü teorik fizikçi
Prof. Dr. Behram N. KURŞUNOĞLU

CAMİLER

80-97

Trabzon ilinde bulunan ve tarihi özelliğe haiz
camileri sizler için derledik.

HABERLER

100-102

- DOKA-JICA İşbirliğinde Biyoçeşitlilik Eğitimi Verildi
- DOKA YÖREX'e Katıldı
- Sağlık Turizmde Teknik Kapasite Arttırılıyor

- General Secretary "Cluster Strategy For TR90 Region"
- Ordu Beekeeping Research Institute Director, Feyzullah KONAK
- FINDIKLI in the eyes of District Governor, Mr. Arif KARAMAN
- TONYA in the eyes of District Governor, Mr. Halit MENCİ
- GÖLKÖY in the eyes of District Governor, Mr. Halit MENCİ
- ASAŞPEN Board Member, Safa Bayar YAVUZ shared his life story for our precious readers.

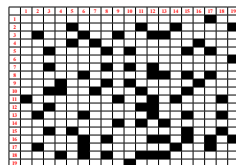
ENGLISH

104 -123

BİL BAKALIM

124

BASINDA DOKA

126

TR 90 Bölgesi Kümelenme Stratejisi ve Eylem Planı

Sektörel, bölgesel ve yerel rekabet gücünü artırıcı, aynı zamanda, kalkınma modeli olarak da görülen kümelenme, birbirlerine katma değer ekleyen üretim zinciri ile bağlı, karşılıklı bağımlı tedarikçileri de içeren firmalar ve/veya işletmeler, bilgi üreten kurumlar (üniversiteler, araştırma kurumları, mühendislik şirketleri vs.), destekleyici kurumlar (acenteler, danışmanlık şirketleri, bankalar, sigorta şirketleri vs.), müşteriler, kümelenmeyi destekleyen ilgili kamu kurumları (İl Özel İdareleri, KOSGEB vs.), sektörel sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, sektöre yönelik medya ile kontrol ve standartları düzenleyen kuruluşlar tarafından oluşturulmuş ağ ve bunların coğrafi bir alanda yoğunlaşmaları olarak tanımlanmaktadır.

Kümelenme konusunda her ne kadar ulusal koordinasyon tam olarak sağlanamasa da ulusal ölçekteki oyuncular, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ekonomi Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı olarak öne çıkmaktadır.

Bölgesel ekonomik ve sosyal gelişmenin en önemli tetikleyicilerinden olan üretim ve hizmet sektörleri, hem iş ve istihdam yaratma hem de yüksek katma değer potansiyelleriyle bölgelerin, uzun vadede, çekici ve sürdürülebilir niteliklerini korumada ve geliştirmede önemli katkılar sunarlar. Sanayi ve hizmet sektörleri rekabetçiliğinin artırılması, çekici yatırım merkezi haline dönüşmek kadar, Bölge nüfusunun yaşam kalitesinin iyileştirilmesi için de önemlidir. Kümelenme yaklaşımı, verimlilik ve inovasyon ile birlikte oyuncuların işlem maliyetlerini de düşürmektedir.

Bölgelerin rekabetçi sektörlerle öne çıkmaları, diğerlerine göre uluslararasılaşma potansiyeli daha yüksek sektörlerin desteklenmesi, küresel pazara Bölgeden ulaşan mal/hizmetin artması, bölgesel gelişme çalışmalarının en önemli unsurlarını teşkil eder. Bu bağlamda çoğu bölgesel gelişme programı, sektörleri iyi analiz ederek, inovatif yeteneklerini geliştirme, işbirliği ağ yapılarını kuvvetlendirme ve uluslararasılaşma sürecinde destekleyecek yapılar kurarak rekabetçiliğini geliştiren projeler üretir. Bu kapsamda sıklıkla kullanılan modellerden biri kümelenmedir. Son yıllarda “akıllı uzmanlaşma, “yaratıcı endüstrilerin teşviki”, “kilit kolaylaştırıcı sektörlerin desteklenmesi”, “yöresel kaynakların korunması ve ticarileştirilmesi” gibi modeller de bölgesel gelişme için öne çıkan modeller arasındadır.

Bölgesel gelişme için üretim ve hizmet sektörlerinin rekabet gücünün geliştirilmesi sürecinde sektöre özel (tailor-made) projeler ve işbirliği platformları kurularak desteklenilmesi için öncelikle bölgedeki sektörlerin tanımlanması ve tanımlanan sektörlerin arasından rekabetçilik ve kümelenme potansiyeli yüksek olanların belirlenmesi (önceliklendirilmesi) gerekmektedir.

2011 yılı son çeyreğinde Ekonomi Bakanlığı ve Kalkınma Bakanlığı işbirliği ile hazırlanan envanterde TR90 bölgesinde 8 adet küme/potansiyel küme görünmektedir. Bu sayı toplam envanterdeki küme/potansiyel küme sayısının yaklaşık % 2'sine denk gelmektedir. Fikir aşamasındaki kümeler, her ne kadar küme olarak kabul edilmese de başlangıç noktası oluşturulması açısından önemlidir.

TR90 bölgesinde gerçekleştirilen bu çalışmanın temel amacı; 2014-2023 TR90 Bölge Planı'nda 2. Amaç "Bölge Sanayisinde Katma Değeri Yükseltmek ve Rekabet Edebilirliği Artırmak" altında yer alan "Bölge'deki Firmalarda Kümelenme Oluşumlarının Desteklenmesi" başlıklı stratejinin hızlı ve izlenebilir şekilde uygulamaya konulabilmesidir.

- **Turizm** (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon)
- **Fındığa Dayalı Ürünler** (Giresun, Ordu, Trabzon)
- **Arcılık ve Arı Ürünleri** (Artvin, Ordu, Rize, Trabzon)
- ▲ **Çay** (Rize, Trabzon)

Bu rapor, TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon illerindeki sektörlerin tanımlanması, önceliklendirilmesi konusunda yürütülen çalışmaların sonuçlarını ve söz konusu sonuçlar üzerine geliştirilen kümelenme stratejisi ve eylem planını içermektedir.

Bu çalışma kapsamında TR90 bölgesindeki toplam 56 sektör mevcut durum performansı ve kümelenmeye uygunluğu açısından değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda il bazında toplam 29 sektör kümelenme için öncelikli olarak belirlenmiştir. Bunlardan 4 tanesi birden çok ili kapsamı nedeniyle bölgesel olarak ele alınmıştır. Sonuç olarak TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi için 4 adet bölgesel ve 13 adet il bazında olmak üzere toplam 17 adet küme/potansiyel küme tanımlanmıştır. TR90 bölgesinin kümelenme konusunda performansının değerlendirilmesi için referans değerleri içeren ve kümelenme konusunda mevcut durumu gösteren tablo aşağıda verilmektedir.

Coğrafi Bölge	Sektör	Kümelenme Sürecindeki Durumu
TR90	Turizm	Fikir
TR90	Fındık Ürünleri	Fikir
TR90	Arcılık ve Arı Ürünleri	Fikir
TR90	Çay	Gelişen
Ordu	Hazır Giyim	Fikir
Ordu	Gıda Makineleri	Fikir
Gümüşhane	Pestil/Köme	Fikir
Gümüşhane	Doğal Taş (Mermer)	Fikir
Rize	Çay Makineleri	Fikir
Artvin	Kerestecilik	Fikir
Artvin	Lojistik	Fikir
Giresun	Asansör	Fikir
Giresun	Hazır Giyim	Fikir
Trabzon	Gemi İnşa	Gelişen
Trabzon	Mobilya	Fikir
Trabzon	Su Ürünleri	Fikir
Trabzon	Kuyumculuk	Başlangıç

TR90 bölgesinin kümelenme konusundaki vizyonu “Ulusal ve küresel pazarda rekabet gücünü artırmak ve marka-
laşmak için işbirliğini etkili bir araç olarak benimseyen ve kullanan TR90 bölgesi” olarak belirlenmiştir. Bu vizyon altında,
“küme yönetimi”, “rekabetçilik/yenilikçilik” ve “ihracat/uluslararasılaştırma” başlıklı 3 adet gelişim eksen ve söz konusu
gelişim eksenleri altında 17 adet tedbir tanımlanmıştır. Bu tedbirlere yönelik 29 adet eylem geliştirilmiş olup bunlar arasın-
dan gerek sahip olduğu önem derecesi, gerekse diğer eylemler için başlangıç noktası olması nedeni ile kısa vadede gerçek-
leştirilmesi gereken eylemler aşağıda sıralanmıştır.

- TR90 Doğu Karadeniz Bölgesi Kümelenme Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulması ve aktivasyonu
- TR90 Kümelenme ve Yenilikçilik Portalının oluşturulması
- Turizm Sektörü Mevcut Durum Analizi ve Kümelenme Stratejisinin Hazırlanması
- Fındığa Dayalı Ürünler Sektörü Mevcut Durum Analizi ve Kümelenme Stratejisinin Hazırlanması
- TR90 Bölgesi Yöresel ve Geleneksel Ürünlerin Kümelenme Konsepti ile Ticarileştirme Stratejisi hazırlanması
- UR-GE Desteklerinden faydalanabilecek olan sektörler için başvuru yapılması

TR90 bölgesinin gelişiminde, benzer sosyo-ekonomik ve coğrafi özellikler barındıran doğu-batı eksenindeki böl-
gelerarası etkileşimin eşgüdümlü olarak yönetilmesi ve bu
işbirliğinden kazan-kazan yaklaşımıyla istifade edilmesi
önem arz etmektedir. TR90 için söz konusu etkileşim hin-
terlandı TRA1, TRA2, TR81, TR82 ve TR83 bölgelerinden
oluşmaktadır ve bu geniş alan bölgenin işbirliği olanakla-
rı açısından doğuda TRA1 ve TRA2, batıda ise TR81, TR82
ve TR83 bölgeleri olmak üzere iki alt alandan oluşmakta-
dır. Bu bağlamda, doğuda tarım, turizm ve dış ticaret alan-
larında; batıda ise ormancılık ve orman ürünleri, ulaştırma
ve turizm alanında işbirliklerine dair kaynak ve farkındalık
zemini mevcuttur.

Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinden oluşan TRA1
bölgesi; Ağrı, Kars, Ardahan ve Iğdır illerinden oluşan TRA2
bölgesi ve TR90 bölgesinin özellikle Gümüşhane ve Artvin
illerinin coğrafi yakınlığı, tarımın sektörel baskınlığı, orga-
nik tarım ve hayvancılık için uygun doğal yapısı, zengin gen
varlıkları ve kuzeydoğu komşularıyla sınır ticareti olanak-
larıyla genel itibariyle turizm, tarım ve dış ticarete işbirliği
için uygunluk taşımaktadır.

Bunun yanında batı ekseninde yer alan Samsun, Çorum, Tokat ve Amasya illerinden oluşan TR83 bölgesi; Zonguldak, Karabük ve Bartın illerinden oluşan TR81 bölgesi ve Kastamonu, Çankırı ve Sinop illerinden oluşan TR82 bölgesi ile TR90 bölgesi birçok konuda benzer özellikler göstermektedir. Coğrafi yapıdan kaynaklanan sorunlar, yoksulluk, yaşlılık, sektörel çeşitliliğin az olması, mevcut doğal kaynakların hem sanayide hem de turizmde yeterince değerlendirilememesi bunlardan bazılarıdır. (TR90 Doğu Karadeniz Bölge Planı 2014-2023, 2014)

Özetle, Onuncu Kalkınma Planında, Dokuzuncu Kalkınma Planı ile kümelenme konusunda atılan adımların sürdürüldüğü ve geliştirildiği görülmektedir. Bu kapsamda kümelenme de yenilikçilik gibi ulusal kalkınma alanında sabit bir erim olarak yerini almayı başarmıştır.

Ordu Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürü

Feyzullah KONAK

Ancılık ve bal hakkında
bilinmeyenleri anlattı...

Kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

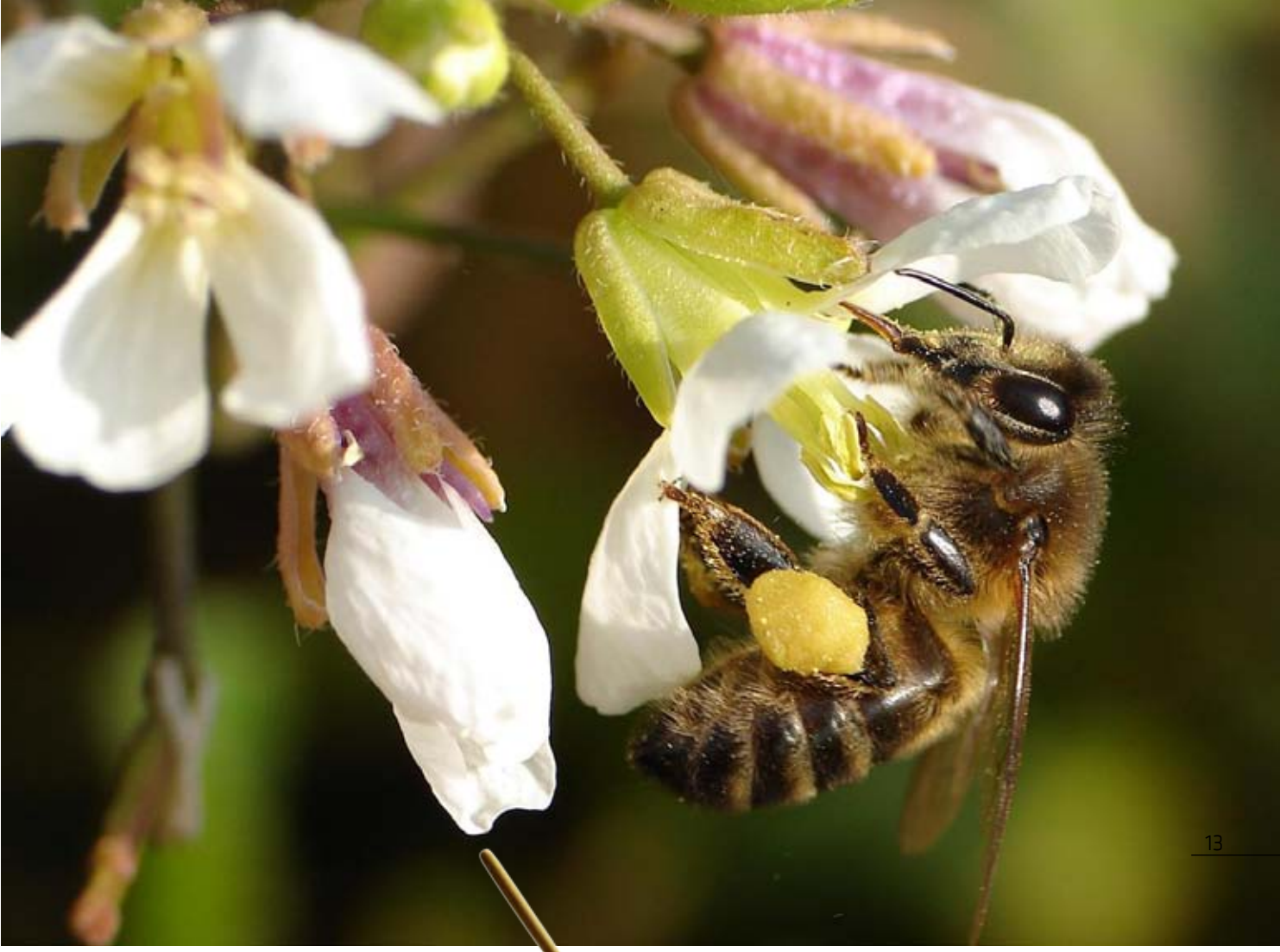
Zoteknist Ziraat Yüksek Mühendisiyim. Sektör ile ilgili olarak üç yıl özel sektörde ve akabinde yedi yıl da üniversitede Öğretim Görevlisi olarak çalıştım. 2002 yılından itibaren Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü'nde çalışmaktayım. Eylül 2008 den sonra ise Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürü olarak görev yapmaktayım.

Ordu Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü Ülkemizdeki bu alandaki tek kurumdur. Enstitü'nün faaliyetleri hakkında bizi bilgilendirir misiniz?

Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan bir kamu araştırma kurumudur. Ülkemizde Bakanlığa bağlı arıcılık sektörü ile ilgili tek araştırma Enstitüsüdür. Bölgesel ve ülkesel görev alanımıza bakıldığında, Türkiye'de arıcılık yapan tüm alanlar görev alanımız içerisine girmektedir. Arı ve arıcılık ürünleri başta olmak üzere arıcılık ile ilgili ihtiyaç duyulan tüm verileri toplamak, laboratuvar altyapısını geliştirerek sektöre cevap verecek şekilde koordineli bir şekilde sürdürmek, arıcılık ile ilgili makine ekipman konusunda, arı ürünlerinin beslenme ve gıda takviyesi olan alanlarda, arı hastalıkları alanında çalışmalar yapmak ve olabilecek sonuçlar karşısında çözümler geliştirmek, iklim değişikliğinin arıcılık sektörüne muhtemel etkileri inceleme, Bakanlığımızın

politikalarını belirleyecek karar verici amirlerimize arıcılık ve sektörle ilgili ayrıntılı raporlar hazırlamak şeklinde özetleyebiliriz. Yaptığımız çalışmalar hem ulusal hem de uluslararası boyutta kendini göstermektedir.

Doğu Karadeniz Bölgesi bal üretimi açısından hangi konumdadır?

Bunu şöyle ifade etmekte fayda vardır. Türkiye’de en çok arı kolonisinin bulunduğu bölge Doğu Karadeniz’dir diyebiliriz. Hatta Türkiye’nin en çok arı kolonisinin bulunduğu ikinci Ordu’dur. Uluslararası istatistiklere (FAO) bakıldığında Ordu’nun arı kolonisi bakımından 105 ülkeden daha fazla arı kolonisine sahip olduğunu görürüz. Doğu Karadeniz Bölgesi’nde yaklaşık 20 bin ton bal üretiminin olduğunu söyleyebiliriz. Bu balı üreten arılar bu bölgede faaliyet sürdürmekte ancak kolonilerinin büyük bir bölümü İç Anadolu ve Doğu Anadolu’nun yaylarında bulunduğunu da belirtmek isterim. Diğer bir ifadeyle arıcımız bu bölgede ancak bal üretiminin çoğunu seyyar/gezgin arıcılık yaparak başka bir bölgede gerçekleştiriyor diyebiliriz.

Yöreye özgü ballar var mıdır? Varsa bu ballar hangileridir?

Yöreye özgü ballar üretilmektedir. Uluslararası ünlülüğüyle tanınan Anzer balı, kestane balı, akasya balı ve ıhlamur balı, Kaçkar balı bu bölgede üretilmektedir. Yine “deli bal” dediğimiz ormangülü balıda sadece bölgemizde üretilmektedir. Hatta önceki yıllarda Enstitümüzün de bu balla ilgili bilimsel çalışması olmuştur. Doğu Karadeniz’de üretilen ballarımız yüksek değerinde alıcı bulabilmektedir. Kaçkar dağlarında üretilen ve yine yüksek kesimlerde üretilen ballarımız yüksek fiyatlarda alıcı bulmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi çiçek çeşitliği bakımında farklı bir görüntüye sahiptir. Dönemsel olarak incelediğimizde Mayıs ayı içerisinde akasya balı, Haziran aylarında kestane ve ıhlamur balı, Haziran ile son bahar arasında ormangülü balı üretiminin olduğunu gözlemlemekteyiz. Bir miktarda polen üretimi yapılmaktadır.

Bölgemizde bal üretimi dışında yapılabilecek çalışmalar nelerdir?

Arıcılık sektörüne baktığımız yapılmaması gereken çalışmalar kapsamında propolis üretimi yapılabilir. Bununla ilgili olarak enstitü olarak ön çalışmalarımız mevcuttur. İnşallah üreticilerimiz ile yapılacak çalışmalarda yörenin arıcılık yapısının tam olarak değerlendirmiş olacağını da inanıyorum.

Ayrıca arıcılık sektöründe kullanılan malzeme ekipman üretimi üssü olabilecek potansiyele sahip olduğunu ifade edebilirim. Bu anlamda Mobil arıcılık sistemleri, petek üretim makineleri, kovan üretimi, baraka üretimi gibi konularda bölgemiz sektörde önemli bir yerde bulunmaktadır.

Propolis ne demektir?

Arıların antibiyotik veya dezenfektan olarak kullandıkları bir maddedir. Bal arıları yeni yeşermekte olan bitkilerden almış oldukları reçineyi yine kendi vücutlarına bağlı enzim ve balmumlarıyla karıştırarak oluşturmuş olduğu özel bir yapıdır. Arı, dezenfekte edilecek tüm bölgeyi bu madde ile kaplamaktadır. Kovanın içine gelebilecek ve temizleyemediği materyalleri bu madde ile temizler. Örneğin kovana girecek ve burada büyüyecek haşerelerin arılar tarafından öldürülmesiyle birlikte kovan temizliğini sağlamak amacıyla propolisi kullanırlar. Bu da bir nevi mumyalama şeklinde olmaktadır.

Bunu üreticilerimiz üretmekte ancak farklı bir teknikle arılardan toplama işlemini gerçekleştirmek için çalışmalar yapmaktayız.

Arı üretimi noktasında sürdürdüğünüz çalışmalar nelerdir?

Yeryüzünün dili en uzun arısı olan Kafkas arısıdır. Bölgemiz coğrafi şartlarına uyum sağlayabilecek arı türü Karadeniz ekotipi dediğimiz Kafkas arısıdır. Bu noktada Enstitü olarak bölgeye uyumlu arı türü için ıslah çalışmalarını yürütüyoruz. Ülkesel Arıcılık Projesi kapsamında bu çalışmaları sürdürmekteyiz. 2016 yılı içinde damızlık ana arılarımızı üreticilerimize sunmayı hedeflemekteyiz.

Sizin ağınızda arı üreticisi sayısı kaçtır? Sizden ne gibi talepleri olmaktadır?

Ülkemizdeki tüm üreticiler ve sektördeki tüm kuruluşlar bizim payadşımız durumundadır. Bir çok etkili büyük arıcı ve firma ile çalışmalarımız ve onların yapmış olduğu çalışmalar konusunda karşılıklı bilgilendirme ve bazı ortak değerlendirmeler içerisinde olmaktadır. Yaptığımız tüm çalışmalar üretici bazında sorun olarak ortaya çıkan problemleri çözme noktasındakifaaaliyetleri de beraberinde yürütmekteyiz. Şu anda ülkemizde bal üretimi noktasında arıcılık birlikleri kurulmuştur. Bu birliklerin ortaya çıkmasındaki etken veya arıcılığa verilmiş teşviklerin kaynağı 1999 yılında yaptığımız zanket çalışmaları sonucuna göre gelişen olaylardır. Eğitim noktasında üreticilimiz arıcılığın her alanında (ana arı üretimi ve teknik arıcılık konularında) katkı sağlamaktayız. İlk Organik arı eğitimlerini de ülkemizde Bakanlık düzeyinde Enstitümüz vermiştir.

Yine üreticilerimize şu anda sunduğumuz çalışmalar da mevcuttur. Bunların başında mobil arıcılık dediğimiz sistemi geliştirdik. Yine yaptığımız çalışmalarda arının bulunduğu yerlerde bitkisel üretimin artığını gözlemledik. Bölgemizde kivi ve çilek, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde de bademe yönelik yaptığımız çalışmalar arıların tozlaşma yoluyla bitkisel üretimi hem kalite hem de verimlilik açısından artırdığını gördük. Bu çalışmayla hem arı üreticilerimize hem de bitkisel üretim yapan çiftçilerimize katma değer sağladık. Bunun sonucunda da hem arı üreticilerimiz hem de çiftçilerimiz arıları kendileri talep eder duruma gelmişlerdir.

İrk noktasında verimlilik çalışmaları yürütüyoruz. Koloni yönetimi ve Arı hastalıkları ile ilgili çalışmalar yürütüyoruz.

Bal üretiminin bu kadar çok olduğu bir bölgede baktığında ulusal ve uluslararası anlamda bir firmanın olmadığını görmekteyiz. Siz bunu neye bağlıyorsunuz?

Üretim var, girişimcilik var ancak sunuma baktığımızda bu ölçekte bir firmanın olmadığını görüyoruz. Arım, Balım, Peteğim Projesi'nin çıkış amacından biri de buydu. Pazarlama ve üretilen balın kalitesi noktasında son tüketiciye verilecek güvenle bunun aşılabacağını düşünüyorum. 6 ili kapsayan projeye başlangıçta 67 firmayı dahil etmiştik. Süreç içerisinde bu sayı 160 civarına ulaşmıştır. Bu 160 firma içerisinde de ulusal ve uluslararası düzeyde firmaların çıkacağını tahmin ediyoruz.

Enstitü olarak devam eden diğer projeleriniz nelerdir?

Enstitümüzde görevli araştırmacılarımız tarafından DOKA (Teknik Destek), TÜBİTAK, Üniversitelerle işbirliği içerisinde BAP (Bilimsel Araştırma Projeleri), TİKA kapsamında Gürcistan'da ve Kamerun'da Arıcılık Eğitim Projesi ve Bakanlığımız destekli bal tüketimiyle ilgili anket projesi, çam balında, polende, yine Türkiye'nin farklı bölgelerinde üretimi yapılan petekli ballardaki prolin değerlerinin belirlenmesiyle ilgili araştırma çalışmaları, arı hastalıklarının etkilerinin belirlenmesi, arıların bitki tercihi konusunda özellikle son zamanlarda gündemde olan Karabuğday ile ilgili çalışmalar, özellikle arı ölümlerinin en çok görüldüğü kış mevsiminin etkilerini belirlemek üzere 4 farklı bölgemizde devam eden kışlatma çalışması ön plana çıkan projelerimizden bazılarıdır. Yine Ülkesel Arıcılık çalışmaları kapsamında ıslah projemiz devam etmekte olup, 2016 yılında Ankara Üniversitesi ile işbirliği içerisinde Ülkemizdeki ana arı işletmelerinin yapılarının belirlenmesiyle ilgili çalışmamızda başlayacaktır.

AB-İPA “Bölgesel Kalkınma” bileşeni altında “Bölgesel Rekabet Edilebilirlik/Rekabetçi Sektörler” alt bileşeninden “Arım Balım Peteğim Projesi” geçmiş-tir. Bu proje ne zaman başladı, şu ana kadar neler yap-tınız? Bundan sonra neler yapılacaktır?

Projemize en büyük desteği Ordu Valiliği vermek-te olup, Ordu Ticaret ve Sanayi Odası, Ordu Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği, Ordu Arı Yetiştiricileri Birliği ile Sinop, Samsun, Giresun, Trabzon ve Rize Arı Yetiştirici Birlikleri iştirakçi kuruluşlarımızdır.

Toplam bütçesi 9.990.199 Avro olan proje ülkemizde bu alanda sunulan ve en yüksek proje bedeli olarak hibe al-maya hak kazanan bir projedir. Arıcılık ile ilgili oluşabilecek sorunlar da dahil olmak üzere tümünden çözüm getirebilecek hem kurumsal yapımızı hem de sektörel yapıyı geliştirecek bir projedir.

Bu projeye Türkiye ballarının standardını oluşturmayı hedefliyoruz. Balların standartlarını oluşturduğumuz takdir-de bu sektörde faaliyet gösteren firmaların rekabet gücünü artırmayı amaçlıyoruz. Bu amaçlarla, İnşaat, müşavirlik ve teknik destek eğitimlerinin yer aldığı ve nihayetinde maki-ne-ekipman ile laboratuvar cihazlarının temin edildiği dört bileşenli bir projedir.

Üreticinin elindeki ürünün üretildikten sonraki aşama-da he türlü analizini gerçekleştirmek suretiyle piknik dolum, kavanoz dolum, teneke dolum ve varil dolum şeklinde son kullanıcıya sunulmasını bu projeye birlikte gerçekleştire-ceğiz. Üst üretim aşamasında da kalite unsurlarını devreye katmak ve hatta sektörde yer alan firmaların rekabet gücünü de artıracak tüm eğitimleri de sunmuş olacağız. 2016 yılı içerisinde tüm aşamaları bitirmeyi amaçlıyoruz.

Bu proje, Kurumsal kapasitemizi çok daha geniş kapasiteye ulaştıracak ve tüketicilere ise güvenilir ve belgeli ürünler temin etmesi sağlanacaktır.

Bu projeden Kimler Faydalanabilecektir?

Proje kapsamındaki tesis ve hizmetlerinden Ordu, Giresun, Rize, Trabzon, Sinop ve Samsun illerinde faaliyet gösteren KOBİ niteliğindeki arı ürünleri üreticisi, imalatçısı ve üretici birlikleri yararlanabilecektir.

Proje Bölgemize Ne Kazandıracak?

1- Proje hizmetleri ile Arıcılık KOBİ'lerin sayısı ve gelir-leri artacaktır. Sektör KOBİ'leri kendi markaları ile tesisin hizmetlerinden ekonomik bir şekilde yararlanarak ulusal ve uluslar arası pazara ulaşabilecektir. Bu proje ile KOBİ'lerin gelirlerinde en az %50'lik bir artış olacağı beklenmektedir. Yine profesyonel anlamda üreticilik yapan üreticiler tek ba-şına veya bir kaç ile birleşerek yeni 50 -70 yeni KOBİ işleme-nin kurulacağı beklenmektedir.

2-Proje kapsamında kurulacak test/analiz laboratuvar-ları ve işleme/paketleme tesislerindeki hizmetlere işletme-lerin makul ücretlerle ve kolayca erişimleri sağlanacak olup, ambalajlanmış arı ürünlerinin kalitesi artacaktır. Ürünlerinin kalitesinin artması, kalite belgelenmesinin yapılması ve oluş-turulacak Arı Ürünleri Portalı ile de firmaların tanıtılması, iş-letmelerin iç ve dış piyasalara erişimini sağlayacaktır.

3. Proje ile KOBİ'lerin teknik ve ekonomik kapasiteleri artacaktır. Bu etki dolaylı olarak arıcılarımızın kapasiteleri-nin artmasını sağlayacaktır. Projenin çarpan etkisi ile sözleş-meli üretim modelleri gelişeceği düşünülebilir.

4-Ordu Arıcılık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü kontro-lünde ve “ürün belgeli” başta bal olmak üzere tüm arı ürün-leri paketleneyeceğinden, ürün kalite ve standartları yüksele-cek ve özellikle bölge balına duyulan güven artacaktır. Orta vadede marka değeri olan yeni inovatif ürünler gelişeceği beklenmektedir.

5- Kurulacak tesiste, bal ve diğer arı ürünlerinde AR-GE ve inovasyon yapmak için her türlü alt yapı kurulmuş olaca-ğından, üniversitelerden ve diğer araştırma Kurumlarından destek alarak veya ortak çalışmalarla sektöre fayda sağlaya-cak yeni projeler hazırlanabilecektir.

6- Proje ile tesis ve birimlerde ilk aşamada tek vardiya-da 81 kişi istihdam edilmesi öngörülmüştür. Projenin mali sürdürülebilirliği hizmet karşılığı alınan makul ölçüde üc-retler ile sağlanacaktır. Tek vardiya ile tesiste 3.500-4.000 ton vardiya usulü ile 12.000 tona kadar yılda tesislerde bal paketlenilecek kapa-site de olacaktır.

Son tüketicimiz balın kalitesini nasıl anlayabilir? Yani balın bal olduğunu nasıl anlarız?

Tüketicilerin, sürekli tükettikleri bir yörenin alışılmış damak tadı ve aroması dışında direk bir yorum yapmaları mümkün gözükmemektedir. Balın kalitesini tadından, renginden veya kıvamından anlaması çok zordur. Balların kalitesini ve yapılan hileleri anlamak için mutlaka laboratuvar ortamında test edilmesi gerekmektedir. Ancak analiz sonuçlarından sonra bir değerlendirme yapılabilir.

Burada önemli bir husus daha belirtmek isterim. Kristalize olmuş bal veya halk dilinde şekerlenmiş bal olayı. Halbuki kristalize olmuş balların hileli veya sahte olarak algılanması yanlış bilinen bir durumdur. Kristalizasyon birçok saf ve kaliteli balda üretimden tüketime her aşamada karşılaşılabilen zararsız bir değişimdir. Kristalizasyon ile balın sadece fiziksel özellikleri değişime uğrar. Balın kristalize olması, bozulduğunun veya sahte olduğunun bir göstergesi değildir. Bal kristalize haliyle de tüketilebilir, besin değerini kaybetmez. Balın kristalleşme süreci kalitesine değil kaynağına bağlıdır. Örneğin ayçiçeği, yonca ve pamuk balları kısa sürede kristalize olduğu halde; akasya, kestane, hardal, orman gülü ve çam balı geç kristalleşir. Yine balların saklandığı kaplar, ortamdaki nem, ısı ve ışıktaki kristallenmeyi etkilemektedir. Bunun dışında süzme ballarda balın içindeki hava kabarcıkları, polen, toz, çöp, balmumu, propolis ve diğer yabancı maddelerde kristalizasyona neden olmaktadır.

Balın insan sağlığı üzerindeki yararları nelerdir?

Balın yapısının çoğunluğunu şeker oluşturur, ancak basit şekerler olduğundan sindirimi kolaydır. Balda şeker dışında insan yaşamı için çok önemli olan vitaminler, enzimler, mineral maddeler, asitler ve henüz bileşimi tespit edilememiş diğer bir kısım maddeler vardır.

Bal midedeki fazla asidi giderir, kan dolaşımını kolaylaştırır, uykusuzluk ve sinirlilik durumlarında sakinleştirici etki yapar.

Bal bileşiminden dolayı büyüme çağındaki çocukların, hamile ve emziren kadınların ve kısa sürede fazla enerjiye ihtiyaç duyan sporcuların beslenmesinde de çok önemlidir. Bal antibakteriyel etkiye sahip olduğundan bademcik iltihabı, anjin ve diğer üst solunum yolu hastalıklarında ağız ve boğazın günde birkaç defa gargara edilmesiyle iyi netice vermektedir.

Enstitüde bulunan laboratuvarlar nelerdir? Bu kapsamda hangi çalışmaları yürütüyorsunuz?

Enstitümüzde Enstrümental Analiz, Katkı, Ağır Metal ve Mineral Madde, Kimyasal ve Fiziksel Analiz, Arı Sağlığı, Suni Tohumlama, Islah ve Genetik Laboratuvarları yer almaktadır. Bu laboratuvarlarda;

- Türk Gıda Kodeksi Bal Tebliği'nde belirtilen analizlerin yapılması,
- Moleküler-Genetik Araştırmalar, Arı Islahı (Seleksiyon ve Melezleme Çalışmaları),
- Arı hastalık, zararlı ve parazitleri, patojenler ve virüslerin tespiti,
- Suni Tohumlama çalışmaları yapılmaktadır.
- Veri tabanı oluşturma çalışmaları,
- İnsan sağlığına zararlı ağır metal kalıntılarının tespit edilmesi,
- Tüm arı ürünleri için gerekli analizlerin yapılması ve yeni metotların geliştirilmesi,
- Kurum tarafından üretilen tüm arı ürünlerinin ilgili mevzuatlara uygun ambalajlanması ve depolanması,
- Araştırma projeleri için gerekli analizlerin yapılması ve üreticilerden gelen analiz taleplerini gerçekleştirilmesi,
- Arı ürünleri/apiterapi ile ilgili araştırmalar yapılması,
- Arıcılıkta ek besleme konularında çalışmalar yapılması, bal ve arı ürünleri paketlemedeki saha içi ve dışındaki üretimlerde takip ve hijyen kurallarının sağlanması,

Arılarla ilgili bazı ilginç bilgiler:

Güçlü bir kolonide bir ana arının yılda bıraktığı yumurta sayısı 200.000 dolayındadır.

Ortalama olarak 1 kg balmumu salgılamak için tüketilen bal miktarı ortalama 8.5 kg dolayındadır.

Hava sıcaklığının 13 derecenin altında ve 43 derecenin üzerinde bal arıları besin toplayamaz.

Bir arının dünya etrafında dolaşabilmesi için 2 yemek kaşığı bala ihtiyacı vardır.

Bal arıları dakikada 8.000 kez kanat çırpabilir bu da vızıltı sesinin nedenidir.

Bir bal arısı yaklaşık olarak saatte 24 km hızla uçar.

Bir işçi arı tüm ömrü boyunca en fazla 3-5 gr bal üretebilir.

Bir arı kolonisi en az 200 işçi arı ve bir ana arıdan oluşur.

İşçi arı sayısı mevsime bağlı olarak 150.000 kadar ulaşabilir.

Erkek arıların iğnesi yoktur ve en iri arı bireyleridir.

Tüm koloni faaliyetleri, kısır işçi arılar tarafından gerçekleştirilmektedir.

Modern klima sistemleri, arı kolonilerinin havalandırma sistemlerinden kopyalanmıştır.

Tarihi konaklarıyla ünlü ilçemiz

FINDIKLI

Fındıklı Kaymakamı Arif KARAMAN'ın anlatımıyla Fındıklı

Fındıklı, Rize'nin Artvin yönündeki son ilçesidir. Daha önce Artvin'e bağlı bir ilçeyken 1953 yılında Rize'ye bağlanmıştır.

Fındıklı adı fındık üretiminden gelmektedir. Rize'de fındığın en bol olduğu ilçe Fındıklı'dır. Yıllar itibarıyla çayın bölgeye gelmesi ve artması sonucu fındık ikinci plana gerilemiştir. Son yıllarda fındık fiyatlarında artış fındık üreticimizin de bu yönde üretimini artırmıştır.

İlçemizin en önemli özelliği, Karadeniz Sahil Yolu'nun tamamlanmasıyla, ilçeler arasında deniz ile bağı olan nadir ilçelerden birisi olmasıdır. Diğer ilçelerimiz yerleşim anlamında içeriye bakmaktadır. İlçemizin ana caddesi denize bakmaktadır. Bu yüzden de ilçemizin farklı bir manzarası vardır.

İlçenin bir başka ve turizm açısından önemli olan değeri ise tarihi dolma taş konaklarımızdır. Son yıllarda Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın özellikle de kamu binalarının yöresel mimariye uygun yapılması talimatından sonra hükümet meydanı olarak adlandırdığımız yerdeki kamu binalarını (hükümet konağı, emniyet ve PTT) dolma taş konağı yapısına uygun olarak restore ettik.

Çağlayan Vadisi'nde bu konaklardan çokça mevcuttur. Bunların kimisi vatandaşlarımızın bireysel gayretiyle pansiyonculuğa veya gezmeye müsait duruma getirilmiş-

tir. Yurtdışından gelen turların birçoğu Çağlayan Vadisi'ne gelmekte ve burayı bir destinasyon noktası olarak kullanmaktadırlar. Bu vadede konakların dışında balık çiftlikleri ve gelen misafirlerimizin konaklayabilecekleri mekânlar da mevcuttur. İlçe merkezinde belediyemizin restore ettiği dolma taş konağı vardır.

Konakların dışında tarihi camilerimiz vardır. Kent merkezinde bulunan Fındıklı Merkez Camii ile Meyveli Köyü Camii tarihi camilerimizdir.

Fındıklı yaylalarıyla da ön plana çıkan bir ilçemizdir. Gürcüdüzü yaylamız ve burada bulunan Çatak mesire alanımız vatandaşlarımızın nefes aldıkları yerlerin başında gelmektedir.

Fındıklı eğitim yönünden, eskiden beri, eğitim seviyesi yüksek olan ilçelerdendir. Sosyal hayatının canlı olduğu, Laz kültürünün hâkim olduğu ve eğitim öğretim düzeyinin yüksek olduğu bir ilçedir.

İlçenin ekonomisi Rize'nin diğer ilçelerinde olduğu gibi çaya dayalı tarımdır. Vatandaşlarımızın çoğunluğu ekonomik geçimini çaydan elde etmektedir. İlçemizde biri Çaykur'a ait olmak üzere 4 adet çay fabrikamız mevcuttur. Ardından kivi üretimi ve ilçemizin adını aldığı fındık son yıllarda üretimi artan ürünlerin başında gelmektedir. Nispi olarak da yaylalarımızda hayvancılık yapılmaktadır.

25

Tarihçe

Roma İmparatorluğu ve Trabzon Krallığı egemenliklerinde bulunan Fındıklı, Trabzon'un fethinden sonra Osmanlı egemenliği altına girmiştir. 1887 yılında Hopa ilçesine bağlı bir nahiye olan Fındıklı, Birinci Dünya Savaşı'nda Rus işgaline uğramış ve 11 Mart 1918 tarihinde bu işgalden kurtulmuştur. 11 Haziran 1947'de "ilçe" unvanı verilerek Artvin iline bağlanan Fındıklı, 27 Kasım 1953'te Artvin ilinden ayrılıp Rize iline bağlanmıştır.

Coğrafi Yapı, Bitki Örtüsü ve İklim

Fındıklı, Rize'nin doğusunda yer alan son sahil ilçesidir ve Rize il merkezine 60 km uzaklıktadır. Doğusunda Arhavi, batısında Ardeşen, kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Artvin'e bağlı Yusufeli ilçesi ve Erzurum olup 409 km²'lik yüzölçüme ve 13 km'lik kıyı şeridinde sahiptir. 22 köy ve 8 mahallesi olan ilçenin nüfusu 16.241'dir.

Fındıklı oldukça engebeli ve dağlık bir coğrafyaya sahiptir. İlçe merkezi iki vadi arasına kurulmuştur ve dar olan kıyı şeridinde çok az düzlük alanlar vardır. Kıyı şeridinin hemen arkasında güneye doğru arazi yükselmeye başlar.

Kıyılarda çok az olan düzlük alanlar Kaçkarlara doğru, tepeler ve dağlar şeklinde yükselir. Vadiler arasında yer yer düzlükler mevcuttur. İlçemiz topraklarını Sümer, Arılı ve Çağlayan derelerinin etrafındaki vadiler oluşturur. Bu dereler boyunca tarım arazileri, ormanlar ve yaylalar bulunur. Kaçkar eteklerine doğru yükseldikçe daimi kar sınırları ile karşılaşılır.

İklim olarak tipik Karadeniz ikliminin etkisi altındaki Fındıklı'da yazlar serin, kışlar ılıman ve her mevsim yağışlıdır. Bol yağış alan ve dengeli bir sıcaklık rejimine paralel

FINDIKLI KÜNYESİ	27
İlçe Oluş Tarihi	11 Haziran 1947
Rize İl Merkezine Uzaklık	60 Km.
Rakım	20 metre
Nüfus (2014)	16.241 (İlçe Merkezi-10.948 / Köyler-5.293)
Yüzölçümü	409 Km ²
Belediyeler/Beldeler	Fındıklı
Köy Sayısı	22

olarak gür ve sık bir bitki örtüsü görülür. Bitki örtüsü olarak çay, fındık, narenciye ve orman ürünleri topluluğundan (çam, gürgen, kızılgağaç, kestane) ibarettir.

Nüfus ve İdari Yapı

İlçenin nüfusu, 2014 yılı nüfus sayımına göre 16.241'dir. Bunun 8.250'si kadın, 7.991'i erkektir. İlçenin km²'ye düşen kişi sayısı 39'dur.

Fındıklı, 22 köye (Arılı, Aslandere, Avcılar, Beydere, Cennet, Çağlayan, Çınarlı, Derbent, Doğanay, Gürsu, Hara, İhlamurlu, Karaali, Kıyıcık, Meyvalı, Saatköy, Sulak, Sümer, Tepecik, Yaylacılar, Yeniköy, Yenişehirlik) ve 8 mahalleye (Aksu, Hürriyet, İlica, Liman, Merkez, Sahil, Tatlısu ve Yeni) sahiptir.

Köylerin içinde rakımı en yüksek köy 650 m ile Yeniköy olup ilçe merkezine en uzak köy ise 15 km ile yine Yeniköy'dür.

Eğitim, Sağlık ve Sosyal Durum

İlçede 2 anaokulu, 5 ilkokul, 6 ortaokul ve 5 lise ile eğitim verilmektedir. Ayrıca Fındıklı Halk Eğitim Merkezi ve Sabancı Öğretmenevi ile eğitime katkı yapılmaktadır.

İlçedeki sağlık hizmetleri Fındıklı Bölge Guatr Araştırma ve Tedavi Merkezi (FGAM) ile yürütülmektedir. 1962 yılında sağlık merkezi olarak yapılan bina 1986 yılında Devlet Hastanesi, 1989 yılında üçlü protokol ile Fındıklı Bölge Guatr Araştırma ve Tedavi Merkezi olarak faaliyete geçmiştir.

İLÇELERİMİZİ TANIYALIM

Tarım, Hayvancılık ve Ekonomik Durum

İlçenin 2014 yılı TÜİK tarafından yayınlanan tarım alanları verilerine göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı 572 dekar, sebze bahçeleri alanı 481 dekar, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı 63.329 dekar olup toplam tarım alanı 64.382 dekadır.

İlçe halkının bölge şartlarına göre geçim kaynağı, başta çay ve fındık olmak üzere kısmen narenciye, meyvecilik, su ürünleri, arıcılık ve hayvancılıktır.

İlçede üçü özel sektöre ait olmak üzere dört adet çay fabrikası ve bir adet meyve-sebze ürünlerinin lojistiğinde ve teşhirinde kullanılan plastik kasa fabrikası faaliyet göstermektedir.

Fındıklı'da fındık üretiminin yanı sıra, 1990'lı yıllardan bu yana organik kivi üretiminde hızlı bir gelişme yaşanmaktadır. Son yıllarda Karadeniz Bölgesi'nde üretime başlanan ve "Mavi Altın" olarak bilinen üzümüne bir bitki olan likapa da, ilçede hızla yaygınlaşmaktadır. Bunlarla birlikte, yeni yapılan projelerle kayın mantarı yetiştiriciliği de yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır.

2014 Yılı TÜİK Hayvan Sayısı ve Hayvansal Üretim İstatistikleri

Büyükbaş Hayvan Varlığı (2.085)	İnek	2.085
Küçükbaş Hayvan Varlığı (5.250)	Keçi	5.250
Kümes Hayvanları Varlığı (815)	Tavuk-Ördek	815
Arıcılık	Kovan Sayısı	7.050
	Bal Üretimi (ton)	33
	Balmumu Üretimi (ton)	4,8

Ulaşım

Rize-Artvin karayolu üzerinde kurulmuş ve her mevsim karayolu ulaşımına açık olan ilçe, Rize'ye 60 km, Artvin'e 96 km, Trabzon'a ise 138 km uzaklıkta bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm

Uçsuz bucaksız yeşilin mavi ile buluştuğu, zamanın donduğu yaylaları, dereleri, şelaleleri, bitki örtüsü ve hayvan çeşitliliği ile sahip olduğu tarihi dokusuyla, Fındıklı otantik gezi tutkunları için adeta biçilmiş bir kaftandır.

Yaylaları, dereleri, şelaleleri, flora ve faunası ve sahip olduğu tarihi dokusuyla Fındıklı'da, doğa ve tarihi içine sindirmek isteyenler, yürüyüşten dağcılığa, sportif olta ba-

lıkçılığından kuş gözlemciliğine, kampingden foto safariye kadar pek çok alternatif turizm faaliyeti yapabilir.

Vadilerimizden en çok bilineni Çağlayan Vadisi'dir. Rivayet odur ki Yavuz Sultan Selim Şehzadeligi döneminde Çağlayan Vadisi deresine gelmiş ve dereden su içerek "Abu hayat burada" demiştir. Bu nedenle vadinin adı uzun yıllar "Abu" olarak kalmıştır.

Fındıklı'nın tarihe tanıklık eden önemli bir varlığı da dolma taşlı ahşap Fındıklı konaklarıdır. Temel yapı malzemesi ahşap ve taş olan konakların temel duvarları taştır. Yapıya asıl karakterini ve dış görünümünü kazandıran öge ise "Dolma" ya da "Göz Dolma" olarak adlandırılan dış duvarlardır. Bu duvar sisteminde dolgu taşların koyulabilmesi için duvarın ahşap iskeleti raf sistemi gibi kutucuklara bölünmüştür. Gözlere yerleştirilen dolgu taşları, parke

taşı büyüklüğünde perdahlı sel taşlarıdır ve her göze bir tane yerleştirilir. Dolma duvarlarda taş ile ahşap arasındaki boşluk ise elenmiş kil ve kireç karışımı macunla sıvanarak kapatılır, rengi ise beyazdır. İç mekânlarda ise ahşap oymacılık sanatının tüm güzelliklerini görmek mümkündür. Çağlayan köyünde bulunan Ataçlar, Şevketbeyogulları, İnceler Konağı bu konaklardan sadece bazılarıdır. Yine Fındıklı Belediyesi'nce tarihi bir konak restore edilmiş ve "Konuk Evi" olarak kent kültürünü yansıtacak şekilde düzenlenmiştir.

Yine, eskiden kenevir liflerinin pamuk haline dönüştürüldükten sonra, elde eğrilerek ince iplik haline getirilip el tezgâhlarında dokunmasıyla elde edilen ve Rize Bezi olarak bilinen Feretiko dokumacılığı da yapılmaktadır.

Bölgede önemli bir kültürel unsur da Atmacacılık kültürüdür. Atmacacılık, atmacanın yakalanmasından, eğitilmesine ve atmacayla avcılık yapılmasına kadar uzanan zahmetli bir süreci ifade eder. Atmaca kültürü, renk, şekil ve hareketlerine göre atmacalara verilen isimlerden, bu uğraş için kullanılan malzemelere, böceklerle, kuşlara ve atmaca tutkusunun yarattığı türkülere, atasözlerine, anlatmalara kadar uzanan zengin bir birikimdir.

Meyveli Köyü Camii

Orta Mahalle'de yer almaktadır. İki katlı, bölgenin tipik ahşap yığma camilerindendir. 1871 yılından Mustafa Bin Alişan tarafından yaptırılmıştır. Zemin kat medrese bölümüdür. Medresenin iç kısımları yıkılmıştır. Sadece ocaklar günümüze gelmiştir. Caminin cephesine yeni bir kısım ilave edilmiş, son cemaat mahalli kısmen bozulmuştur. Son cemaat mahallinin üzerinde, iç mahfile bağlantılı fevkani bir mahfil bulunur. İç mahfili U şeklinde kible duvarına kadar uzanır. Süsleme bakımından minber aynalığı, mahfil köşkü ve korkulukları zengindir. Minber üzerinde geometrik, korkuluklar üzerinde ise halat örgü ve yatay palmet dizilerinden meydana gelen süsleme unsurları görülür. Ayrıca sütun başlıkları üzerinde Mührü Süleyman motifine de yer verilmiştir.

Fındıklı Merkez Camii

Bir son cemaat yeri ve dikdörtgen planlı harım kısmından meydana gelen kırma çatılı bir camidir. Birkaç yapı evresi geçirmiştir. İlk caminin 18. yy'da yapıldığı tahmin edilmektedir. Alt kat revaklı bir girişten sonra iki odadan oluşmaktadır. Üst kat Kur'an Kursu olarak kullanılmaktadır. Bu kısım Rize'nin benzer camileri gibi 20. yy başlarında yapılan bir onarımla bugünkü durumuna kavuşmuştur.

Tereyağı ile marka olmuş ilçe

TONYA

Tonya Kaymakamı Halit MENGİ'nin anlatımıyla

Tonya

Tonya, Trabzon'un içte kalan, güzel ve şirin ilçelerinden bir tanesidir. İlçemizde doğal güzellikler açısından son derece önemli yaylalarımız mevcuttur. Bunların başında da Erikbeli ile Kadıralak yaylaları gelmektedir. Yaylalarımızın hepsi turizm anlamında değerlendirilebilecek doğal güzellğe sahip yaylalarımızdır. Özellikle Kadıralak Yaylası'nda yılın belli dönemlerinde yöreye özgü mavimsi yıldız çiçekleri açmaktadır. İlkbahar-yaz arasındaki bir dönemde yaylaya dışarıdan bakıldığında bu çiçekler sayesinde yayla üzerinde sanki göl varmış gibi görülür. Diğer yaylamız olan Erikbeli Yaylası'na Kalınçam vadisinden gidilmektedir. Bazı özel girişimcilerimiz bu yaylaya yatırım yapmayı düşünmektedirler.

Kalınçam vadimiz gerçekten korunmuş bir bölge niteliğine sahiptir. Bu bölgede özel girişimcilerimiz doğayla barışık tesisler yapmak istemektedirler. Bu yatırımlar gerçekleşirse bölgenin sahip olduğu özel doğayı Trabzon'a, ülkemize, hata yurtdışına pazarlama imkânımız doğacak. Böylelikle de Tonya'nın hem de bölgenin ekonomik düze-

yi artacaktır diye düşünüyorum. Ayrıca Tonya'nın coğrafi şartlarının oldukça zor olması nedeniyle turizm bizim için ayrı bir öneme sahiptir. Bu ve benzeri turizm yatırımlarıyla ilçemizin turizm alanında geliştirilmesinin diğer sektörlere de ekonomik açıdan etkisi olacaktır.

Tonya, coğrafi şartları nedeniyle çok fazla göç vermiş bir ilçedir. Bu yüzden tarım ve hayvancılık sadece aile ekonomisi açısından yapılmaktadır. Ayrıca genç nüfusun da göç etmesi ekonomiyi olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle Tonya'nın geleceği, bacasız sanayi denilen turizm ile eğitim kurumlarında yatmaktadır. Bana göre Tonya'nın çıkış noktası turizmdir.

Trabzon'da turizm destinasyonu noktasında Sümela Manastırı ile Uzungöl başta gelmektedir. Daha fazla turizm destinasyon noktasına ihtiyaç vardır. Bu bağlamda doğası bozulmamış Kalınçam Vadisi'ne turizm destinasyon noktası olabilecek doğal güzellğe ve turizm tesisleri yapılabilecek araziye sahiptir.

Eğitim noktasında bu yıl hizmete girecek olan Hasta Bakım Yüksekokulu ile öğrencilerimize bu yönde eğitim verilecektir. Toplam nüfusu 15 bin civarında olan Tonya ve buna benzer diğer ilçelerimiz için bu tür yatırımlar çok önemlidir. Yine daha önce beldemiz, şimdi ise mahallemiz olan İskenderli Mahallesi'nde Adalet Lisesi açıldı ve başlangıçta 58 öğrencimiz burada eğitim görecektir. Yapısal olarak eğitim noktasında ilçemizde bir eksiklik yoktur. Şu anda 5 okulumuz beyaz bayrağa sahiptir. Okullarımız beyaz bayrağa sahip olabilmek için temizlik ve hijyen noktasında belli standartları sağlamalıdır.

Tonya engembeli olmasına rağmen insanı çok çalışkandır. Bu da bize tarım ve hayvancılık alanında imkân sunmaktadır. Tonya tereyağı da bundan gelmektedir. Özellikle Tonyalı kadınlarımızın yoğun emekleri sonucunda doğal olarak üretilen tereyağı Tonya adıyla marka haline gelmiştir. Bu alanda faaliyet gösteren süt kooperatifimiz de mevcuttur.

Tonya insanımızın silahı çok sevmesine rağmen ilçemiz asayiş yönünden oldukça sakin ve durgundur.

Tarihçe

Tonya'nın ilk kuruluşunun 13. yy'ın sonları ile 14. yy'ın başlarında olduğu anlaşılmaktadır. 1461 yılında Trabzon'un Türkler tarafından alınması ile Rum Pontus Devleti'nin egemenliği sona erer. Bölge tamamen Türklerin eline geçer. Bundan sonra Bayburt, Gümüşhane, Erzurum ve diğer yörelerden gelen Türk boyları Tonya'da yerleşirler.

Osmanlı dönemi yerli Rumlarla, göçmen olarak gelen Türklerin kaynaşması ile geçmiştir. Bu dönem içerisinde gerek Rum kültürü, gerek Türk kültürü birbirlerini etkilemişlerdir. Bu etkileşim şimdi bile kendini göstermektedir. Yerli halkın bazı inançlar, gelenek ve göreneklerinde bu etkileşimin izlerini görmek mümkündür.

1854 yılında bucak merkezi olarak teşkilatlanan Tonya, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Ruslar tarafından 16 Temmuz 1916 tarihinde işgal edilmiş ve Rus kuvvetlerinin 17 Şubat 1918 tarihinde çekilmesiyle Tonya düşman işgalinden kurtulmuştur.

Cumhuriyet döneminde Vakfıkebir'e bağlı bucak olan Tonya, 5 Mart 1954 tarihinde 3264 sayılı kanun ile ilçe statüsüne kavuşmuştur. Aynı yıl içinde belediye teşkilatı kurulmuştur.

Tonya Adının Kaynağı

"Tonya" adının ilçeye verilmesi ile ilgili çeşitli söylentiler olmakla birlikte bunlardan gerçeğe uygun olarak görüleni şöyledir:

Bölgeye ilk yerleşen Rumlar döneminde bir Rum beyinin Tonya adındaki kızına bölgeyi çeyiz olarak verdiği, bundan böyle bu bölgenin adının da kızın adına ithafen Tonya olarak kaldığı rivayet edilmektedir.

Coğrafi Yapı, Bitki Örtüsü ve İklim

Trabzon il merkezine 65 km uzaklıkta bulunan Tonya ilçesi, doğudan Düzköy ve Maçka, güneyden Gümüşhane'ye bağlı Kürtün, kuzeyden ve batıdan ise Vakfıkebir ve Şalpazarı ilçeleri ile komşudur.

TONYA KÜNYESİ	
İlçe Oluş Tarihi	5 Mart 1954
Trabzon İl Merkezine Uzaklık	65 Km.
Rakım	755 metre
Nüfus (2014)	15.217
Yüzölçümü	264 Km2
Belediyeler/Beldeler	Tonya
Mahalle Sayısı	21

264 km²'lik yüzölçüme sahip ilçenin rakımı 755 m'dir. Arazi genel olarak engebelidir. Yüksek dağ sıralarına rastlanmamakla birlikte mevcut tepeler kuzeyden güneye doğru uzanır. Bu uzantılar arasında bulunan Fol Deresi ile Çamlık Deresi Vadisi, Tonya sınırları içinde kalır. İlçe merkezi Fol Deresi Vadisi'nde kurulmuştur.

Tonya'nın en yüksek tepesi 1900 m yüksekliğindeki Karakısırak Tepesi'dir. İlçenin en önemli akarsuyu olan Fol Deresi, Tonya'nın güneyinde bulunan Kürtün ilçesi sınırlarındaki Erikbeli Tepesi'nden doğar ve kuzeye doğru Tonya topraklarını geçtikten sonra Vakfıkebir ilçe merkezinden Karadeniz'e dökülür.

İkinci önemli akarsu Toksar Tepesi'nden kaynağını alarak Beşikdüzü ilçesinden denize dökülen Çamlık Deresi'dir.

İklim, Karadeniz iklimi ile karasal iklim arasında bir geçiş alanıdır. Karadeniz kenarından yükselen tepeler üzerinde bulunan ormanlar sürekli nem çeker. Denizden gelen su buharı burada yoğunlaşır, sis haline gelir. Bu nedenle özellikle yaz aylarında günlerin büyük bir bölümü sisli geçer. Güneşli havalar daha çok sonbaharda görülür. Yaz aylarında ortalama sıcaklık 20 derece, kış aylarında ise 6-7 derece civarındadır.

Çevrede iklimin etkisiyle bitki örtüsü bir paralellik gösterir. Arazinin büyük çoğunluğunu meralar ve ormanlar kaplar ve yoğun ormanlar ilçenin güney yönündeki Kalınçam Mahallesi çevresindedir. Bu ormanlar yayvan ve iğne yapraklı ağaçlardan oluşur. Bölgede en iyi yetişen ağaç kızılğaçtır. İnsan emeği olmadan kendi kendine yetişebilmektedir.

Nüfus ve İdari Yapı

İlçenin nüfusu, 2014 yılı nüfus sayımına göre 15.217'dir. Bunun 7.869'u kadın, 7.348'i erkektir. İlçenin km²'ye düşen kişi sayısı 57'dir.

Tonya'nın 21 mahallesi (Biçinlik, Büyük, Çamlı, Çayırıcı, Hoşarlı, İskenderli, Kalemli, Kaleönü, Kalınçam, Karaağaçlı, Karasu, Karşular, Kayacan, Kozluca, Kösecik, Melikşah, Orta, Sağrı, Sayraç, Yakçukur, Yeni) vardır.

Eğitim, Sağlık ve Sosyal Durum

İlçede 1 anaokulu, 8 ilkokul, 8 ortaokul ve 4 lise ile eğitim verilmektedir. Ayrıca Tonya Halk Eğitim Merkezi ve Tonya Öğretmenevi ile eğitime katkı yapılmaktadır. Ayrıca inşaatı biten KTÜ'ye bağlı Tonya Hasta Bakım Yüksekokulu ise bu yıl öğrenci alacaktır.

İlçedeki sağlık hizmetleri Tonya Toplum Sağlığı Merkezi ile yürütülmektedir.

Tarım, Hayvancılık ve Ekonomik Durum

İlçenin 2014 yılı TÜİK tarafından yayınlanan tarım alanları verilerine göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı 13.262 dekar, sebze bahçeleri alanı 2.565 dekar, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı 6.680 dekar olup toplam tarım alanı 22.507 dekadır. 2014 yılı TÜİK verilerine göre toplam traktör sayısı 406'dır.

2014 Yılı TÜİK Hayvan Sayısı ve Hayvansal Üretim İstatistikleri

Büyükbaş Hayvan Varlığı (13.416)	İnek	13.416
Küçükbaş Hayvan Varlığı (6.344)	Koyun	5.386
	Keçi	958
Kümes Hayvanları Varlığı (2.095)	Tavuk	2.095
Ancılık	Kovan Sayısı	6.369
	Bal Üretimi (ton)	47,40
	Balmumu Üretimi (ton)	0,12

Ulaşım

İlçe Trabzon iline 65 km, Giresun'a iline 109 km'dir. Trabzon Hava Limanı'na uzaklığı ise 70 km'dir.

Kültür ve Turizm

Tonya ilçesi yayla turizmi açısından doğal güzellikleriyle dikkat çeken yaylalara sahiptir. Bunların başında ise Erikbeli, Kadıralak ve Sazlan yaylaları gelmektedir. Ayrıca Ağustos ayının son Cumartesi ve Pazar günü ilçenin adı ile marka olmuş Tonya Tereyağı Festivali düzenlenmektedir.

İlçede gerçekleştirilebilecek diğer bir turizm aktivitesini jeep safaridir. Bu bağlamda ilçe önemli güzergâhlara sahiptir. Bunlar arasında;

- Tonya - Erikbeli Yaylası - Kadırga Yaylası - Beypınarı Yaylası - Haçkalı Hoca Yaylası - Kayabaşı - Yaylası - Çayırbağı
- Erikbeli Yaylası- Kadırga Yaylası- Beypınarı Yaylası- Düzköy-Çayırbağı- Tonya,
- Tonya-Kadıralak Yaylası-Güzel Yayla-Karadağ Yaylası-Sal Yaylası vs. yer alır.

Aynı şekilde ilçe sınırları içerisinde, hem günübirlik hem de birkaç günlük doğa yürüyüşleri (trekking) için çok uygun alanlar da mevcuttur. Bunların bazılarını, Tonya-Kadıralak Yaylası-Karadağ Yaylası ile Tonya-Biçinlik Köy -Çayırbağı-Beypınarı Yaylası vs. gibi güzergâhları oluşturur.

Erikbeli Yaylası

Tonya ilçesinin güneyinde, 1800 m yükseklikteki Erikbeli Yaylası'nda altyapı hizmetleri bulunmaktadır. Erikbeli Turizm Merkezi, Kadırga, Çatma Obası, Zigana, Ken yaylalarına giden yolların birleştiği kavşakta yer almaktadır. Ken Yaylası, Erikbeli Turizm Merkezi'nin 9 km, Şikkıran yaylası ise 19 km kuzeyinde olup orman alanı içerisindedirler. Yeşil yol kapsamında Tonya ilçe merkezinden Erikbeli yaylasına beton yol ile ulaşılabilir.

Kadıralak Yaylası

Kadıralak Yaylası'nda açan mavi yıldız çiçekleri toprağı adeta mavi bir örtü gibi kaplar.

Sazalan Yaylası

Erikbeli Turizm merkezinin 5 km batısında bulunan bir yerleşim yeridir. Bazı altyapı hizmetlerinin bulunduğu yaylada konaklayabilmek için uyku seti ve çadır almak gerekmektedir.

Ülkemizin Yüksek Gerilim Hatlarının %80'ini Çeken İlçe

Gölköy

Gökçöy Kaymakamı
Mustafa Hamit KIYICI'nın
anlatımıyla

Gökçöy

Ordu'nun Gökçöy ilçesi çok eski tarihlerde kurulmuş ilçelerden bir tanesi olmakla birlikte eski adı "Hapsamana"dır. Daha sonraları ilçe statüsü kazanan Aybastı ve Gürgentepe de önceden Gökçöy'e bağlıydı. Büyükşehir Kanunu çıkmadan önce mevcut olan 7 beldemiz ise bu kanunun çıkmasıyla mahalle olmuştur.

İlçemizin geçim kaynağı büyük oranda fındığa dayalıdır. Bu sene fındık rekoltesi yüksek beklenmektedir. Fındık üretimi yanı sıra bu ürüne alternatif olabilecek enginar yetiştiriciliğine de ağırlık vermeye başladık. Tarım İlçe Müdürlüğü aracılığıyla da bu alanda çalışmalar yürütmekteyiz.

Gökçöy'ün nüfusu, 32 bin civarında olmakla birlikte, Gökçöy dışında yaşayan vatandaşlarımızın yaz aylarında fındık bahçelerinde çalışmak için gelmeleriyle bu mevsimde 100 bini bulmaktadır.

İlçemiz sınırları içerisinde bulunan ormanlık alandaki Ulugöl gezmeye ve görülmeye değer yerlerimizin başında gelmektedir. Ayrıca şehir merkezinde bulunan Gököl de dinlenmek, rahat bir nefes almak isteyen vatandaşlarımız için vazgeçilmez bir mekândır. 1600'lü yıllarda su ihtiyacının karşılanması için yapılan ve 52 basamaktan oluşması

nedeniyle halk arasında 52 badal olarak adlandırılan su sarıncı da bir başka turistik yerimizdir.

İlçe merkezinde Çermik dediğimizi küçük bir şifalı suyumuz da mevcuttur. Yılın belli zamanlarında şifalı olduğuna inanan vatandaşlarımız bu suya girmektedirler.

Yine ilçemizde yapılan güreş ve Uluvahta şenlikleri halkımızın sosyal yaşamı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Uluvahta şenlikleri kapsamında Gökçöy Of-Road Kulübü tarafından organize edilen of-road yarışları düzenlenmektedir.

Gökçöy'ün şöyle bir özelliği daha vardır. Ülkemizin yüksek gerilim hatlarının %80'ine yakın bir bölümü Gökçöylüler tarafından çekilmektedir. Gökçöy'e gelene kadar bu durumdan ben de haberdar değildim. Bu nedenle bu bilginin daha geniş kitlelere ulaştırılıp Gökçöy'ün bu özelliği ile de tanıtılması gerektiğini düşünüyorum.

Tarihçe

Gök köy'ün eski adı, daha önce de belirttiğimiz gibi, Hapsamana'dır. İlçe bugünkü adını içinde bulunan göl ve ilçeyi ikiye ayıran ve Bolaman Deresi'nin yukarı kollarından birisi olan Gök köy Irmağı'ndan almıştır. Önceleri Özlü (Şihman) köyünün bulunduğu yerde kurulan Gök köy, 17. yüzyılda bugünkü yerine taşınmıştır.

Gök köy'ün yerleşim yeri olarak kullanılmasının tarihi oldukça eskiye dayanır. M.Ö. II. yy'da Kızılırmak yayı içinde yaşayan Hititler'in kuzeyden komşuları olan Kaşkarlar ile Ordu ilinin tarihi başlar. Yıllar içerisinde çeşitli kavimler tarafından yönetilen Ordu ve dolayısıyla Gök köy, Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon Rum Devleti'ni ortadan kaldırmasıyla Osmanlı idaresine girmiştir.

19. yüzyıl sonlarında Trabzon vilayetinin Ordu kazasına bağlı nahiye olan Gök köy, cumhuriyet döneminde merkez ilçeye bağlı bir bucak merkezi iken 25 Haziran 1936 tarih ve 3012 sayılı kanunla ilçe olmuştur. Böylelikle yüzyıllardan beri Hapsamana adını taşıyan bucak Gök köy adıyla ilçe olmuştur. İlçe merkezinin belediyesi de aynı yıl kurulmuştur. Eskiden Gök köy'e bağlı bir bucak merkezi olan Aybastı 1960'ta, yine Gök köy'e bağlı bucak olan Gürgentepe de 1987'de Gök köy'den ayrılarak ilçe statüsüne kavuşmuşlardır.

Coğrafi Yapı, Bitki Örtüsü ve İklim

Ordu'nun üçüncü büyük ilçesi olan Gök köy'ün Ordu il merkezine uzaklığı 63 km'dir. İlçe merkezi Ordu-Sivas karayolu üzerine kurulmuştur. Yüzölçümü 349 km² olan Gök köy'ün doğusunda Mesudiye, güneyinde Mesudiye ve Tokat ili, batısında Aybastı, kuzeybatısında Kabataş, kuzeyinde ise Gürgentepe ve Ulubey ilçeleri bulunmaktadır.

Gök köy ilçesi coğrafi olarak bazı özelliklere sahiptir. Karadeniz'deki kıyı dağlarının etkisinde olan bölge, Canik Dağları üzerinde gür ve sık bir bitki örtüsüne sahiptir. Ayrıca akarsularla derin bir şekilde yarılmış dağlık bir görünüm de sergilemektedir.

GÖLKÖY KÜNYESİ

İlçe Oluş Tarihi	1936
Ordu İl Merkezine Uzaklık	63 Km.
Rakım	820 metre
Nüfus (2014)	29.959
Yüzölçümü	349 Km ²
Belediyeler/Beldeler	Gök köy
Mahalle Sayısı	29

Nüfus ve İdari Yapı

İlçenin nüfusu, 2014 yılı nüfus sayımına göre 29.959'dur. Bunun 14.974'ü kadın, 14.985'i erkektir. İlçenin km²'ye düşen kişi sayısı 85'dir.

Gölköy'ün 29 mahallesi (Akçalı, Alanyurt, Aydoğan, Bayıralan, Bulut, Cihadiye, Çatak, Çetilli, Damarlı, Direkli, Düzyayla, Emirler, Gölköy, Güzelyayla, Güzelyurt, Haruniye, Hürriyet, İçyaka, Kale, Karagöz, Karahasan, Konak, Kozören, Kuşluyan, Özlü, Paşapınar, Sarıca, Süleymaniye, Yuvapınar) vardır.

Eğitim, Sağlık ve Sosyal Durum

İlçede 1 anaokulu, 14 ilkokul, 14 ortaokul ve 6 lise ile eğitim verilmektedir. Ayrıca Gölköy Halk Eğitim Merkezi ve Gölköy Öğretmenevi ile eğitime katkı yapılmaktadır.

İlçedeki sağlık hizmetleri 1991 yılında hizmete giren 50 yatak kapasiteli Gölköy Devlet Hastanesi ile yürütülmektedir.

Tarım, Hayvancılık ve Ekonomik Durum

İlçenin 2014 yılı TÜİK tarafından yayınlanan tarım alanları verilerine göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin ekilen alanı 981 dekar, sebze bahçeleri alanı 200 dekar, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinin alanı 140.688 dekar olup toplam tarım alanı 141.869 dekadır. 2014 yılı TÜİK verilerine göre toplam traktör sayısı 399'dur.

2014 Yılı TÜİK Hayvan Sayısı ve Hayvansal Üretim İstatistikleri

Büyükbaş Hayvan Varlığı (8.001)	İnek	7.951
	Manda	50
Küçükbaş Hayvan Varlığı (10.501)	Koyun	10.501
Kümes Hayvanları Varlığı (15.185)	Tavuk	15.000
Arıcılık	Kovan Sayısı	54.324
	Bal Üretimi (ton)	1.550
	Balmumu Üretimi (ton)	8,4

Ulaşım

İlçe Ordu iline 63 km, Sivas iline 251 km, Samsun iline ise 167 km uzaklıkta bulunmaktadır.

Kültür ve Turizm

Gölköy'ün eski bir yerleşim yeri olması tarihi ve kültürel değerler açısından zengin bir birikime sahip olmasını sağlamıştır. Bu durum Gölköy'ü farklı kültürlerin sentezinden oluşan, değerli bir kültür mirasını içinde barındıran eşsiz bir ilçe duruma getirmiştir. Gölköy, son yıllarda yapılan turizm etkinlikleriyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmiş; eşsiz güzellikleri ve tarihi mekânlarıyla Ordu'nun önem kazanan bir ilçesi olmuştur. Keşfedilmeyi bekleyen birçok güzelliği içinde barındırır. Özellikle gölleri, yaylaları, şelaleleri ile adeta cennetten bir bahçe gibidir. Bozulmamış doğal yapısı ile son dönemde turizmcilerin ilgi odağı olan Gölköy, yakın gelecekte yayla turizmi merkezi olmaya aday bir ilçedir.

Darahta Kilisesi

Darahta Yaylası'nda bulunan kilise, Osmanlı döneminde gayrimüslimler tarafından yapılmıştır.

Dereçayırı Camii

İlçemiz Emirler Köyü'nde 800 yıl önce, Selçuklular döneminde Canik Türkleri tarafından yapıldığı sanılmaktadır. Camii, pelit ağacından yontma ve kertme yöntemiyle 6-7 cm'lik tahtaların birbirine geçirilmesiyle hiç çivi kullanılmadan yapılmıştır. Oyma figürleri görülmeye değerdir. Zaman içerisinde camiinin iç mimarisinde kayda değer bir değişiklik yapılmamakla birlikte giriş bölümüne sonradan tuğladan bir ek yapılmıştır. Camiinin bahçesinde bir de tarihi mezarlık bulunmaktadır. İlçe merkezine 11 km uzaklıkta bulunan camii halen kullanılmaktadır.

Tarihi Hamam

Gölköy ilçe merkezinde 1600'li yıllarda  ihmano ulları tarafından yaptırılan, ilçeye hâkim bir tepelik üzerinde kurulan konağın bahçesinde bulunmaktadır. Hamam  ihmano lu Osman A a tarafından yaptırılmıştır. Elli iki basamaklı su sarnıcıyla da aynı bahçe içerisindedir.

Gölköy Kalesi

İlçe merkezine 4 km uzaklıkta Kale Köyü'nde bulunmaktadır. MÖ. 3. ve 4. yy'da Pers Kralı Dara tarafından yaptırılmıştır. Çok büyük ve geniş bir kaya kütlesi üzerine inşa edilmiştir. Tek kapılı ve çok geniş bir çevreye hâkim durumda, gözetleme ve savunmaya elverişli olarak yapılmıştır. Kale girişinin solunda silindirik şekilli bir burç ve gözetleme kulesi yer almaktadır. 1997 yılında UNESCO tarafından Dünya Antik Eserler Listesi'ne alınmıştır.

Yemişken Kilisesi

Yemişken Yaylası'nda bulunan kilisesin ne zaman yapıldığı hakkında kesin bir bilgi yoktur.

Özlü Köyü Kaya Mezarı

Değirmenbükü Mahallesi'nde dere yatağında bulunan büyük bir kaya kütlesine 2,2 m taban ölçülerinde, 1 m yüksekliğinde oyulmuştur. Halk arasında mağara olarak bilinen mezarlığın ilçe merkezine uzaklığı 11 km'dir.

Çepekli Göl

Ulugöl'ün 70 metre güneyinde, Haruniye köyü sınırlarında kalmaktadır. Gölün üst yüzeyinde, suyun durgunluğundan kaynaklanan, yüzeyi kaplayan, krem renkli yoğun bir yosun oluşumu vardır.

Gölköy Şelalesi

Gölköy-Mesudiye karayolu üzerindedir. Gölköy'ün yeşillikleri arasından süzülen dere suları ile görkemli bir güzellik oluşturan Gölköy Şelalesi ilçemizin görülmeye değer doğa güzelliklerindendir.

Çermik Gölü

Gölköy ilçe merkezinin 500 m kadar güneyinde bulunan Çermik Gölü'nün suyu maden suyu özelliğindedir. Gölün suyu böbrek hastalarına tavsiye edilmektedir. Gölköy'de geleneksel olarak her yıl 20 Mayıs'ta tüm çevre ilçe ve beldelerin katılımıyla düzenlenen şenliklerinde, yöremiz bayanları, bu kaplıcanın suyuyla, şifa bulma ümidiyle, ayaklarını yıkarlar.

Elli İki Basamaklı Su Sarnıcı

Halk arasında Elli iki badal olarak bilinir. Gölköy merkezde konak mevkiindedir. Gölköy'ün batısındadır. Sarnıcın elli ikinci basamağın-
dan aşağıda ve solda kare biçiminde bir su deposu vardır. 1600 yıllarında Şihmanoğullarının yaptığı konağın bahçesinde bulunmaktadır.

Gölgölü

Gölköy ilçe merkezinde bulunan ve yerin altından kaynayan su ile oluşmuş doğal bir göldür. Suyu sodalıdır. Gölköy Belediye Başkanlığı tarafından çevre düzenlemesi yapılan göl, etrafında yeme içme mekânlarının kurulmasıyla da halkın dinlenmesine imkan sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Kokurdan Kanyonu

Gölköy-Gürgentepe karayolunun 1. kilometresinde yer alan Kokurdan Kanyonu doğal güzelliğiyle ziyaretçilerini büyülemektedir. İçerisindeki birçok ilgi çekici görüntüsüyle Kokurdan Kanyonu ilçemizin önemli bir tabiat güzelliğidir.

Uluvahta Yaylası

İlçenin en güzel yaylalarında biridir. İlçeye uzaklığı 14 km ve denizden yüksekliği 1350 metredir. Uzunluğu 3 km, genişliği ise 500 m civarındadır. Gölköy deresi bu vadiden doğar ve menderesler çizerek vadiyi ikiye böler. Görülmeye değer harika bir yerdir. Her yıl 20 Mayıs'ı takip eden ilk cumartesi-pazar günlerinde Uluvahta'da, 50 bin kişiyi aşkın bir katılımıla, halk tarafından çadırların kurulduğu, halk konserlerinin düzenlendiği yayla şenlikleri yapılmaktadır.

Aydoğan Tepesi

İlçe merkezine 25 km mesafededir. 1971 m rakımla, Orta Karadeniz'in ve Canik Dağlarının en yüksek rakımlı tepesidir. Tokat ili ile sınırı vardır. Tokat ili, Reşadiye ilçesi, Demircili Beldesi'nin yaylası olan Selemen Yaylası'nın Ordu yakasını oluşturur. Aydoğan Tepesi, kış turizmi açısından önemli bir doğa unsurudur.

Yemişken Yaylası

İlçeye uzaklığı 12 km'dir. Güzelliği ile ziyaretçileri büyüleyen bir yayladır.

Bu yaylalar dışında Darahta Yaylası, Tamalan Yaylası ve Acusu Yaylası görülmeye değer yaylalarımızdandır.

Ulugöl

Gölköy ilçe merkezine 17 km mesafede, Süleymaniye ve Haruniye köyü sınırları içerisinde bulunan doğa harikası bir krater gölüdür. Ulugöl, 07/09/2009 Tarihli Çevre ve Orman Bakanlığı olurları ile "Ulugöl Tabiat Parkı" adı ile ülkemizin 36. tabiat parkı olarak ilan edilmiştir. Göl 80 dekar alana sahip olup Ordu ilinin en büyük gölüdür. Çevresi ormanlarla kaplı, doğal yapısını koruyan büyüleyici bir göldür. 700 metreye kadar yakın çevresinde yerleşim yeri yoktur. Tamamen doğal ve sakin bir ortama sahiptir. Ulugöl'ü turizme kazandırmak için göl etrafına kamelya, yürüyüş yolları, seyir terasları, çocuk oyun parkı, basketbol ve voleybol sahaları, tuvaletler gibi tesisler yapılmış, böylelikle gölün bulunduğu alan güzel bir mesire yeri haline getirilmiştir. Her yıl temmuz ayının 3. haftasını takip eden ilk pazar günü burada Ulugöl Şenlikleri düzenlenmektedir. Ayrıca 20 Mayıs Şenlikleri kapsamında Ulugöl'de durgun su yarışları da düzenlenmektedir.

Mayıs Yedisi Şenlikleri (20 Mayıs Şenlikleri)

Ordu'da Mayıs Yedisi şenliklerinin en kapsamlı ve en güzel kutlandığı ilçe Gölköy'dür. Gelenekselleşen bu şenlik, 1981'den bu yana resmî olarak kutlanmaktadır. Ancak şenliklerin, ilçenin kuruluşundan itibaren yapıldığı bilinmektedir. Özellikle son yıllarda yapılan değişik etkinlikler, bu şenliği bir festival havasına dönüştürmüştür. Mayıs Yedisi şenlikleri ilçemizde 7 gün boyunca devam eder. Bu 7 günde Gölköy âdete bir kültür sanat şehri halini alır. Ünlü sanatçılar, alanlarında önem kazanmış kültür ve sanat insanları, Gölköy'ün ülkemize kazandırdığı değerli şahsiyetler ilçemizde bir araya gelir. Mayıs Yedisi şenliklerinde ilçenin değişik mekânlarında konser, tiyatro; kurultay, panel, konferans; güreş ve oyun gibi birçok kültürel ve sosyal etkinlik düzenlenir.

56

Keçiler Göç Yolunda

Asaşpen Yönetim Kurulu Üyesi ve aynı zamanda Bizim Neslin Uşakları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

Safa Bayar YAVUZ

hayat hikayesini siz değerli okuyucularımız için anlattı

Bize kendinizden bahseder misiniz?

1966 Trabzon doğumluyum. İlkokulu Cudibey İlkokulu'ndan, ortaokulu ise Ata Koleji'nde tamamladım. Üniversite'yi ise Yıldız Teknik Üniversitesi makine mühendisliği bölümünü tamamladım. Ardından 2,5 yıl Amerika'da eğitim hayatıma devam ettim. Türkiye'ye döndükten sonra da aile şirketimiz olan Asaşpen bünyesinde çalışmaya başladım.

Asaşpen firmasını anlatır mısınız?

1990 yılında Asaşpen firmasını kurduk. Bu sene 25. yılımız olacak. Son 15 yılda her sene ortalama % 26,3 büyümeye kaydettik. Şu anda çalışan sayımız 2 bin kişinin üzerindedir. Türkiye'deki ilk 500 şirket içinde 124.sıradayız. Yeni yatırımlarımız da var. Çok yakın zamanda 250 milyon avruluk bir yatırım yaptık. 150'ye yakın mühendis çalıştırmaktayız.

Yaptığımız iş dört ana dala ayrılmaktadır. Birincisi alüminyum profil imalatı, ikincisi plastik tarafinda kapı ve pencere profilleri, üçüncüsü bina dış giydirmelerinde kullanılan alüminyum kompozit panel ve dördüncü olarak da yatırımını yaptığımız alüminyum levha ve folyo imal ediyoruz. Yakın bir zamanda son yaptığımız yatırım ile birlikte daha yüksek cirolara ulaşacağımızı söyleyebilirim.

Sakarya'da bulunan tesisimiz 750 bin m²'lik bir alanda 350 bin m² kapalı alana sahip olup, üretimimizin tamamını burada gerçekleştiriyoruz. Bütün mamullerimizi burada üretmekteyiz.

Hangi ülkelere ihracat yapıyorsunuz?

Yoğunlukla Batı Avrupa (Almanya, Hollanda, Avusturya) ihracat yapmaktayız. Almanya, Belçika, İspanya, Romanya, Polonya, Bulgaristan, İran, Kazakistan, Bosna, Yeni Zelanda, Hırvatistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Kenya, Gana gibi değişik 55 ülkeye ihracat yapmakta ve bu sayede dört kıtanın farklı binalarında PVC sistemleri güvenle kullanılmaktadır.

Yeni yaptığımız yatırımla Amerika'ya ihracat yapmayı düşünüyoruz. Alüminyum profilde inşaat sektörüyle birlikte otomotiv sektöründe de faaliyet gösteriyoruz. Hidrolik bar blokları ile birlikte tamponlarını yapmaktayız. Hızlı trenlerin gövdelerinde kullanılan profillerini yapıyoruz. Endüstriyel kullanıma yönelik bayağı bir işimiz vardır.

Dubai'den Sibiry'a kadar çok değişik iklim şartlarında kullanılan PVC sistemlerimiz -70 °C ile +60 °C arasındaki koşullarda sürdürülebilir kalitesini ispat etmiştir. Profillerimizin UV direncinin son derece yüksek olması sistemlerimizin tüm dünyada tercih edilmesine neden olmuştur.

AR-GE ve inovasyon adına yaptığınız çalışma var mıdır? Varsa hangileridir?

Bu konuda ülke olarak gelişmiş ülkelere göre gerilerdeyiz. Avrupa'da bu konuda ar-ge alanına ayrılan pay % 3, ülkemizde ise binde 8 dolayındadır.

Biz de kendi adımıza alüminyumda yenilikçi ürünler yaratabilmek için bu yıl içinde ar-ge merkezimizi kurduk. Bu merkezde 73 adet mühendisimiz tam zamanlı olarak çalışmaktadır. Alüminyumdan katma değeri yüksek ürünler üretme yoluna gideceğiz. Yeniliklere açık bir firma olarak değişiklikleri sürekli takip etmekteyiz.

Önceden müşteri veli nimetimizdir diyorduk. Bu anlayışımızı değiştirdik. Artık çalışanımızı birinci sıraya koyduk. Bu işler ekip ile olabilecek işlerdir.

Trabzonlu bir işadamı olarak Trabzon'da veya bölgemizde yatırım yapmak ister misiniz?

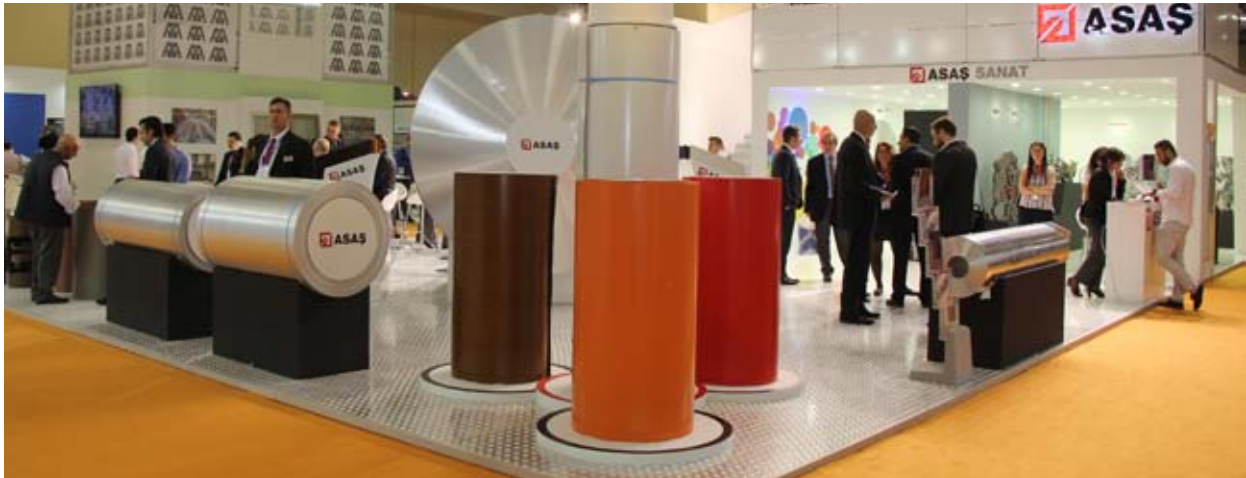
Eskiden Trabzon'da 3 adet fabrikamız vardı. Kara lastik fabrikası, saç fabrikası ve boru fabrikamız mevcuttu. Bazı şeyler ülke politikasıyla ilgilidir. Trabzon'dan İran'a çok mal veriyorduk. Bu pazar kapanınca işlerimiz sekteye uğradı.

Trabzon'da bu kapsamdaki bir sanayi zordur. Çünkü yetişmiş elemanı Trabzon'a getirmek çok zor görünüyor. Bu elemanları yerinde yetiştirmek gerekir. Bir de hammaddeye uzak oluşu da diğer başka bir etken

olarak karşımıza çıkmaktadır.

Spesifik alanlarda yatırım olabilir. Bunlar yüksek teknoloji alanında, tarım ve turizm alanında, savunma sanayi alanında olabileceğini düşünüyorum.

Ülkemizde alüminyum ekstrüzyon konusunda birinciyiz. Yeni kurduğumuz levha ve folyoda kapasite olarak ikinci ancak satış olarak birinci sıradayız. Plastik tarafında ilk beş içerisindeyiz. Kompozit panel üretiminde ise Avrupa'da birinci sıradayız.

Tanıtlarınızı yaparken neye önem veriyorsunuz?

Etik değerlere ve şeffaflığa önem veren bir şirkettiz. Birinci amaç hiçbir zaman para kazanmak olmamıştır. Bir müşteriye bin defa mal gönderseniz ve birinde hatalı çıkma maalesef onunla anılıyorsunuz. Dolayısıyla etik değerlerden, dürüstlükten ve ticari itibardan hiçbir zaman ödün vermiyoruz.

İleriye dönük hedefleriniz nelerdir?

Yakın ve uzun vadede hedeflerimizi belirledik. Yakın vadede ülkemizdeki ilk 50 sanayi kuruluşu içinde yer almayı hedefliyoruz. Stratejik planımızda da bunu öngörmekteyiz. Rakamları alta koyduğumuzda yakalanabilir bir hedef olarak gözükmemektedir.

Uzun vadede ise sadece ticari değil inorganik olarak da büyümeye devam etmek istiyoruz. Kendi sahamızda organik olarak büyümen yanında başka alanlarda da yatırım yapmak suretiyle büyüme hedefliyoruz.

Çalışanlarına yönelik herhangi bir faaliyet söz konusu mu? Varsa hangi destekleri sağladınız?

Bütün bunların yanında işin sosyal sorumluluk yönüne her geçen gün daha fazla önem veriyoruz. Tesisimizde çalışanlarına yönelik bu sene içerisinde ciddi çalışmalarımız oldu. Örneğin çocuğu olmayanlara tüp bebek konusunda yardımcı olduk. Sünnet şölenimiz oldu. Bütün çalışanlarımıza yönelik olarak 0-18 yaş arasında olan çocuklarına tablet ve PC verdik. Tiyatro gibi etkinlikler düzenledik. Fabrikanın içinde açık hava sinema faaliyetlerimiz oldu.

Bir sanayi kuruluşunun yöneticisi olarak ülkemizin bu yöndeki gelişimini nasıl buluyorsunuz?

Kalite anlamında bir sıkıntı yaşamıyoruz. Türkiye artık teknolojiyi iyi kullanan bir ülke konumundadır. Ancak teknolojiyi iyi kullanan yetmiyor,

teknolojiyi üreten ülke konumuna geçmemiz lazımdır. Katma değeri yüksek ürünler üretmemiz ve bu konuda farkındalık yaratmak gerekiyor.

Bizim Neslin Uşakları adlı derneğin yönetim kurulu başkanı ve aynı zamanda TİAB (Trabzonlu İşadamları ve Bürokratları Derneği)'ın üyesisiniz. Yaptığınız çalışmalardan söz eder misiniz?

“Marka Kent Trabzon” çalıştayını düzenledik. Bizim Neslin Uşakları adlı derneğin de yönetim kurulu başkanıyım. Derneği kuralı bir sene oldu ve bu süre zarfından çok ciddi faaliyetler yaptık. TİAB'ın başkanı olan Atalay Şahinoğlu saydığımız ve sevdiğimiz duayen bir kişiliktir. TİAB ile birlikte Trabzon'da yaptığımız çalışmayı kitaba döktük. Onu da 6T 1S olarak özetledik. Bu 6T'nin içinde ticaret, turizm, tasarım 1S ise sanatı simgelemektedir. Geleceğin Trabzon'u nasıl olmalı konusunda çalışmalar yürütüyoruz. Trabzon sevdalıyız.

Biraz da kendinizden konuşalım. Boz zamanlarımızda neler yaparsınız, hobilerinizi nelerdir?

Fotoğraf çekmek benim için önemli bir uğraştır. Bunun da yaklaşık 10 yıllık biz mazisi vardır. Bunun haricinde Bizim Neslin Uşakları Derneği (BNU) bünyesinde sürdürdüğümüz faaliyetler ciddi bir zaman alıyor. Ayda bir toplantılar oluyor. Sanatsal faaliyetlerle ilgilenmeye çalışıyorum. Bu kapsamda sosyal sorumluluk projesi olarak Asaşpen bünyesinde Asaş Sanat Akademimizi kurduk. Bunun da üç bacağı var. Birincisi sanat branşındaki öğrencilere desteklemek, ikincisi akademisyenlere ve sanatçılara destek vermek, üçüncüsü ise STK'lara (örneğin engelli çocukların bu raya gelerek faaliyet yapması gibi) destek veriyoruz.

Başarılı olmak, hayatı güzel yaşamak adına neler söylemek istersiniz?

Başarının tarifini doğru yapmak gerekir. Benim açımdan başarı, çok para kazanmak veya çok popüler olmak değildir. Başarı mutlu olmak demektir. Geçmişte buna ait yaşanmış bir tecrübemi aktarmak isterim. İngiltere'de iş yaptığımız çok zengin bir işadamlarının oğlu açıcı ve oğluyla da gurur duyuyor. Çünkü oğlu yaptığı işini çok seviyor. Biz de bu sistemin pek çalıştığı söylenemez. Kendine gü ven çok önemli, işi yaparken altını doldurmak lazımdır.

Ajansımızı yakından takip ediyorsunuz. Bu kapsamda faaliyetlerimizi nasıl buluyorsunuz?

Ajansın yürüttüğü işlerin çok değerli faaliyetler olduğunu düşünüyorum. Kalkınmaya ve strateji belirlemeye yönelik yapılmış olan çalışmalar her zaman birinci önem arz etmesi gerekir. Tabii ki bölgenin bu konuda talepkar olması, sizi de bizi de itiyor olması lazımdır. Bu konular da daha fazla bilgilendirmenin yapılması önemlidir. Sivil toplum örgütü adına yaptığımız çalışmalarda DOKA'nın yaptıklarından esinleniyoruz. Yön gösterici oluyor. Bir de tarafsız bir güç olması da artı bir avantajdır.

Halil Rifat Paşa Tüneli / Dereli- Şebinkarahisar Karayolu

Temperli Cam Üretimi

Projesi

1988 yılında babası Hüseyin Canlı'nın açtığı şahıs firması ile demir doğrama işine başladıklarını belirten Genel Müdür Cihan Canlı, "1992 yılında plastik ve alüminyum doğrama işine girdik. Bu yıllarda Gümüşhane'de bu işle uğraşan firma sayısı azdı. 2002 yılında ise şirketimizi kurduk. İşimizde her zaman kaliteye önem vermiş bir firmayız. Şirketimizi kurduktan sonra cam da imal etmeye başladık. Camın imalatına da bizi şartlar zorladı. Sipariş veriyoruz gelmiyor, beklediğimiz sürede gelmiyor gibi mazeretler karşısında camı da imal etmeye başladık. İşlerimiz artınca Gümüşhane OSB içinde fabrikamızı 2006 yılında yaptık. Daha önce Gümüşhane Sanayi Sitesi içinde faaliyet gösteriyorduk" dedi.

"Mevcut makineler zaman içerisinde artan siparişlere yanıt vermez hale gelmişti" diyen Canlı, konuşmasına şöyle devam etti:

"2011 yılında yaklaşık 500 bin TL'lik makine aldık. Cam üzerine de makine almaya karar verdik ve DOKA'nın açmış olduğu hibe çağrısına proje sunduk, projemiz kabul gördü. Normalde DOKA'ya sunduğumuz proje ile birlikte yaptığımız yatırımın üzerine başka yatırımlarımız da oldu. Yaklaşık 1,5 Milyon TL'lik yatırım yapmış olduk. Bu yeni aldığımız makineler ile birlikte günlük 500 m² cam işleme kapasitesine kavuşacağız ve yaklaşık 10 kişilik de ek istihdam sağlayacağız."

Proje kapsamında satın aldıkları makinelerle yoğunlukla cam balkon yapacaklarını ifade eden Canlı, "Cam temper demek, cama ısı işlemi uygulamak suretiyle camı şokluyoruz. Cam önce fırına giriyor ve yaklaşık 800 derecelik ısıda camın yapısı bozuluyor. Bu işleminden sonra makine

bir anda soğumaya veriyor ve cama mukavemet kazandırmış oluyor. Bu camın zor kırılmasını, kırıldığı takdirde ise un ufak olmasını sağlıyor. Bu da canlılara zarar vermemesini sağlıyor" diye konuştu.

Canlı, ana hedeflerinin ise son kullanıcıdan çekilerek kurumsal bir yapıya bürünmek olduğunu söyledi.

Proje Künyesi

Program Adı	İMALAT SANAYİ MALİ DESTEK PROGRAMI		
Referans No	TR90/14/İS/0046		
Proje Adı	Temperli Cam Üretimi Projesi		
Yararlanıcı	Cihan Doğrama Cam Mermer Poşet Plastik ve Hayvan Ürünleri Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi		
Bütçe	₺ 700.100,00	Destek Miktarı	₺ 334.976,08 (% 47,85)
Proje Süresi	9 ay		
İletişim	Organize Sanayi Bölgesi Harmancık Köyü Mevki Merkez / GÜMÜŞHANE		

Proje İle İlgili Detaylar

- 1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması** Proje kapsamında firma bünyesinde proje ofisi oluşturulmuş ve proje ekibi tahsis edilmiştir.
- 2- Makinelerin Alımı ve Montajı** Proje kapsamında 1 adet düz cam temperleme fırını, 1 adet yatay cam yıkama makinesi, 1 adet yatay cam delme makinesi, 1 adet çift kenar rodaj makinesi, 1 adet zımpara makinesi, 1 adet cam yükleme robotu, 1 adet yatar-kal-kar cam kırma masası satın alınarak kurulumları gerçekleştirilmiştir.

Yeşildere Köy Konağı Restorasyon Projesi

Gümüşhane Valiliği Avrupa Birliği Koordinatörü Erkan Duman, Yeşildere Köy Konağı'nın il merkezinden yaklaşık 30 km. mesafede bulunduğunu ve Gümüşhane ilinin mimari özelliklerini taşıdığını belirterek, "Daha önce Rumlar döneminde hükümet konağı olarak kullanılan konak, Cumhuriyet döneminde ilkokul olarak da kullanılmıştır. Konağı turistik butik otel olarak kullanılması için restore etmek istedik. İlk önce röleve ve restorasyon çalışmalarını hazırladık. Kurula sunduk ve kuruldan da olumlu dönüş olunca DOKA'ya restorasyonu için proje sunduk ve projemiz kabul gördü" ifadelerini kullandı.

Proje kapsamında 743 m² arsa üzerine 645 m² kapalı alana kurulu oteli restore ettiklerini anlatan Duman, "Şu anda 9 odamız mevcut. 8 tanesi çift kişilik, 1 tanesi de süit oda şeklindedir. Butik otel Gümüşhane İl Özel İdaresi tarafından kiraya verilmiş olup özel sektör tarafından işletilecektir" dedi.

Proje Künyesi

Program Adı	KÜLTÜR VE TURİZME YÖNELİK ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI		
Referans No	TR90/10/ALTYAPI/351		
Proje Adı	Yeşildere Köy Konağı Restorasyon Projesi		
Yararlanıcı	Gümüşhane İl Özel İdaresi		
Bütçe	₺ 264.462,00	Destek Miktarı	₺ 200.000,00 (% 75) Proje Süresi 18 ay

Proje İle İlgili Detaylar

1- Proje Ofisi ve Ekibinin Oluşturulması

Proje kapsamında müdürlük bünyesinde proje ofisi oluşturulmuş ve ekibi tahsis edilmiştir.

2- Restorasyon Çalışmaları

Tarihi konak restore edilmiştir.

Karaca Mağarası Turizm Çevre Yolu Projesi

“Karaca Mağarası, ilimize turizm girdisi noktasında önemli katkılar sağlayan en önemli turizm destinasyon noktalarından bir tanesidir” diyen Proje sahibi Gümüşhane İl Özel İdaresi Genel Sekreteri Ekrem Akdoğan, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“Trabzon-Gümüşhane yoluna yaklaşık 15 km. mesafede bulunan mağaranın rakımı da 2000 metreye çıkmaktadır. Dolayısıyla 30-50 dereceye varan eğimle Karaca Mağarası'na gidilebilmektedir. Mağaraya kadar çıkan asfalt yolumuz vardı ancak şu ana kadar herhangi bir kaza meydana gelmemesine rağmen güvenlik önlemi yoktu. Biz de proje kapsamında virajlara bariyer yapmayı düşündük. Özellikle de Sümela Manastırı'na gelen turistlerin ikinci bir destinasyon noktası olarak kullandıkları Karaca Mağarası'ndan dönüşleri geç zamana rastlayabiliyordu. Bu noktada da flaşör kullanmak suretiyle aydınlatmayı sağladık. Bu kapsamda 20 adet flaşör kullandık ve enerjisini de güneş enerji paneli kullanmak suretiyle sağladık. Bu çalışmalarımızı karayolları ile birlikte yürüttük.”

Yolun 6 km'lik bölümünü tehlikeli alan olarak belirlediklerini ifade eden Akdoğan, mağarayı ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin daha güvenli yolculuk yapmalarını DOKA'ya sundukları proje ile birlikte sağladıklarını söyledi.

Proje Künyesi

Program Adı	KÜLTÜR VE TURİZME YÖNELİK ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI		
Referans No	TR90/13/KT/0060		
Proje Adı	Karaca Mağarası Turizm Çevre Yolu Projesi		
Yararlanıcı	Gümüşhane İl Özel İdaresi		
Bütçe	₺ 189.602,20	Destek Miktarı	₺ 142.202,02 (% 75) Proje Süresi 18 ay

Proje İle İlgili Detaylar

- Proje kapsamında müdürlük bünyesinde proje ofisi oluşturulmuş ve proje koordinatörü atanmıştır.
- Projeye birlikte Karaca Mağarası yolunda düzenleme yapılmıştır.

Prof.Dr. Behram
N. KURŞUNOĞLU
(1922-2003)

" Türk Einstein'ı "

olarak tanınan ünlü teorik fizikçi

Behram N. Kurşunoğlu 14 Mart 1922 yılında Trabzon'un Çaykara ilçesinde doğdu.

Albert Einstein'ın genel görelilik kuramının elektro-manyetizma ile birleştirilmesi üzerine çalışmalar yapmış fizikçi ve aynı zamanda kuantum fiziği konusunda yaptığı araştırmalarla özellikle "Genelleştirilmiş İzafiyet Teorisini" ortaya atan kişi olarak bütün dünyaca tanınan bilim adamı olan Kurşunoğlu, kazandığı bir bursla Ankara Üniversitesi'ne gönderildi ve oradan 1945 yılında mezun oldu.

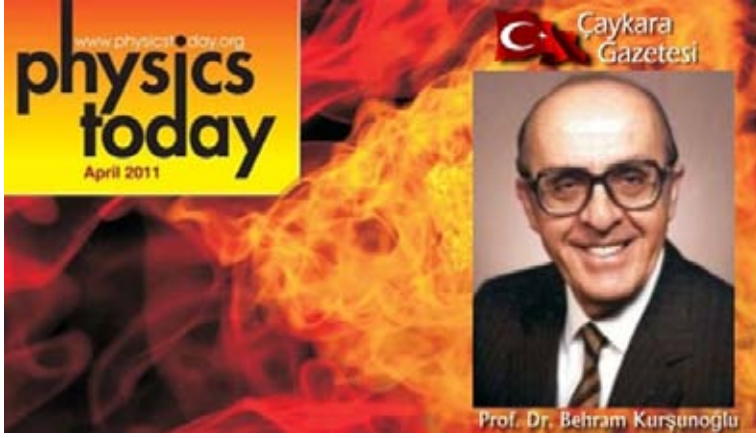
Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin bir bursu ile İngiltere'nin Edinburgh Üniversitesi'nde 1945-1949 yılları arasında astronomi üzerinde çalışmalar yapmış ve Edinburgh Üniversitesi'nden lisans derecesi ile mezun oldu. Hocaları arasında Max Born ve Edmond Whittaker de vardı.

Aynı yıl içinde Cambridge Üniversitesi'ne geçerek Paul Dirac ve diğer hocalarıyla çalışmaya başladı. Albert Einstein ve Erwin Schrödinger'in Birleşik Alan Teorisi ile ilgili teşebbüsleri onu çok ilgilendirmeye başlamıştı. Einstein ve Schrödinger ile yaptığı mektuplaşmalar kendisini, kendi Birleşik Alan Teorisini teklif etmeye yönlendirdi ve bu ko-

nudaki çalışması 1951 yılında ve arkasından da doktora tezi (1952) yayınlandı. Ardından, 1952 yılında doktora sonrası çalışmalar için Cornell Üniversitesi'ne (ABD) gitti ve Hans Bethe yönetiminde Çekirdek Fiziği ile ilgili "Proton bremsstrahlung ve Tamm-Dancoff" yöntemleri üzerinde çalıştı.

1953 yılında, Princeton Üniversitesi'nde (ABD) bir kolokyum (uzmanlık alanında konuşma) verdi. Einstein'ın da bulunduğu bu üç saatlik toplantıda, Birleşik Alan Teorisi'nin oluşturulması yönündeki coşkusu daha da şekillendi ve hemen hemen bütün yaşamı boyunca kendisini bu konuya adanmıştı. Aynı yıl, çekirdekten yüksek enerji elektron dağılımını proton ve 2 nötronlarla daha ağır olan çekirdeklerin yük dağılımlarının kullanımından elde etmeyi önerdi. Robert Hofstadter, 1956 yılında Kurşunoğlu'nun önerdiği bu yolu izleyerek araştırmalara başladı ve bu çalışmaları ona 1961 yılında fizik dalında verilen Nobel Ödülü'ne ortak olmasını sağladı.

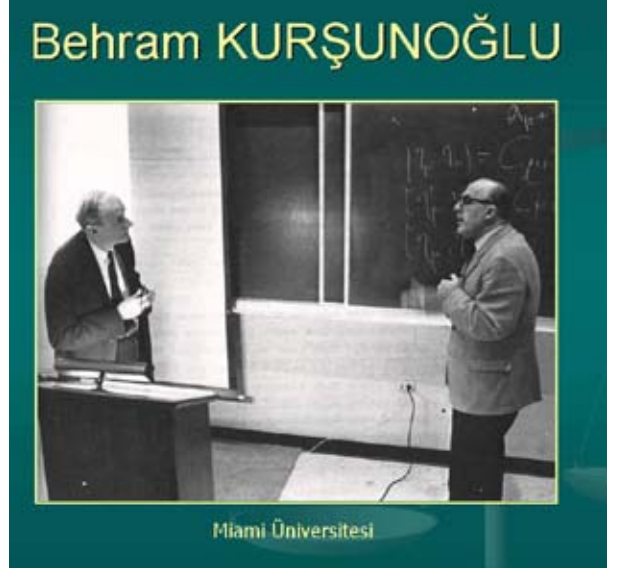
Cornell'deki doktora sonrası çalışmalarını 1954 yılında bitiren Kurşunoğlu, Miami Üniversitesi'ne ziyaretçi profesör olarak atandı.

1955 yılında askerliğini yapmak üzere Türkiye'ye gelen Prof.Dr. Behram Kurşunoğlu, Genelkurmay Başkanlığı'nda danışmanlık yapmış, Türkiye Atom Enerji Komisyonu'nun kurucu üyeliği görevlerini de sürdürmüştür. Bir dönem Birleşmiş Milletler Bilim Komisyonu'nda çalışmış olan Kurşunoğlu, 1958 yılında Miami'ye dönerek Miami Üniversitesi'nde fizik profesörü oldu.

1963 yazında Argonne National Laboratuvarı'nı (Chicago, ABD) ziyaret ederken, Behram bir rastlantı olarak Morton Hamermesh, Katsumi Tanaka ve Sydney Meshkov karşılaştı ve Miami'de elemanter parçacık fiziğinin, grup teorisinin genişletilerek kullanımı üzerinde bir kış konferansının yapılmasını, ardından da, beş adet Coral Gables Konferanslarının, Yüksek Enerjide Simetri Prensipleri konusundaki ilkinin 1964 Ocağında tanınmış pek çok bilim insanının katılımıyla gerçekleştirmesini sağladı.

1965 ve 1966 yıllarında, J. Robert Oppenheimer'i (1945 Ağustosunda Hiroshima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarının yapımcısı) Coral Gables Konferanslarına davet etti. Oppenheimer'in ünü, Behram'a, bir düşünce kuruluşu olarak tanınmış bilim insanların getirtilerek doktora sonrası çalışmalar yapan gençlere yardımcı olan Miami Üniversitesi Teorik Araştırmalar Merkezi'nin kurulmasında yardımcı oldu. Kapandığı tarih olan 1992 yılına kadar Miami Üniversitesi Teorik Araştırmalar Merkezi'nin direktörlük görevini yürüttü. Merkez, Behram Kurşunoğlu'nun yönetiminde 1960'li ve 1970'li yıllarda, yılda en az 10 doktora sonrası çalışma yapanlarla ve çok sayıdaki ziyaretçi bilim insanlarının katılımıyla çok başarılı oldu.

Merkezin yürütülmesine yardım etmiş olan emekli fizik profesörü Dr. Arnold Perlmutter'in ifadesine göre merkeze çalışmaya gelen bilim adamlarının 35'i Nobel ödülü almıştır.

1969 yılında doktora hocası olan Dirac'ı Cambridge Üniversitesi'nden Miami'ye getirdi. Dirac, Florida Devlet Üniversitesi'ne gitmeden önce Miami'de üç yıl kaldı ve 1984 yılındaki ölümüne kadar Coral Gables Konferanslarına bir ziyaretçi olarak katılmaya devam etti.

Prof.Dr. Behram KURŞUNOĞLU, bilimlerin birleşimi fikrine kendini adanmış ve Teorik Araştırmalar Merkezi'nin, disiplinler arası bir kurum olması için çok çalışmıştır. 1970 ve 1980'lerde, kimya, biyoloji, lazerler ve yaşam bilimleri konularındaki tanınmış simaları Merkez'e davet etti. 1971 yılında, Yale Üniversitesi'nden emekli olan Lars Onsager Merkez'e geldi ve doktora sonrası çalışmalar için beraberinde getirdiği yetenekli bir grup, buzdaki elektrik iletkenliği problemleri üzerinde çalıştı.

Oppenheimer'in 1967 yılında ölümünden sonra Edward Teller'i bilim konseyine alan KURŞUNOĞLU, Teller'in katılımı Merkez'in nükleer enerjiye odaklanmasına ve nükleer enerji üretimi ve enerji kullanımı ve bunların çevreye olan etkileriyle birlikte ekonomiye olan etkilerini incelemek amacıyla oluşturulan Küresel Vakıf Kurumu'na (Global Foundation) katkılar sağladı. 1977 yılında bu Kurum'un ilk konferansı olan, Dünyanın Kabul Edilebilir Nükleer Enerjisinin Geleceği konusundaki Uluslararası Bilimsel Forumu, Teller, Bethe, Nikolai Basev, Eugene Wigner, Hofstadter ve diğer kamu ve özel kuruluşlardan pek çok tanınmış kişiler katıldı. Kendisinin başkanlığında 1979 yılında Teller, Wigner, Bethe, ve Hofstadter'den oluşan bir grup Amerikan Temsilciler Meclisi'nde Bilim ve Teknoloji, nükleer enerjinin kullanımı, ve "Three Mile Island" nükleer reaktör kazası ile ilgili bir sunum yapmıştır.

1983 yılında yine kendisinin yönetiminde Miami Üniversitesi Teorik Araştırmalar Merkezi'nde Nükleer Savaş/Nükleer Barış konularında bir kurs gerçekleştiril-

di. Kurs fizik ve politik bilimler bölümlerinin katkılarıyla büyük ve coşkulu öğrenci gruplarına verildi. Bu Üniversite Profesörleri için Kış Nükleer Öğretim 5 Çalışmasını gerçekleştirdi ve bu kurslar 1991 yılına kadar devam etti.

1992'den sonra ise araştırma kuruluşu olan Global Foundaion'da direktör olarak görev yapan Behram KURŞUNOĞLU'nun diğer bilimsel başarıları arasında şunları da sayabiliriz: dört farklı nötrinin varlıklarının belirlenmesi (1959), elementer parçacıkların içsel ve dışsal simetrisinin genelleştirilmesi ile ilgili teklifi (1964), süper simetri kavramının oluşturulması yönündeki hadron ve leptonların birleşik teorileri (1968), kendisinin Birleşik Alan Teorisi'ne zayıf ve kuvvetli etkileşimler sağlayan orbiton ile ilgili postulası (1975), Birleşik Alan Teorisi'ni kullanarak nötrinoların sıklığının belirlenmesi (1976). Modern Kuantum Teorisi başlıklı kitabı 1962 yılında W.H. Freeman yayınevi tarafından yayınlandı. Bu kitap için Werner Heisenberg ve başkaları tarafından oldukça güzel kritik yorumlar yapıldı.

Yukarıda bahsedilen başarılarından ayrı olarak 1958 yılında Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Atom Barış Konferansı'nda Türk delegeliği, 1962 ile 1964 arasında Oak Ridge National Laboratuvarı'nda (ABD) görevlendirilmesi, 1961 yılında Almanya'nın Munich şehrindeki Max Planck Fizik ve Astrofizik Kurumu'nda ve yine 1961 yılında İngiliz Atom Enerjisi'nin kurulmasındaki görevlendirilmesi gibi etkinlikleri vardır. 1972 yılında TÜBİTAK Bilim Ödülünü ve 2000 yılında da Mustafa Kemal Atatürk Cemiyeti Ödülünü aldı.

Behram N. KURŞUNOĞLU, 25 Ekim 2003 günü eşi Sevdâ ve arkadaşları Manfred Eigen ve Ruthchild Winkler-Oswatitch ile öğle yemeği sırasında bir kalp krizi geçirerek hayata veda etmiştir. KURŞUNOĞLU'nun İsmet ve Sevil adlı iki doktor çocuğu, Ayda Weiss adlı bir avukat kızı halen ABD'de yaşamaktadırlar.

"Türk Einstein'ı" olarak tanınan Prof. Dr. Behram Kurşunoğlu'nun ölüm haberi, New York Times gibi tanınmış gazetelerde yer almış. Prof. Dr. Behram Kurşunoğlu "**Genelleştirilmiş İzafiyet Teorisi**" adıyla yeni bir teori ortaya atan ilim adamı olan Dr. Kurşunoğlu'nun Trabzon'dan başlayıp Miami'de dünyanın en prestijli bilimsel kuruluşla-

rından birinin başkanı olarak noktalanan hayatı incelendiğinde örnek alınacak güzellikte olduğu görülüyor.

Vefatından iki gün sonra yapılan cenaze törenine Miami Üniversitesi'nin önemli yöneticileri ve sağlığında da kendisini bırakmamış vefakâr dostları katılmış, aynı gün Miami Üniversitesi'nde bayraklar yarıya indirilmiştir.

1940'ların sonuna doğru Cambridge'deki doktora çalışması sırasında Albert Einstein ile mektuplaşmaya başlayan Kurşunoğlu, ona bir kahraman gözüyle bakıyordu. 1953 yılında, Cornell Üniversitesi'nde görev aldığı sıralarda Einstein'ı Princeton'daki evinde ziyaret ettiğini ve bu buluşma sırasında 2 saat süreyle tartıştıklarını 2002 yılında Miami Herald gazetesine yazmıştı.

Kurşunoğlu, Teori Merkezi'ndeki çalışmalarının yanı sıra, bilim adamlarının uzun zamandır peşinde koştukları Birleşik Alan Teorisi'ni geliştirmekle uğraşıyordu; bu teori bütün doğa kuvvetlerinin anlaşılmasına yarayacaktı. Kurşunoğlu, daha sonraki yıllarda çekirdek enerjisi konuları ile ilgilenmişti. Dr. Kurşunoğlu çok sayıda kitap yazmıştır. Bunlardan en önemlileri Modern Quantum Theory ve Büyük Bir Fizikçiyi Anımsarken: Paul Adrien Maurice Dirac.

Yayınları

KİTAPLAR

1. Modern Quantum Theory, Behram N. Kursunoglu
2. Büyük Bir Fizikçiyi Anımsarken: Paul Adrien Maurice Dirac, Behram N. Kursunoglu
3. The Challenges to Nuclear Power in the Twenty-First Century, 2002, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
4. Quantum Gravity, Generalized Theory of Gravitation, and Superstring Theory-Based Unification, 2002, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
5. Confluence of Cosmology, Massive Neutrinos, Elementary Particles, and Gravitation, 2002, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
6. The Role of Neutrinos, Strings, Gravity, and Variable Cosmological Constant in Elementary Particle Physics, 2001, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
7. Global Warming and Energy Policy, 2001, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
8. Preparing the Ground for Renewal of Nuclear Power, 1999, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
9. Physics of Mass, 1998, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
10. Environment and Nuclear Energy, 1998, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
11. Technology for Global Economic and Environmental Survival and Prosperity, 1997, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
12. High-Energy Physics and Cosmology, 1997, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
13. Economics and Politics of Energy, 1996, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
14. Neutrino Mass, Dark Matter, Gravitational Waves, Monopole Condensation, and Light Cone Quantization, 1996, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
15. Unified Symmetry, 1995, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter
16. Global Energy Demand in Transition, 1995, Behram N. Kursunoglu, Stephan L. Mintz, Arnold Perlmutter

MAKALELER

Physical Review Letters Mecmuası

AY/YIL	CİLT	SAYI	KONUSU	ÇALIŞTIĞI KURUM
Nisan 1951	82	2	On Einstein's Unified Field Theory (Einstein'in Birleşik Alan Teorisi Üzerine)	Cambridge Üniversitesi (İngiltere)
Ocak 1953	89	2	Unified Field Theory and Born-Infeld Electrodynamics (Birleştirilmiş Alan Teorisi ve Born-Infeld Elektrodinamikleri)	Cambridge Üniversitesi (İngiltere)
Ekim 1953	92	2	Expectations from a Unified Field Theory (Birleştirilmiş Alan Teorisinden Beklentiler)	Cornell Üniversitesi Nükleer Çalışmalar Laboratuvarı
Kasım 1953	92	4	Derivation and Renormalization of the Tamm-Dancoff Equations (Tamm-Dancoff Denklemlerinin Türetilmesi ve Renormalizasyon)	Cornell Üniversitesi Nükleer Çalışmalar Laboratuvarı

Physical Review Mecmuası

AY/YIL	CİLT	SAYI	KONUSU	ÇALIŞTIĞI KURUM
Aralık 1952	88	5	Gravitation and Electrodynamics (Yerçekimi ve Elektrodinamikler)	Cambridge Üniversitesi (İngiltere)
Aralık 1954	96	6	Tamm-Dancoff Methods and Nuclear Forces (Tamm-Dancoff Yöntemi ve Nükleer Kuvvetler)	Miami Üniversitesi Fizik Bölümü (Florida / ABD)
Şubat 1956	101	4	Transformation of Relativistic Wave Equations (Göreceli Dalga Eşitliklerinin Dönüşümü)	Genelkurmay Başkanlığı Bilimsel Danışma Kurulu (Ankara)
Mart 1957	105	6	Proton Bremsstrahlung	Miami Üniversitesi Misafir Fizik Profesörü (Florida / ABD)
Ekim 1963	132	1	Brownian Motion in a Magnetic Field (Manyetik Alanda Brownian Hareketi)	Miami Üniversitesi Fizik Bölümü (Florida / ABD)
Ağustos 1964	135	3B	New Symmetry Group for Elementary Particles. I. Generalization of Lorentz Group Via Electrodynamics (Yeni Simetri Grubu Temel Parçacıklar)	Miami Üniversitesi Fizik Bölümü (Florida / ABD)
Mart 1967	155	5	Space-Time and Origin of Internal Symmetries (Zaman ve İç Simetrilerinin Kökeni)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
Mart 1968	167	5	Dynamical Theory of Hadrons and Leptons (Dinamik Teorisinde Hadronlar ve Leptonlar)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)

Physical Review D Mecmuası

AY/YIL	CİLT	SAYI	KONUSU	ÇALIŞTIĞI KURUM
Şubat 1970	1	4	Theory of Relativistic Supermultiplets. I. Baryon Spectroscopy Electrodynamics (Göreceli Süperçoklunun Teorisi. 1.Baryon Spektroskopisi Elektrodinamikleri)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
Ağustos 1970	2	4	Theory of Relativistic Supermultiplets. II. Periodicities in Hadron Spectroscopy (Göreceli Süperçoklunun Teorisi. 2. Periyottaki Hadron Spektroskopisi)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
Mayıs 1974	9	10	Gravitation and magnetic charge (Yerçekimi ve Manyetik Şarj)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
15 Eylül 1975	12	6	Erratum: Gravitation and magnetic charge (Düzeltilme:Yerçekimi ve Manyetik Şarj)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
Mart 1976	13	6	Consequences of nonlinearity in the generalized theory of gravitation (Genelleştirilmiş Yerçekimi Teorisinde Nonlineer Sonuçları)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
15 Eylül 1976	14	6	Velocity of light in generalized theory of gravitation (Genelleştirilmiş Yerçekim Teorisinde Işık Hızı)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
Mart 1967	155	5	Space-Time and Origin of Internal Symmetries (Zaman ve İç Simetrilerinin Kökeni)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)
Mart 1968	167	5	Dynamical Theory of Hadrons and Leptons (Dinamik Teorisinde Hadronlar ve Leptonlar)	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)

Matematik-Fizik Jurnalı Mecmuası

AY/YIL	CİLT	SAYI	KONUSU	ÇALIŞTIĞI KURUM
Ocak 1961	2	1	Complex Orthogonal and Antiorthogonal Representation of Lorentz Group	Miami Üniversitesi Fizik Bölümü (Florida / ABD)
Ağustos 1967	8	8	Unitary Representations of U(2, 2) and Massless Fields	Miami Üniversitesi Teorik Araştırmaları Merkezi (Florida / ABD)

Modern-Fizik Mecmuası

AY/YIL	CİLT	SAYI	KONUSU	ÇALIŞTIĞI KURUM
Temmuz 1957	29	3	Correspondence in the Generalized Theory of Gravitation	Genelkurmay Başkanlığı Bilimsel Danışma Kurulu (Ankara)

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'nun kurucu üyelerinden olan Kurşunoğlu, aynı zamanda Genelkurmay Başkanlığı'na atom enerjisi konusunda danışmanlık yapmış. Kurşunoğlu, bir dönem Birleşmiş Milletler Bilim Komisyonu'nda da çalışmış ve Cenevre'de düzenlenen 'Barış İçin Atom Konferansı'na katılmış.

<http://www.tfv.org.tr/belgeler/behramKursunoglu.pdf>

Karadeniz sularında Sualtı Fotoğrafçılığı

Camiler

Dergimizin 20.sayısından itibaren inanç turizminin önde gelen eserlerinden olan camilerimizi işlemekteyiz. Bu sayımızda da Trabzon ilinde bulunan ve tarihi özelliğe haiz camileri sizler için derledik.

TRABZON'da 1.994 cami bulunmaktadır. Trabzon ve ilçelerindeki camilerin yapımında taş ağırlık verilmiş, bunlarda siyah-beyaz renkteki taşların birbirlerini izlemesiyle ilginç bir görünüm sağlanmıştır. Taş mimarisinin yanı sıra ahşap camilerle de Trabzon'da sık sık karşılaşılmaktadır. Gülbahar Hatun Camisi'nin ters T plânı istisna olarak kabul edilirse, genelde plân düzenleri kubbe ve düz tavanların örttüğü dikdörtgen mekânlardır. Bezeme elemanları, özellikle çini, kalem işine pek az rastlanmaktadır. Ancak yörenin de etkisiyle ağaç işlerine bezemede büyük önem verilmiştir.

Ortakisar

İskender Paşa Camii

Atatürk alanında Belediye binasının bitişiğinde yer almaktadır. Cami'nin avlusunda yer alan medresesi yıkılmış, batı tarafındaki mezarlık kaldırılmıştır. Burada sadece İskender Paşa'nın mezarı bırakılmıştır. Camiye değişik zamanlarda ilaveler yapılmış ve onarımlarla orijinalitesi bozulmuştur. Çok iyi bir taş işçiliğine sahiptir. Minare, tuğla ve renkli taşlarla alması tarzda yapılmıştır.

Yapının esas planı İznik'teki Yeşil Camiye benzemektedir. Muhtemelen öndeki üç bölümlü olan son onarımlarla değiştirilmiş ve kırma çatı ile örtülmüştür. Son cemaat mahallinden ara bölüme girilir. Burası yan duvarlarla ve güneyden iki sütuna oturan ortada bir kubbe, doğu ve batısındaki tonoz parçaları ile örtülmüştür. Harim kısmı pandantiflere oturan bir kubbeye sahiptir.

Mihrab ve mimber mermerden yapılmıştır. 19. yy barok süslemelerine sahiptir. Üzerlerinde iri yapraklı kıvrım dallı bordürler, kartuşlar bulunmaktadır. Caminin içerisinde kalem işi süslemeler de bulunmaktadır.

Cami'nin H 936 (M 1529) tarihli inşa kitabesi cephe-
deki giriş kapısı üzerindedir. Ayrıca burada yapının bugünkü haline kavuştuğu 1882 yılı onarımına ait kitabe de bulunmaktadır.

Gülbaharhatun Câmii

Yavuz Sultan Selimin annesi Gülbahar Hatun'un hatırası için Orta Hisar'ın batısında, Zağnos Köprüsü'nün yakınında bir külliye içerisinde yapılmıştır. Külliye'den cami ile türbe günümüze gelebilmiş; imaret, medrese, hamam ve mektep yıkılmıştır. Mektebin yerine 1899 tarihinde bugünkü Gülbahar Hatun İlkokulu yapılmıştır. Kaynaklar Gülbahar Hatun'un ölümünden sonra 1514 yılında yaptırıldığını göstermektedir.

Caminin inşa kitabesi yoktur. Cami erken devir Osmanlı mimarisinde ayrı bir plan tipi oluşturan zaviyeli camiler grubuna girmektedir. Duvar işçiliği özenlidir. Pencereler, son cemaat mahali, kemerleri ve minarede koyu gri ve sarımsı beyaz taş kullanılmıştır. Caminin örtüsü kurşun kaplıdır. Mihrap mermerden yapılmıştır. Kenar bordürleri sade, tepeliği bitkisel süslemelidir. Beşgen niş mukarnaslı bir kavsara ile son bulur. Köşeliklerinde ikişer kabara (gülbezek) motifi yer alır. Minberde mermer olup sade bırakılmıştır.

Caminin klasik dönem süslemeleri bozulmuştur. Bugünkü süslemeler son onarımlarda yapılmıştır. Avlusundaki şadırvan eskiden kubbe ile örtülüydü. Bu örtü son onarımlarla konik külaha dönüştürülmüştür.

Ortahisar Fatih Camii

Yapı altınbaşlı Meryem Kilisesi Chrysokephalos olarak adlandırılmıştır. Kuruluşu 914 yılına kadar inmektedir. Bu yapının manastır içerisinde bazilikalı planlı olarak yapıldığı sanılmaktadır. Bugünkü planın esası 12. yy'da gerçekleştirilmiş olmalıdır. Araştırmacılar yapının 6 esas onarım devri geçirdiğini belirtmişlerdir. Üç nefli olan yapının apsisi içten yuvarlak dıştan çokgendir. Bir iç ve bir dış narteksi vardır.

Kuzey girişi 14. yy'da inşa edilmiştir. Merkezi kubbe pandantiflere oturur ve 12 köşeli yüksek bir kasnağa sahiptir. Zamanında şehrin başkilisesi, katedrali olduğu için yapının süslemesine önem verilmiştir. Freskler bugün sıvanmıştır. Bema duvarlarında ve zeminde opus sectile tarzında mozaik süsleme yer almaktadır.

Fetihten sonra camiye çevrilmiş ve belki de Fatih, ilk Cuma namazını burada kılmıştır. Fatih Medresesi de yapıya bitişik olarak kurulmuştur. Türk devrinde caminin esas girişi kuzeye alınmış, güney duvarının ortasına bir mihrap yerleştirilmiş, minber konulmuş ve minare yapılmıştır.

Mihrap taştan yapılmış olup, süsleme bakımından zengindir. Mihrabı çevreleyen geometrik geçmeli bordürler, mukarnaslı niş ve alındığındaki rozetler Selçuklu örneklerini hatırlatmaktadır. Ceviz ağacından yapılmış minber değerli bir sanat eseridir.

Orta Hisar Camii'ne değişik zamanlarda nakışlı süslemeler yapılmış ve kitabeler konulmuştur. Mihrabın doğusundaki oda 1842 yılında kütüphane haline getirilmiş ve kapısı üzerine bir kitabe yerleştirilmiştir.

Yeni Cuma Camii

Trabzon'un kurtarıcı ve koruyucu azizi Eugenios'a ithaf edilmiştir. İlk kilisenin ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Araştırmacılar ilk yapının bazilika olduğunu belirtmektedir. Ayrıca 1291 yılına ait bir kitabe bulunmuştur. Bugünkü yapının 14. yy'da haç planlı olarak inşa edildiği muhtemeldir.

Yapının bugün narteksi yoktur. Üç nefli ve üç apsislidir. Orta apsis içten yuvarlık dıştan beş köşelidir. Diğerleri içten at nalı, dıştan yuvarlaktır. Merkezi kubbe doğuda haç biçimli iki ayağa, batıda yuvarlak iki dorik sütuna pandantifler yardımıyla oturur. Yan neflerin üzeri tonozlarla örtülmüştür.

Bu yapıda da fresk izleri ve zemin mozayiklerinin kalıntıları bulunmaktadır. Ayrıca orta apsisin dışında kartal ve güvercin kabartmalarına yer verilmiştir.

Trabzon'un fethinden sonra camiye çevrilen yapıya kuzey giriş kısmı ile minare ilave edilmiştir. Büyük apsisten bir giriş daha açılmıştır. Taştan yapılan mihrap barok karakterlidir. Minberi ahşaptan yapılmış olup sade bırakılmıştır. Mahfilde iyi bir ahşap işçilik görülür.

Bu ilavelerden başka caminin içinde çok değerli kalem işi süslemeler vardır. Pandantiflerin yazıları ünlü hattat Hafız Hasan Rifat'ın eseridir. Kullanılan diğer kısımlardaki yazı ve nakışlar yenilenmiştir.

Hamza Paşa Camii

Trabzon Gülbahar Hatun Mahallesi'nde, Emniyet Sarayı'nın karşısında yer alan bu camiye Hasan Efendi Binti Elhac Mustafa Efendi 1748 yılında yaptırmıştır. Dikdörtgen plânlı, iki katlı camiye kuzeyden girilmektedir. Kalın taş duvarlı, ahşap çatılı olup alt kat depo olarak kullanılmaktadır. Mihrap ve minber sadedir. Taş ve tek şerefeli minareye cami içerisinden çıkılmaktadır.

Ahi Evren Dede Camii

Trabzon'a hâkim Boztepe Semti'nde yapılmış olan caminin tarihi bilinmemektedir. Bununla beraber Şemsettin Sami, Sultan Orhan döneminde Ahi Evren'in bir derviş dergâhı inşa ettirdiğinden bunun da bugünkü cami ve türbenin yerinde olduğundan bahsetmektedir.

Komplekse ait kesin bir bilgimiz yoktur. Burada aynı isimli bir cami inşa edildi.

Ahi Evren Dede Camii, Hacı Hakkı Baba'nın Abdulaziz döneminde H 1305'te (M1888) yaptığı katkılarla tamir ettirilerek günümüze ulaşmıştır.

Hızırbey Camii

Bu eser Hızırbey Mahallesi'nde yer almaktadır. Yapının ve mahallenin bu isimle anılması Trabzon'da valilik yapan Hızır Bey'den ötürüdür. Kare planlı olan yapı H. 1213 (M 1789/99) yılında yaptırılmıştır. Mimar Çetintaş'ın raporuna göre; camiinin H 1298 (M 1880) senesinde halk tarafından yaptırıldığı söylenirse de bu tarih tamir kitabesidir. Eser, 1970 yılında tamir ettirilmiş, Hızır Bey Camiini Onarma ve Güzelleştirme Derneği'nin öncülüğünde Camii avlusu düzenlenmiş, son cemaat yeri genişlettilerilerek asıl bölüme uyumlu olarak yeni ek yapı kuzey tarafına 20 yy'ın sonunda (1998:1999) yapılarak cami, daha fazla cemaate hizmet verecek hale getirilmiştir.

Erdoğdu Bey Camii

H 985 (M1577) yılında Trabzon Valisi Erdoğdu Bey tarafından, kendi ismi ile anılan Erdoğdu Mahallesi'nde yaptırılmıştır. Cami birçok onarım geçirmiş ve geniş ölçüde özelliklerini yitirmiştir. Son cemaat mahalli ile harimin girişindeki ahşap mahfiller üstten irtibatlıdır. Mihrap nişinin mukarnaslı bir kavsarası vardır. Köşeliklerde birer gülbezek ile üst kısımda yazı kuşağı yer alır. Burada bulunan H 1317 (M 1899) tarihi caminin son onarımına aittir. Minber ahşap olup sade bırakılmıştır.

Semerciler Camii

Çarşı Mahallesi'nde bulunan caminin yapım tarihi kesinlik kazanamamıştır. Bununla beraber 1759 tarihli vakfiyesi bulunmaktadır. Caminin ana giriş kapısı üzerindeki onarım yazıtı ise 1820 tarihine işaret etmektedir. Kesme taş duvarlı cami kare planlı olup onarım öncesi tek kubbeliydi. Onarımdan sonra kubbe yerine ahşap bir tavan ve çatı yapılmıştır. Caminin içerisini aydınlatan pencereler dışarıdan basit görünüşlü olmalarına rağmen içten yuvarlak kemerlidir. Onarım sonrası yapılan ahşap tavan iç içe sekizgenlerle bezenmiş yer yer de ayetlere yer verilmiş, birbirini kesen yıldızlarla kompozisyona hareketli bir görünüm kazandırılmıştır. Güney duvarının ortasında, derin bir niş görünümündeki taş mihrap sade olup, yarım silindirik yivlerle bezenmiştir. Ahşap minber künde-kari (geçme tekniği) taklidindedir. Çeşitli geometrik parçalar, altıgenler ve bunların içlerindeki ziyaretlerle süslenmiştir. Yapının kuzeybatı köşesinde taş minaresi küçük ve şerefelidir.

Hoca Halil Camii (Hatip Camii, Kalvanoğlu Camii)

Trabzon'da Pazarkapı Mahallesi'nde, Hoca Halil Sokağı'nda, Kanuni Sultan Süleyman'ın hocası Hoca Halil Efendi tarafından yaptırılmıştır. XVI. yy eseri olan bu yapı, bir deprem sonucunda 1896 yılında yıkılmış ve semt sakinleri tarafından yeniden yaptırılmıştır. Semtin hatırı sayılır kişilerinden Hatipzade Emin Efendi eski yapıya uygun olarak plânları çizmiş, yapımıyla da ilgilenmiştir. Aynı zamanda camide hatiplik yapmış, bundan ötürü de camiye Hatip Camisi ismi yakıştırılmıştır. Bunun yanı sıra kırk iki yıl imamlık yapan Kalkanoğlu Hafız Ahmet Efendi'nin anısına Kalkanoğlu Camisi de denilmektedir.

Tamamen evlerle çevrili bir alanda olduğundan, cephe görünümü özellik göstermemektedir. Kare plânlı kesme taş caminin iki katlı ahşap son cemaat yerine dört basamaklı bir merdivenle çıkılmaktadır. Kuzeyden girilen ana mekân oldukça aydınlık ve üzeri çatı ile örtülüdür. Mihrap ve minber gösterişsizdir. Minare, son cemaat yerinin kuzey-batı köşesine kesme taştan stalaktitli şerefeli olarak yerleştirilmiştir.

Kudrettin Camii

Trabzon Esentepe Mahallesi'ndeki bulunan cami, 1341-1342 yılları arasında kilise olarak inşa edilmiş. Şehrin fethinden 104 yıl sonra 1565'te camiye çevrilmiştir.

Çarşı Camii

Tabzon'un Çarşı Mahallesi Kemeraltı mevkiinde yer alır. Cami, uzun yıllar Trabzon'da valilik yapmış Hazinedarzaade Osman Paşa tarafından H 1225 (M1839) yılında yaptırılmıştır.

Caminin kurulduğu saha eğimli olduğu için kuzey cephesinde son cemaat mahallinin altına dükkânlar yerleştirilmiştir. Şehrin en büyük camisidir. Yapıda muntazam bir taş işçiliği göze çarpar. Örtüsü bütünüyle kurşunla kaplanmıştır. Kapı ve pencere silmelerinde barok süslemeli bordürler görülür.

Cami, son cemaat mahalli ve harim kısmından meydana gelmekte ve altı istinatlı olarak planlanmış bulunmaktadır. Son cemaat mahalli üç bölümlü, kubbeli dört sütunun arasına yerleştirilen ince perde duvarlı ampir bir revaktan meydana gelmektedir.

Hacı Kasım Camii

Trabzon Hacı Kasım Mahallesi'ndeki bu camiyi, Yavuz Sultan Selim'in defterdarı Hacı Kasım yaptırmıştır. Yapım kitabesi günümüze ulaşmamıştır. Bununla birlikte yaptırının yaşadığı yıllar göz önüne alınırsa, XVI. yy'ın ikinci yarısına tarihlemek yerinde olacaktır.

Günümüze epeyce değişikliğe uğrayarak gelen camiye batı yönünden de girilmektedir. Kuzeyde son cemaat yerinden ibadet mekânına geçilmektedir. Buranın üzeri, ağırlığın duvarlar üzerine verildiği bir kubbe ile örtülmüştür. Mihrap ve minberi sadedir. Taştan tek şerefeli minarenin ise güzel bir taş işçiliği vardır.

Tavanlı Camii

Trabzon'un tipik çatılı camilerinden birisidir. 1874 yılında Nemlizadeler tarafından yapılmıştır. Geniş bir haziresi vardır. Dikdörtgen planlı olan yapı son cemaat mahalli ve harim kısmından meydana gelmektedir.

Kalın taş duvarlar özenli bir işçilik gösterir. Harimin giriş kısmı üzerinde ahşap mahfil yer almaktadır. Caminin aydınlatılması bütün cephelerdeki pencerelerle sağlanır. Taş mihrap bordürleri vazodan çıkan ağaçlar ve kıvrım dallarla kabartma olarak süslenmiştir. Minber sade tutulmuştur. Harimin ahşap tavanı da ortada göbeklidir.

Şirin Hatun Camii (İç Kale Camii)

Trabzon İç Kale'de bulunan bu camiyi Sultan II. Beyazıt'ın eşi Şirin Hatun adına oğlu Şehzade Abdullah Trabzon Valiliği sırasında 1470 yılında yaptırmıştır. Caminin yapım kitabesi girişin sağında bulunan ve sonradan yapılan çeşme üzerindedir. Mimari bir özelliği bulunmamasına rağmen tarihi belge niteliği taşıyan cami 1869 yılında Trabzon Beylerbeyi Ahmet Paşa tarafından onarılmıştır. Dikdörtgen plânlı, ahşap çatılı, kesme taş duvarlıdır. Mihrap ve minberi oldukça sadedir. Son cemaat yerinin batısında bulunan taş kaideli, yuvarlak gövdeli ve tek şerefeli minaresi yakın tarihlerde yapılmıştır.

Musa Paşa Camii

Trabzon Musa Paşa Mahallesi'nde bulunan bu caminin kitabesinden öğrenildiğine göre, H 1079 (M 1668) yılında Musa Paşa tarafından yaptırılmıştır. Orijinal özelliklerini koruyarak günümüze ulaşan bu yapı Erken Osmanlı Devri tek kubbeli camilerinin Trabzon'daki tek örneğidir.

Kesme taştan kare plânlı küçük bir yapıdır. Oldukça kalın olan duvarların üzerindeki izlerden bazı onarımlar geçirmiş olduğu anlaşılrsa da bunlar yapının bütünlüğünü etkilememektedir. Kuzey yönündeki son cemaat yeri küçük olup devşirme sütunlar ve kornişler kullanılmış içten tonoz, dıştan eğimli bir çatı ile üzeri örtülmüştür. Stalaktitli mihrap ve yeni yapılan minberi sade olup minaresi tek şerefelidir.

Konak Camii

Trabzon Uzun Sokak'ta yer alan bu cami, çevresindeki evler arasında sıkışıp kalmıştır. Bu caminin de kitabesi günümüze gelemediğinden, yapım tarihi ve yaptıran ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Kasım Ağa isminde bir kişiden söz edilse de bu bilgi kesinlik kazanamamıştır.

Son cemaat yeri üzerindeki H 1301 (M 1803) tarihli yazıt onarımını belirtmektedir. Barok özellikleri, sütunlar üzerindeki kıvrık dal ve yıldız motifleri yapının XVIII. yy'da yapılmış olabileceğine işaret etmektedir.

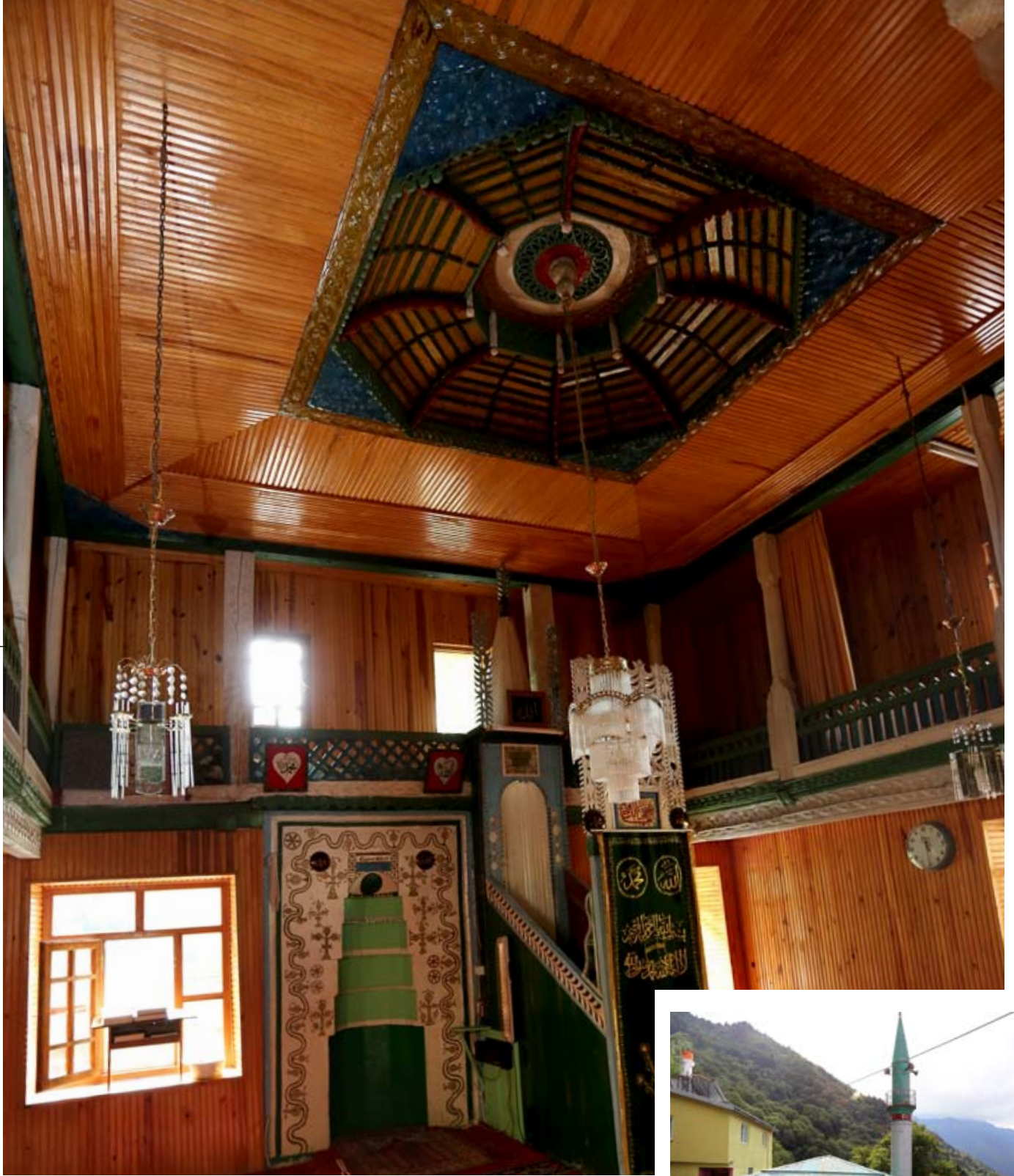
Caminin ön cephesi kesme taş, diğer duvarları kesme moloz taştan meydana gelmiş olup üzeri ahşap bir çatı ile örtülmüştür. Mihrap ve minber barok üsluptadır. Taş mihrabın her iki yanında asma dallarıyla bezeli küçük taş sütunlar vardır. Ahşap minberin hiçbir özelliği bulunmamaktadır. Batı yönündeki taş minaresi tek şerefelidir.

Taşkıran Camii

Kim tarafından yapıldığı bilinmeyen camii, 1896 yılında inşa edilmiştir. Kareye yakın dikdörtgen planlı, mahfil seviyesine kadar taş, üst kısmı ahşap yığma olarak yapılan caminin üzeri geniş saçaklı kırma çatı ile örtülüdür. Caminin kuzeyinde tek şerefeli ahşap minare yer almaktadır. Camiye giriş doğu cephesinden, yuvalar kemerli taş söveli, ahşap oymalarla bezeli, çift kanatlı kapı ile sağlanmaktadır. Cami içinde mahfil aynalıkları, ahşap dikmeler, tavan göbeği, minber ve vaaz kürsüsünde yer alan ahşap oymalar dikkat çekicidir. Taşkiran beldesinde bulunan cami, 2005 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restore edilmiştir.

Çambaşı Köyü Ömerli Camii

1845 yılında yapılan cami Çambaşı köyünde bulunmaktadır.
Ahşap planlı cami halk tarafından onarılmıştır.

Dereyurt Köyü Camii

Hayrat'a 4 km. uzaklıkta-ki Dereyurt köyünün Aydınöz Mahallesi'nde oldukça meyilli bir arazide yer alan caminin harim kapısı üzerindeki kitabeden 1831 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. İbadethane olmasını yanı sıra tarihte Of havalisinde ilim tahsiline ev sahipliği yaparak mahalli tarzda medrese-cami bütünlüşmesinin güzide bir örneği olmuştur. Tamamen ahşap olan cami günümüzde terkedilmiş durumdadır. Cami, kare planlı ve iki katlı tasarlanmış olup bir giriş bölümü, harim ve medrese kısımlarından meydana gelmektedir. Harimde caminin ikinci katını teşkil edecek 'U' planlı mahfil mevcuttur. Üzeri içten düz tavan, dıştan oldukça geniş saçaklı, dört yönden eğimli çatı ile örtülüdür. Doğu Karadeniz Ahşap Usulü diye tabir edilen bir üslup ile yapılan caminin minberdeki kuş motifi ile başlı başına bir değer olarak addedilebilir.

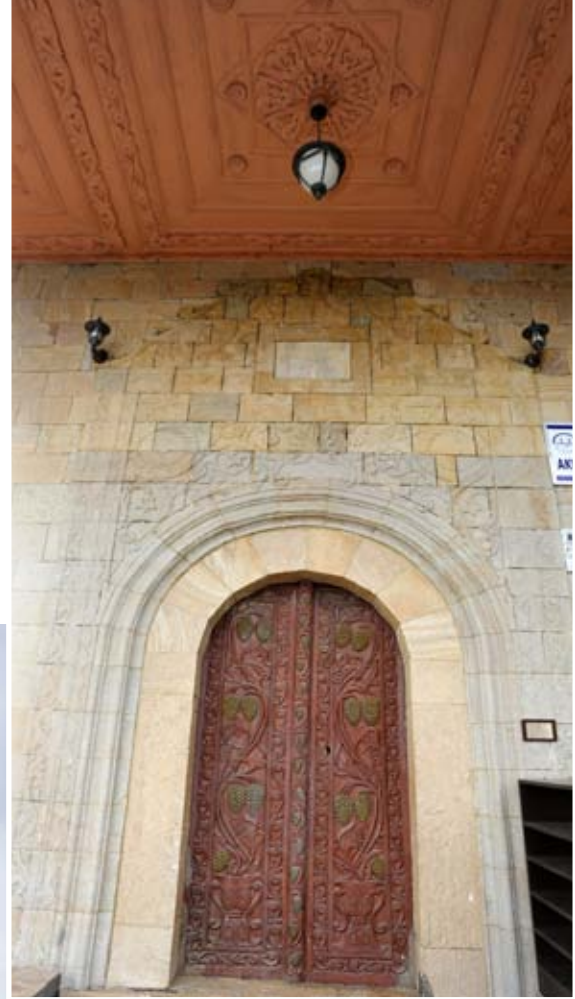
Akmescit Köyü Camii

Akmescit köyünün orta kesiminde düz bir alanda kurulmuştur. Kesme taş malzemeyle yapılmış caminin çatısı dört yöne eğimli olup kiremitle kaplıdır. Saçakları geniş bırakılmıştır.

Cami kuzeyinde, dört ahşap direk ile oluşturulan son cemaat yeri, dış ortama açık olarak düzenlenmiştir. Buradan kemerli bir kapıyla cami iç mekânına geçilir. Çift kanatlı düzenlenen kapının ahşap yüzeyleri kabartma şeklinde işlenmiş, vazodan çıkan üzüm asması motifleriyle süslüdür. Giriş üzerindeki 4 satırlık kitabede 1873 tarihi kayıtlıdır. İç mekânın kuzeyinde bulunan mahfil kısmı dört ahşap direk ile taşınmaktadır. Ahşap tavan, iç içe girmiş sekizgenlerden oluşmaktadır. Ortasında oldukça zarif bir tavan göbeği bulunur.

Düzgün kesme taştan yapılan mihrabın niş kısmı oldukça sadedir. Yan yüzeylerinde dört sıra bordür halinde geometrik bezemelere yer verilmiştir.

Mihrabın sağ tarafına yerleştirilen minber tamamen ahşaptır. Yan yüzeylerinde palmet motifleri yerleştirilmiştir. Orta kısımda ise vazodan çıkan bitkisel süsleme bulunur. Süpürgelikte 8 adet kafes işçilikli rozet çiçekleri görülür. Minber kapısının söveleri de bitkisel işlemeli olup üst kısmında bitkisel motifli bir taç bulunmaktadır.

Anayurt Köyü Camii

Anayurt Köyü Camii, düzgün kesme taştan inşa edilmiştir. Yapım yılı bilinmemektedir. Bazilikal planlı caminin batı kapısı kapatılmıştır. İç mekân 4 sütun ve kemerlerle ayrılmış olup beşik tonozludur. Çatısı iki yöne eğimli semer çatı olarak yapılmıştır. Minare binadan ayrıık biçimde, güneydoğu köşede yer almaktadır. 1930 yılında yapılan cami, kiliseden dönme olduğundan yapılış tarihi daha eski yıllara dayanmaktadır. Toplam alanı 350 m² olan caminin iç alanı ise 110 m²'dir.

Bahçekaya Köyü Merkez Camii

Esiroğlu beldesi, Bahçekaya köyünün düzlük bir alanında bulunur. Kesme taştan yapılmış caminin çatı kısmı dört yöne eğimli olup kiremitle kaplıdır.

Caminin kuzeyinde dört taş sütunla oluşturulan son cemaat yeri orijinalde dışa açık iken sonradan camekânla kaplanmıştır. Son cemaat yerinin ortasında yer alan kemerli bir kapıyla cami iç mekânına geçilir. İki kanatlı ahşap kapının söveleri düzgün kesme taş malzemeyle yapılmış, kapı kanat yüzeyleri ise sepet örgü şeklinde düzenlenmiştir. Giriş üzerinde, Türkçe kitabede 1885 tarihi yazılıdır. İç mekânın kuzeyinde bulunan mahfil iki ahşap direk taşınmaktadır.

İç mekânın aydınlatılması, güney yönünde altı üst-lü ikişer, doğu ve batı yönde ise altı üstlü üçer pencereyle sağlanmıştır. Alt pencerelerin kilit taşlarına dışarıdan bakıldığında, bitkisel (üzüm, palmet, nar, vb.) motifler görülür.

Cami mihrabının yan yüzeyleri kalem işi bitkisel süslemelidir. Mihrabın üst kısmında 10 satırlık bir kitabe yer alır. Mihrabın sağ tarafına yerleştirilen minber ahşaptan yapılmıştır. Yan aynalık kısımları sade, korkuluk kısmı ajurlu olarak ele alınmıştır. Minber kapısının söveleri, rozet çiçekleriyle süslüdür.

Gürgenağaç Köyü Camii

Gürgenağaç köyünün merkezinde, ilkokul yanında bulunan caminin yapım tarihi bilinmemektedir. Plan özelliğini tamamen koruyan binanın iç kısmı da sıvanarak seramik döşenmiştir.

Bina kesme taştan inşa edilmiştir. Merkezi kubbeli olup üç sahnıdır. Değişik kademelerde üst örtülere sahip binanın iç kısmı beşik tonozlarla örtülmüş, çatı bölümü de dıştan iki yöne eğimli semer çatı şeklinde yapılmıştır. Kubbe pencerelerle hareketlendirilmiştir. Pencere kenarları düzgün kesme taştan yapılmış olup kemerlidir. Batıda olması gereken kapı da kapatılarak Kuzey Batıya alınmıştır.

Oğulağaç Köyü Camii

1867 yılında inşa edilmiş olup camiye Şahinkaya güzergâhından sola ayrılan köy yolundan ulaşılmaktadır. Eğimli bir arazide kurulu olan cami kare planlıdır. Tüm duvarları düzgün kesme taştan yapılmış olup üst örtüsü dört omuz kırma çatıdır. Minaresi kuzeybatı yönündedir. Merkezde 4 taş sütuna oturan kubbesi vardır. Yan mekânlar tonozludur. Kuzey giriş üzerinde, iki ahşap sütunla taşınan mahfil kısmı mevcuttur. Cami kapısının taş söveleri üstten kemer şeklinde birleşmiştir. Ahşap kapı iki kanatlı olup her iki kanatta vazodan çıkan asma yaprağı ve üzüm salkımından oluşan bitkisel bezeme bulunmaktadır. Mihrap 3 kademeli olup yan yüzeylere geometrik motiflerle süslenmiştir. Ahşap minberin giriş kapısı sövelerinde ve korkuluklarında kenger yapraklarından oluşan bitkisel bordürler yer almaktadır.

Yazlık Köyü Camii

Düzgün kesme taştan yapılmış olan bina 3 neflidir. 1862 yılında inşa edilmiştir. Apsis kısmı düz bir duvarla örülerek arka kısmı yıkılmıştır. Ortada, 4 adet işlemeli sütun başlığına sahip sütun üzerine oturmakta olan kubbe yer alır. Yan mekânların üzeri beşik tonozludur. Sütunlar arası ahşap gergilerle sağlamlaştırılmıştır. Giriş kapısı söveleri üstte birleşerek kademeli bir şekilde yükselir. En üst kısmı kemer şeklinde son bulur. Girişin üstünde muhtemelen kitabesi vardı. Ancak bu gün yeri boştur.

Çatak Camii

Maçka ilçe merkezine 3 km mesafede bulunur.

DOKA-JICA İşbirliğinde Biyoçeşitlilik Eğitimi Verildi

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOKA), Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) ile yürüttüğü çalışmalar kapsamında Artvin'in Camili Bölgesi'nde "Ekoturizm Odaklı Biyoçeşitlilik Eğitim Programı" düzenlendi.

Türkiye'nin tek biyosfer rezerv alanı olan Camili Bölgesi'nde turizm faaliyetleri yürüten halka yönelik 29 Ekim- 03 Kasım 2015 tarihleri arasında düzenlenen eğitimde ekoturizm alt bileşenleri ile ilgili bilgiler verildi.

Ajansımız Artvin Yatırım Destek Ofisi koordinasyonunda yürütülen proje kapsamında Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi öğretim üyeleri Prof.Dr. Özgür Eminağaoğlu, Doç.Dr. Temel Göktürk ve Yrd.Doç.Dr. Zehra Eminağaoğlu tarafından verilen eğitimde, "Doğa-Kırsal Mimari Birlikteliğinin Turizm İçin Önemi", "Bölgedeki Kırsal Mimari Özellikleri", "Kırsal Evlerin Rehabilitasyonu ve Turizm Amaçlı Kullanımı", "Doğal ve Kültürel Varlıkların Turizm Amaçlı Kullanımı", "Artvin İli Fauna Çeşitliliği", "Fauna Temelli Turizm Potansiyeli", "Camili Bölgesi Otsu ve Odunsu Bitkilerin Tanıtılması", "Bitki ve Hayvan Kaçakçılığı", "Camili Biyosfer Rezerv Alanının Floristik Zenginliğinin Botanik Turizmi Açısından Değerlendirilmesi" gibi konular hem teorik hem de uygulamalı olarak işlendi ve arazide çalışmalar yapıldı.

Eğitim sonunda katılımcılara sertifikaları verildi ve genel değerlendirme yapılarak eğitim tamamlandı.

DOKA YÖREX'e Katıldı

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) Yöresel Ürünler Fuarı'na (YÖREX) katılarak, Doğu Karadeniz Bölgesi'ne özgü ürünlerin tanıtımını yaptı.

Türkiye'nin 7 bölgesinden yöresel ürünlerin 158 stantta sergilendiği bu yıl 6'ncısı düzenlenen Yöresel Ürünler Fuarı kapılarını açtı. Açılıшта konuşan TOBB Başkanı Rifat Hisarcıkıoğlu, "Yöresel ürünlerimizi tescillemeliyiz. Kaptırmadığımız bir baklavamız kaldı. Birliğimizi bozmayalım geriye bakarsak arabamız geride kalır" dedi.

Antalya Ticaret Borsası'nın (ATB) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) işbirliğinde "Sizin oraların nesi meşhur?" sloganıyla bu yıl 6'ncısı düzenlenen Yöresel Ürünler Fuarı Yörex kapılarını Antalya Expo Center fuar alanında ziyaretçilere açtı. Bu yıl 68 ilden 388 katılımcının ürünlerini 158 stantta sergileyeceği fuara 150 bin ziyaretçi bekleniyor.

Törene, Antalya Valisi Muammer Türker, Büyükşehir Belediye Başkanı Menderes Türel, TOBB Başkanı Rifat Hisarcıkıoğlu, Antalya Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Davut Çetin, Antalya Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Ali Çandır ve bazı partilerin milletvekilleri ile protokol üyeleri katıldı.

Sağlık Turizmde Teknik Kapasite Arttırılıyor

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) tarafından Teknik Destek Programı kapsamında desteklenen 'Sağlık Turizmi Kapsamında Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Projesi'nin sözleşmesi imzalandı.

DOKA'nın merkez binasında Birlik Genel Sekreteri Yrd. Doç. Dr. Halit Çınarka ile DOKA İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı Fatih Ege arasında imzalanan sözleşme ile Trabzon Kamu Hastaneleri Birliği'ne bağlı sağlık tesislerinde görevli 30 sağlık turizmi personeline; hizmet verilen yabancı hastalar ile daha etkili iletişim kurulabilmesi için eğitim verilmesi planlanıyor.

Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın destek verdiği projelerin Bölgeye geleceğe hazırlayacak projeler olduğunu ifade eden Birlik Genel Sekreteri Yrd. Doç. Dr. Çınarka, Birlik olarak sağlık turizmi alanında önemli çalışmalar yürüttüklerini ve projenin Bölge sağlık turizminin gelişmesine katkı sağlayacağına inandığını kaydetti.

İzleme ve Değerlendirme Birim Başkanı Ege ise, Ajans olarak Bölgenin her yönden kalkınması için çalıştıklarını ifade ederek, Doğu Karadeniz'e artı değer katacak her projeye destek vermeye hazır olduklarını söyledi.

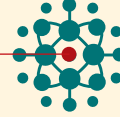
Öte yandan proje kapsamında 30 sağlık turizmi personeline; iki ayrı grup halinde toplam 84 saat yabancı dil eğitimi verilmesi planlanırken, uzun vadede sağlık turizminde nitelikli insan kaynağı potansiyelinin arttırılarak; yapılacak fiziki yatırımlar sayesinde Trabzon'un uluslararası ölçekte sağlık turizmi alanında tercih edilebilir bir bölge olması hedefleniyor.

CLUSTER STRATEGY FOR TR90 REGION

Clustering, that increases sectoral, regional and local competitiveness, also seen as a development model, is defined as a network accumulated in a geographical area and created by organizations such as companies and/or businesses; knowledge producing institutions (universities, research institutions, engineering companies, etc.); supporting institutions (agencies, consulting firms, banks, insurance companies, etc.); customers; public institutions supporting clustering (Special Provincial Administration, Small and Medium Enterprises Development Organization (KOSGEB), etc.); sectoral NGOs; local governments; media-oriented sectors; and institutions that regulate controls and standards.

Although national coordination has not been fully achieved yet, Ministry of Science, Industry and Technology, Ministry of Economy and Ministry of Development stand out as actors on clustering in national scale.

Manufacturing and service sectors which are two of the most important triggers of regional, economic and social development, provide important contributions to the regions to preserve and develop their attractive and sustainable attributes in the long run due to creating busi-

ness and employment as well as high added value potential. Increasing the competitiveness of industry and service sectors, is important to improve the quality of life of the region's population as well as turning into attractive investment center. The cluster approach also reduces the transaction costs of the actors with productivity and innovation.

The emergence of competitive sectors that lead the region, supporting the sectors which have more potential of internationalization than others, rising the goods/services which reach to the global market from the region; constitute the most important instruments of the regional development studies. In this sense, many development programs generate projects which will support the period of developing innovative capabilities, strengthening and internationalization of the cooperation networks by analyzing the sectors well. In this context, one of the most commonly used models is clustering. In recent years, models such as "smart specialization", "the promotion of creative industries", "supporting of the key facilitator sectors", "protection and commercialization of local resources" are the prominent models for regional development.

Tailor-made projects are required to be performed in the process of improving the competitiveness of manufacturing and service sectors for regional development and in order to set and support the collaboration platforms, the sectors in the region should be identified and the ones which have high potential of competitiveness and clustering should be prioritized.

In the last quarter of 201, there appears 8 potential clusters in TR90 Region in the inventory prepared in co-operation with the Ministry of Economy and Ministry of Development. This number is approximately equivalent to 2 % of the total cluster/potential number in the inventory. Although clusters in the idea stage are not considered as clusters, they are important for establishing the starting point.

The main objective of this study carried out in TR90 Region is to put into practice the strategy fast and traceably, that is entitled in 2014-2023 TR90 Regional Plan Objective 2 ‘Supporting the Cluster Formations of the Companies in the Region’ located under ‘Scaling the Value Added Up in Regional Industry and Strengthening the Competitiveness’.

This report includes the results, the clustering strategy based on these results and action plan of the studies about the identification and prioritization of the sectors in the provinces of TR90 Eastern Blacksea Region; Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon.

In the context of this study, a total of 56 industries in TR90 Region was evaluated for its current status performance and suitability to clustering. As a result of the evaluation, a total of 29 industry on the basis of province has been identified as priority for clustering. Four of these are handled as regional due to covering several provinces. As a result, 4 regional and 13 provincial; a total of 17 cluster/potential clusters have been identified for TR90 Eastern Black Sea Region. The reference values for evaluating the performance and the current situation of the clustering in the TR90 region is given in the following table.

Region/Province	Sector	Status of the Cluster Process (Idea-Starting-Growing-Mature)
TR90	Tourism	Idea
TR90	Hazelnut Products	Idea
TR90	Beekeeping and Bee Products	Idea
TR90	Tea	Growing
Ordu	Ready-Made Clothing	Idea
Ordu	Food Machinery	Idea
Gümüşhane	Fruit Pulp/Churchkhela	Idea
Gümüşhane	Natural Stone (Marble)	Idea
Rize	Tea Machinery	Idea
Artvin	Lumbering	Idea
Artvin	Logistics	Idea
Giresun	Elevator	Idea
Giresun	Ready-Made Clothing	Idea
Trabzon	Shipbuilding	Growing
Trabzon	Furniture	Idea
Trabzon	Seafood	Idea
Trabzon	Jewelry	Starting

TR90 Region's vision on clustering is determined as 'TR90 Region that adopted cooperation as an effective instrument for branding and improving competitiveness in the domestic and global market'. Under this vision; 3 development axes entitled "cluster management", "competitiveness/innovation" and "export/internationalization" and 17 measures under these axes have been identified. 29 action plans have been developed for such measures. The actions to be carried out in short term due to the significance level as well as being the starting point for other actions are listed below.

- Creation and activation of TR90 Eastern Black Sea Region Cluster Coordination Committee
- Establishment of TR90 Clustering and Innovation Portal
- Preparation of Current Situation Analysis and Strategy of Tourism Cluster
- Preparation of Current Situation Analysis and Strategy of Nut Based Products Cluster
- Preparation of Clustering and Commercialization Strategy for Local and Traditional Products of TR90 Region
- Application to UR-GE (Improvement of International Competitiveness) supports for sectors that may benefit from them.

In the development of TR90 Region, managing the coordination of interregional interaction in the east-west axis that has similar socio-economic and geographical characteristics and utilization from this cooperation with 'win-win' approach is important. The interaction hinterland of TR90 Region consists of TRA1, TRA2, TR81, TR82 ve TR83 Regions and this wide area consists of two sub-areas as TRA1 and TRA2 in the East and TR81, TR82 and TR83 in the West with regards to cooperation opportunities of the region. In this context, cooperation is available on agriculture, tourism and foreign trade in the east; forestry and forest products, transportation and tourism in the west.

TRA1 Region consists of the provinces Erzurum, Erzincan and Bayburt; TRA2 Region consists of the provinces Ağrı, Kars, Ardahan and Iğdır. The geographical proximity of these two regions to the TR90 Region, in particular Gümüşhane and Artvin provinces, the dominance of the agricultural sector, natural structure suitable for organic farming and animal husbandry, gene-rich assets and border trade facilities with north-east neighbouring countries; make these two regions convenient for cooperation in the areas of tourism, agriculture and foreign trade.

Besides, TR90 Region has similar features in many aspects with the regions: TR83 Region in the western axis, that is composed of Samsun, Çorum, Tokat and Amasya; TR81 Region composed of Zonguldak, Karabük and Bartın; TR82 Region composed of Kastamonu, Çankırı and Sinop. Problems caused by the geographical structure, poverty, old age, low sectoral diversity, inadequate utilise of existing natural resources both in tourism and industry are some of these similarities. (TR90 Eastern Blacksea Regional Plan 2014-2023, 2014)

In summary, it is observed that the steps taken in the Ninth Development Plan on clustering have been sustained and developed in the Tenth Development Plan. In this context, clustering is also able to take place as a fixed range in the area of national development as well as innovation.

Ordu Beekeeping Research
Institute Director,
Feyzullah KONAK

Could you please briefly introduce yourself?

I am a Zootechnics Agricultural Engineer (Msc). I have worked in private sector for three years and then as a lecturer at university for seven years. Since 2002, I have been working in Beekeeping Research Institute and as the director of the institute since 2008.

Ordu Beekeeping Research Institute is the only public institution in this field in our country. Could you please inform us about the activities of the Institute?

Beekeeping Research Institute is a public research institution affiliated directly to the Ministry of Food, Agriculture and Livestock, General Directorate of Agricultural Research and Policy. It is the only research institute on beekeeping sector in our country. Considering our regional and national tasks, all tasks related to beekeeping are in our field of task. We can summarize our tasks as: to gather all the data needed, that is related to bee and beekeeping products; to improve the infrastructure of laboratory and provide the sustainability of it coordinately; to work in the field of related machinery and equipment in beekeeping, bee products, bee diseases and to offer solutions to the problems that may occur; to examine the possible effects of climate change to the beekeeping industry; to prepare detailed reports on beekeeping and the sector to the decision-making authority that determine the policies of the Ministry. Our studies come into prominence both in national and international levels.

In what level is the Eastern Blacksea Region in terms of honey production?

I have to say that Eastern Blacksea Region is the place where the most bee colonies exist. In fact Ordu is the second province to have the most bee colonies in Turkey. When international statistics are examined, we see that Ordu has more bee colonies than 105 countries. We can say that there is 20 thousand tons of honey production in Eastern Blacksea Region. I would like to mention also that the beekeepers producing this honey carry on their activities in this region but a large part of their colonies are in the Central and Eastern Anatolia. In other words, the beekeepers are in this region but they perform the majority of their production in another region as mobile beekeepers.

The project titled "My Bee, My Honey, My Honeycomb" under the component EU-IPA "Regional Development"; under the sub-component "Regional Competitiveness / Competitive Industries" has been successful. When did this project begin, what have you done so far? What will be done next?

The biggest support to our project is given by Ordu Governorship. Ordu Chamber of Commerce and Industry; Ordu Union of Chamber of Merchants and Craftsmen; Ordu Beekeepers Association; Beekeepers Association of Sinop, Samsun, Giresun, Trabzon and Rize are the participators.

The total budget of the project is 9.990.199 €. Our project is the one granted with the highest project cost in our country. It is a project to develop both our corporate and sectoral structure; by bringing a complete solution, including the problems that may occur related to beekeeping.

We aim to set the standard for honey in Turkey with this project. In this case, we aim to increase the competitiveness of firms operating in this sector.

With this project we will ensure the delivery to the end user in a way that all analysis are done after being produced. We will also have provided all the trainings that will increase the competitiveness of the firms operating in this sector.

We aim to complete all the stages by 2016.

This project will make us build our institutional capacity and to provide reliable and certified products to the consumers.

Who will benefit from this project?

Bee products breeders, manufacturers, producer organizations acting as SMEs operating in the provinces of Ordu, Giresun, Rize, Trabzon, Sinop ve Samsun can benefit from the facilities and services in the framework of the project.

How will this Project contribute to our region?

- The number of SMEs on beekeeping and the income of them will increase. The SMEs will be able to benefit from the services of the facility economically and access to the domestic and international markets. With this project, at least 50% increase in the income of the SMEs is expected; 50-70 new SMEs, alone or merging are expected to be set up.
- The enterprises will have easy access to the test/analysis laboratories and processing / packaging plants with reasonable fees. The quality of packaged bee products will increase. Documentation of quality and introduction of the enterprises via Bee Products Portal to be created will be provided. All these will enable the companies to access domestic and international markets.
- The technical and economical capacities of the SMEs will increase. This action will improve the capacity of our beekeepers indirectly. It can be considered to develop contract production models with the multiplier effect of the project.
- The infrastructure of all kinds to make R & D and innovation in honey and other bee products will be established. Thus, with support from universities and other research institutions, new projects that will avail to the industry will be prepared.
- In the first phase, it is foreseen to employ 81 people in one shift at the facility. Financial sustainability of the project will be provided with reasonable fees charged. The facility will be capable of packing 12,000 tonnes of honey in a year.

Are there any indigenous/regional honey? If so, what are they?

Regional honey is produced. Internationally recognized Anzer Honey, chestnut honey, acacia honey, linden honey and Kaçkar Honey are produced in this region. Rhododendron honey that is locally called as 'mad honey' (andromedotoxine) is produced only in our region. The Institute has carried out a scientific study on this honey. The honey produced in Eastern Blacksea, especially in Kaçkar mountains can be sold in high price.

Eastern Blacksea Region has a wide range of flowers. We observe that in May, acacia honey; in June, chestnut and linden honey; in the autumn, rhododendron honey are produced seasonally. A sum of pollen is also produced.

What are your studies on bee races?

Caucasian bees have the longest tongue in the world. The bee species to adapt the geographical conditions of our region is the Caucasian bee, that we call Blacksea ecotype. At this point, we carry out rehabilitation works to improve bee species. We continue our work in the framework of Territorial Beekeeping Project. We target to provide queen breeders to producers in 2016.

How can we understand the quality of honey, as the end consumer?

It does not seem possible for consumers to comment on honey beyond the familiar taste and aroma of their local palate. It is very difficult to understand the quality of honey from its flavor, color or consistency. In order to understand the quality of honey and performed tricks, it necessarily needs to be tested in the laboratory. An assessment can only be done after the results of the analysis.

Here I would like to mention another important consideration. Crystallized honey. It is not true that crystallized honey is fake or impured. Crystallization is a harmless change that can be seen in many pure and quality honey at every stage from production to consumption. By crystallization honey undergoes only a change in physical properties. Honey to crystallize, is not an indication that it is fake or spoiled. Crystallized honey can be consumed as such, it does not lose its nutritional value.

What laboratories are there in the Institute? What kind of studies do you carry out in this context?

Our Institute has laboratories of Instrumental Analysis, Contribution, Heavy Metals and Minerals, Chemical and Physical Analysis; Bee Health; Artificial Insemination; Breeding and Genetics. What we do in these laboratories:

- Carry out analysis that are mentioned in the Turkish Food Codex Honey Communique,
- Molecular-genetic research, bee breeding (selection and hybridization studies)
- Detection of bee diseases, pests and parasites, pathogens and viruses,
- Artificial insemination activities,
- Create a database,
- Determination of heavy metal residues harmful to human health,
- Make the necessary analysis for all bee products and the development of new methods,
- Proper packaging and storing of all bee products manufactured by the Corporation, matching the relevant legislation,
- Make the necessary analyzes for research projects and the realization of analysis demands from the manufacturers,
- Research related to bee products / apitherapy,
- Conduct studies on additional feeding in beekeeping, ensuring hygiene in packaging of honey and bee products

SOME INTERESTING INFORMATION ABOUT BEES:

- In a strong colony the number of eggs a queen leaves is around 200.000.
- The amount of honey consumed to produce 1 kg beeswax is around 8,5 kg.
- Honeybees can not collect food at the temperature below 13 degrees and above 43 degrees.
- In order to revolve around the world, a bee needs 2 table spoon of honey.
- Honeybees flutter 8.000 times per minute and this is the reason of the buzz.
- A honeybee can fly approximately 24 km per hour.
- A worker bee can produce 3-5 gr honey at most throughout its entire life.
- A bee colony consists of at least 200 worker bees and a queen. The number of worker bees can reach up to 150,000 depending on the season.
- Male bees do not have bee-sting and they are the biggest bees in the colony.
- All colony activities are carried out by sterile worker bees.
- Modern air conditioning systems are copied from the ventilation systems of bee colonies.

FINDIKLI in the eyes of District Governor, **Mr. Arif KARAMAN**

Fındıklı is the last district of Rize in the direction to Artvin. Previously it was a district of Artvin, then in 1953 linked up to Rize.

Fındıklı name comes from the production of hazelnut. Fındıklı is the district where hazelnut is the most abundant. As a result of tea has come to the region and increased, hazelnut became of secondary importance. The increase of hazelnut price recently made hazelnut producers ramp up the production of hazelnut.

The most important feature of our district is to have a coast on upon completion of Blacksea Coastal Highway. It is one of the few districts that faces the sea. The other districts are mostly upcountry. The main road of our district overlooking the sea has a nice scenery.

Another value of the district are the stuffed stone historic mansions. In recent years, after the instruction of our president, Mr. Recep Tayyip Erdoğan for especially the government buildings to be done in accordance with local architecture, we restored the government buildings in the civic center (government office, police office and post office) matching to stuffed stone mansion.

There are many of these mansions in Çağlayan Valley. Some of them have been made convenient to be used as guesthouse with the efforts of the locals. Many tourist tours come to Çağlayan Valley as a destination point. Apart from these, fish farms and places where guests can accommodate are also available in this valley. There is a mansion restored by the municipality in accordance with stuffed stone technique in the center of the district.

Beside mansions, we have historic mosques. Fındıklı Central Mosque in the center and Meyveli Köyü Mosque are two of them.

Fındıklı becomes prominent also with its highlands. Gürcüdüzü Plateau and Çatak Picnic Area are the places where people breathe fresh air.

Fındıklı has longstanding been one of the districts with a high level of education. Social life is lively and Laz culture is dominant there.

In the district, tea-based economy has come to the fore as well as in the others. Many of the locals live by tea here. There are 4 tea factories, one of them belonging to ÇAYKUR (General Directorate of Tea Enterprises). In recent years, kiwi and hazelnut production has started to be increased. Animal husbandry has also been done relatively in the county.

FINDIKLI

DISTRICT, FAMOUS WITH ITS STUFFED STONE HISTORIC MANSIONS

History

Findikli had been in the sovereignty of Roman Empire and Kingdom of Trabzon. It came under the rule of Ottoman Empire after the conquest of Trabzon. It was a township of Hopa in 1887, then suffered the Russian occupation in the First World War and survived this invasion on March 11, 1918. It was given the title 'District' and linked up to Artvin on June 11, 1947. Finally on November 27, 1953 Findikli linked up to Rize.

Geography, Vegetation and Climate

Findikli is the last coastal town in the east of Rize and located 60 km away from the city center. On the east there is district of Arhavi, on the west Ardeşen, on the South Yusufeli and on the North there is Blacksea. It has a geographical area of 409 km² and 13 km coastline.

Population and Administrative Structure

The population of the county, according to the census of 2014, is 16,241; consisting of 8.250 women, 7.991 men. The number of people per square kilometer in the district is 39.

There are 22 villages and 8 neighbourhoods in the district.

Established	11.06.1947
Distance to City Center, Rize	60 km
Altitude	20 m
Population (2014)	16.241 (Center of Districts: 10.948 / Villages: 5.293)
Surface Area	409 km ²
Municipalities/Towns	Findikli
Number of Village	22

Education, Health and Social Situation

There are 2 kindergartens, five primary schools, 6 secondary schools and 5 high schools in the district. In addition, the Public Education Center and Sabanci Teacher's House are contributing the education.

Struma Research and Treatment Center is providing health services in the district.

Agriculture, Livestock and Economic Situation

According to TÜİK (Turkish Statistical Institute) figures (2014), the total agricultural area is 64.382 decare consisting of 572 decare for grains and other crops; 481 decare for vegetable gardens; 63.329 decare for fruits, beverage and spice crops.

FINDIKLI

114

www.dobya.org.tr

The main source of income of the locals are tea and hazelnut; partially citrus fruits, fruit growing, aquacultural resources, beekeeping and animal husbandry.

In the district, there are four tea factories, three of them belonging to private sector; one factory of plastic crate that are used in logistics and exhibition of fruit-vegetable products.

Transportation

Findıklı is located on the Rize - Artvin route and has an available road transport in all seasons. It is 60 km away to Rize, 96 km to Artvin and 138 km to Trabzon.

Culture and Tourism

Many alternative tourism activities such as hiking, mountain climbing, amateur fishing, bird-watching, camping, photo safari are available in Findıklı that has plateaus, streams, waterfalls, flora and fauna.

Çağlayan Valley is the most known valley amongst others. There is a rumour that Ottoman Sultan, Yavuz Sultan Selim, during his being prince, had come to this valley and drunk water from the stream and said: 'Here is elixir of life (ab-ı hayat)!' Therefore the name of the valley has remained as 'Abu' for many years.

A significant asset of Findıklı are the stuffed stone wooden mansions that had bear witness to ages. Basic building materials of these mansions are wood and stone. Foundation walls are made of stone. The item generating the main character and the exterior appearance of the structure are the exterior walls called 'Stuffed (Dolma)'. In this technique, the wooden frame of the wall is divided into cassettes like grid. The stones are glazed rubbles and one stone is placed in each cassette. Ataclar, Şevketbeyoğulları and İnceler Mansions in Çağlayan Village are some of them. A historic mansion was restored by the Municipality of

Findıklı and has been organized as a 'Guest House' in such a way to reflect the urban culture.

Feretiko weaving which is known as 'Rize Cloth' is another occupation in the district. The cloth is derived from hemp fibre after being converted to cotton.

Sparrowhawk culture is another important culture in the district. It means the difficult process from the capture to the training of the sparrowhawk.

Findıklı Central Mosque

It is estimated that the mosque was built in 18th century. It has a narthex and a rectangular sanctuary with a jerkin head. It has undergone several phases of building. The ground floor consists of two rooms and an arched entrance.

Meyveli Village Mosque

It is one of the typical wooden two-storey mosques in Orta Mahalle. It was built in 1871 by Mustafa Bin Alishan. The ground floor is the medresa section. The interior part of the medresa has demolished, only the stoves have survived. A new section was added to the front of the mosque. The narthex has been partially ruined. Moreover, the column headings have the patterns of seal of solomon (Süleyman Mührü).

TONYA in the eyes of District Governor, Mr. Halit MENGİ

Tonya is one of the beautiful and charming districts of Trabzon. Very beautiful highlands with natural beauties are existing there. Erikbeli and Kadıralak plateaus are the most famous ones of them. They have natural beauties that can be utilised in terms of tourism. Especially in Kadıralak Plateau, bluish flowers, unique to the district can be seen in certain periods of the year. From an external perspective between the spring-summer period, these flowers make an appearance as if there were a lake. The other plateau is Erikbeli that is to be through Kalınçam Valley. Some private entrepreneurs have been considering to invest here.

Kalınçam Valley is a protected area. Some private entrepreneurs would like to establish facilities in harmony with nature here. If this occurs they will have regenerate the area economically. We will have the opportunity to promote this special nature to Trabzon, Turkey and even abroad. And this will contribute to Tonya in terms of income, I think.

Tonya has very difficult geographical conditions. This situation makes tourism more important for us. Suchlike investments also contribute to the other sectors economically.

Tonya is a town that has a high immigration rate due to geographical conditions. Agriculture and livestock can provide only a little income for family economy. In addition, the migration of young people has a negative impact on the economy. Accordingly the future of Tonya depends on tourism, I think.

Sumela Monastery and Uzungöl (lake) are the prominent tourism destinations in Trabzon. However we need more destination points. In this regard, Kalınçam Valley has natural beauties to be a tourism destination and land to be established tourism facilities on.

Elderly Care School will come into use this year and students will be trained at this field. This kind of investments are very important for Tonya that has a 15 thousand population and similar districts.

Although Tonya is a rough country, the people living here are very hardworking. It offers us opportunities in agriculture and animal husbandry. Especially Tonya butter that is produced naturally by the hard work of our women has become a brand with the name 'Tonya Butter'. There is also a dairy cooperative in this area.

Our people love guns, yet Tonya is a very quiet and calm district.

Established	05.03.1954
Distance to City Center, Trabzon	65 km
Altitude	755 m
Population (2014)	15.217
Surface Area	264 km ²
Municipalities/Towns	Tonya
Number of Neighbourhood	21

History

It is estimated that Tonya was established at the end of 13th century and in the early 14th century. The dominance of Pontus Empire has come to end by the conquest of Trabzon by Turks. The district has come under the domination of Turks. Then Turkic tribes from Bayburt, Gümüşhane, Erzurum and other regions have come and settled in Tonya.

Tonya, after the First World War on July 16, 1916 was occupied by the Russians and survived this invasion on February 17, 1918.

Tonya had been a sub-district of Vakfıkebir in the Republic Period. With the law 3264 dated on March 5, 1954 Tonya gained its legal status as district.

Story of 'Tonya' Name

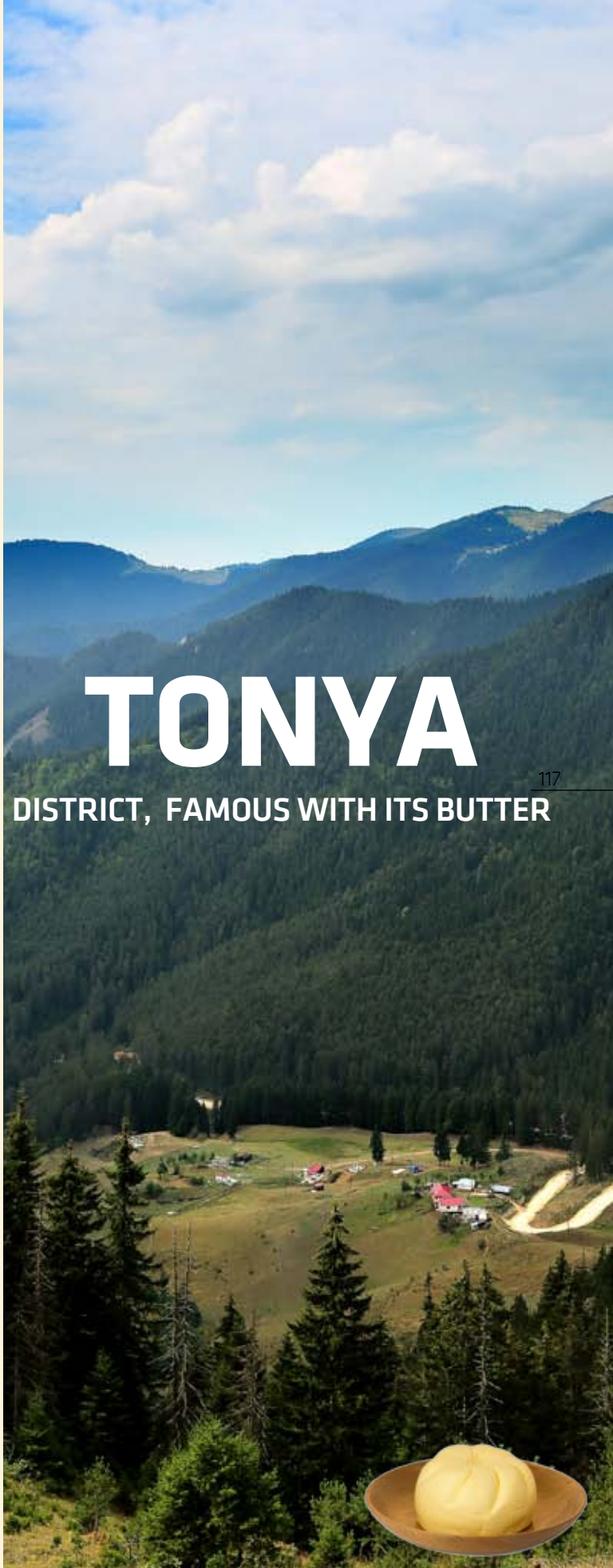
There are various rumors on the name of the district, 'Tonya'. The most truthful one of these stories is as follows:

During the period when the Greeks first settled in the region, one of the Greeks master has given the district to his daughter as marriage portion. His daughter's name was 'Tonya'. From that day the name of the district has remained as Tonya, dedicated to the girl.

Geography, Vegetation and Climate

Tonya, located 65 km away from the city center of Trabzon, is surrounded by the districts Düzköy and Maçka in the east, Kürtün (district of Gümüşhane) in the south, Vakfıkebir and Şalpazarı in the north and west.

Tonya has a geographical area of 264 km² and altitude of 755 m. The terrain is generally hilly. There are not range of mountains yet, the existing hills extends from north to south. The valley of Fol Stream and Çamlık Stream are located between these hills and the center of the district is located on this valley.

TONYA

DISTRICT, FAMOUS WITH ITS BUTTER

Population and Administrative Structure

The population of the district, according to the census of 2014, is 15,217; consisting of 7,869 women, 7,348 men. The number of people per square kilometer in the district is 57.

There are 21 neighborhoods in the district.

Education, Health and Social Situation

There are 1 kindergarten, 8 primary schools, 8 secondary schools and 4 high schools in the district. Tonya Adult Education Center and Tonya Teachers' House are also contributing to the education. In addition, Tonya Patient Care School, linked up to KTU (university) will begin to admit students and provide training this year.

Health services in the district are conducted by Tonya Community Health Center.

Agriculture, Livestock and Economic Situation

According to TÜİK (Turkish Statistical Institute) figures (2014), the total agricultural area is 22,507 decare consisting of 13,262 decare for grains and other crops; 2,565 decare for vegetable gardens; 6,680 decare for fruits, beverage and spice crops. Total number of tractors is 406.

Transportation

The district is 65 km away to the center of Trabzon, 109 km to the province, Giresun. The distance to the Trabzon Airport is 70 km away.

Culture and Tourism

Tonya district has several highlands that have natural beauties. Erikbeli, Kadıralak and Sazlan are the primary ones. Also 'Tonya Butter' festivals are held in the last Saturday and Sunday of August every year.

Another activity that can be performed in the county is jeep safari. The county has remarkable routes such as;

- Tonya-Erikbeli-Kadırga Plateau –Beypınarı Plateau - Haçkalı Hoca Plateau –Kayabaşı Plateau –Çayırbağı- Tonya
- Erikbeli Plateau - Kadırga Plateau - Beypınarı Plateau - Düzköy-Çayırbağı- Tonya ve Tonya-Kadıralak Plateau -Güzel Plateau-Karadağ Plateau -Sal Plateau

In Tonya there are also very convenient areas for few-days trekking as well as one-day trekking. Some of these routes are ; Tonya – Kadıralak Plateau – Karadağ Plateau; Tonya – Biçinlik Village – Çayırbağı – Beypınarı Plateau.

**GÖLKÖY in the eyes of District Governor,
Mr. Halit MENGİ**

Gölköy is one of the very old districts. The old name of it was 'Hapsamana'. Aybastı and Gürgentepe had been linked up to Gölköy before having the status of district. Before the Metropolitan Law there were 7 towns in our district. After the law they had the status of neighbourhood unit.

Our livelihood is mostly based on hazelnut. This year, a high yield of hazelnut is expected. Although Gölköy population is around 32 thousand, citizens living outside of Gölköy come to pick hazelnuts in their fields in summers. So the population of Gölköy in summer gets 100 thousand.

Ulugöl (lake) within the boundaries of our district is the primary must-see place. Also Gölköy is a indispensable place to take a long deep breath. '52 Badal' named cave is another touristic place that consists of 52 stairs.

We have a small healing water in the county town. The locals who believe it is curative enter the water at certain times of the year.

Wrestling festivals and Uluvahta festivals have an important role in the social life of the locals. Off-road racings are also arranged by Gölköy Off-Road Club.

We focused on artichoke cultivation as an alternative to hazelnut. We are carrying out this work through the District Directorate of Agriculture.

Gölköy has a feature to provide approximately 80 % of the high-voltage transmission line of our country. I did not know this feature of Gölköy until I come here. I think this property should be promoted.

GÖLKÖY

District, Providing 80 % Of The
High-Voltage Transmission Line
Of Our Country

Established	1936
Distance to City Center, Ordu	63 km
Altitude	820 m
Population (2014)	29.959
Surface Area	349 km ²
Municipalities/Towns	Gölköy
Number of Neighbourhood	29

History

The old name of the district was Hapsamana. The district, wherein the river Gök köy is, has taken its name from this river.

Gölköy, was a township of Ordu district in Trabzon province at the late 19th century, became a sub-district attached to central district in the Republic Period. On June 25, 1936 Gök köy became a district in accordance with the law number 3012.

Geography, Vegetation and Climate

Gölköy, the third largest district of Ordu, is 63 km away from the center of Ordu. The district center is located on the Ordu-Sivas highway. Gök köy, having a geographical area of 349 km², is surrounded by Mesudiye district in the east; Mesudiye district and Tokat province in the south; Aybastı district in the west; Gürgentepe and Ulubey counties in the north.

Population and Administrative Structure

The population of the district, according to the census of 2014, is 29,959; consisting of 14,974 women, 14,985 men. The number of people per square kilometer in the district is 85. There are 29 neighbourhoods in the district.

Education, Health and Social Situation

There are 1 kindergarten, 14 primary schools, 14 secondary schools and 6 high schools in the district. Gök köy

Adult Education Center and Gök köy Teachers' House are also contributing to the education.

Health services in the district are conducted by Gök köy State Hospital, came into service in 1991 with 50 beds.

Agriculture, Livestock and Economic Situation

According to TÜİK (Turkish Statistical Institute) figures (2014), the total agricultural area is 141.869 decare consisting of 981 decare for grains and other crops; 200 decare for vegetable gardens; 140.688 decare for fruits, beverage and spice crops. Total number of tractors is 399.

Transportation

The district is 63 km away from the center of Ordu province; 251 km and 167 km to the provinces of Sivas and Samsun, respectively.

Culture and Tourism

Gölköy, being an ancient settlement, is rich in historical and cultural values. It hosts a valuable cultural heritage that is a synthesis of different cultures. Gök köy became an outstanding district of Ordu with its natural beauties, historical places, and recent tourism activities that attracts both native and foreign tourists. It inholds many natural beauties waiting to be discovered. It is virtually like a heavenly garden especially with its lakes, plateaus and waterfalls. Gök köy, has been the center of attraction of tourism professionals for its unspoiled nature, is candidate to be the center of village tourism in near future.

ASAŞPEN Board Member,
Safa Bayar YAVUZ shared
his life story for our
precious readers.

ASAS is a company incorporated by a family with a century of experience in trade and industry, and produces aluminum and uPVC profiles in Turkey.

Could you please introduce yourself?

I was born in Trabzon in 1966. I studied at Cudibey Primary School and Ata College. I was graduated from the department of Mechanical Engineering at Yıldız Technical University. Thereafter I carried on my education in USA and after I came back to Turkey, I began to work at our family company, ASAŞPEN.

Could you please give us some information about ASAŞPEN company?

Asaşpen company was established in 1990. This year will be the 25th year. Every year we have recorded 26,3 % growth over the last 15 years. The number of employees is currently more than 2 thousand people. We rank 124th of the first 500 companies in Turkey. We have also new investments. Very recently we have made an investment of 250 million euros. Around 150 engineers are working in ASAŞPEN.

Our business is divided into four main branches. The first one is aluminium profile manufacturing, the second one is plastic window and door profiles, third one is manufacturing of aluminum composite panel that is used in building exterior cladding; fourthly we manufacture aluminium panels and foils that we have recently invested in. I would say that together with the investment we made recently, we will reach a higher turnover.

Our facility in Sakarya is located on an area of 750 thousand m² in total; 350 thousand m² closed area. We produce all our products here.

What is your rank in this field in Turkey?

We take the first place in Turkey in the field of aluminium extrusion. We rank second in capacity of panel and folio but we come first in sales. We are in the top five in the plastic side. In the composite panel production we rank first in Europe.

Which countries do you export?

Mostly West European Countries; Germany, Netherlands, Austria. We export to 55 countries such as Germany, Belgium, Spain, Romania, Poland, Bulgaria, Iran, Kazakhstan, Bosnia and Herzegovina, New Zealand, Croatia, United Arab Emirates, Kenya, Gana. Thus PVC systems are used safely in four continents, in different buildings.

Do you carry out any studies on R&D and innovation? If so, what are they?

We fall behind developed countries in this regard. The share allocated to R&D issue is 3% in Europe, while it is 8 per thousand in our country.

So we have established our own R&D center this year in order to create innovative products in aluminium. 73 full-time engineers are working in this center. We seek to produce high value-added products from aluminium. We watch the changes constantly as an open-minded company.

As being a businessman originally from Trabzon, would you like to make any investment in Trabzon or in our region?

We had 3 factories in Trabzon in the past; rubber, sheet metal and pipe factories. Some things are related to the country policy. We were selling many goods from Trabzon to Iran. Our business was interrupted when this market was closed.

In Trabzon industry is difficult. Trained staff seems very difficult to bring to Trabzon. These employees must be in place to train. Trabzon to be far away from the raw materials also occurs as another obstacle.

I think it might be possible to invest in specific fields such as technology, agriculture, tourism and defence industry.

What are your forward-looking goals?

We have set our short and long term objectives. In the short run, we aim to rank in the first fifty industrial enterprises in our country. This is foreseen in our strategical plan. When viewed from the aspect of figures, it seems an achievable target.

In the long run, we want to continue to grow not only as commercially but also inorganically. Besides an organic growth in our own field, we aim to grow by way of investing in other areas.

You are the chairmen of the association named 'Sons of Our Generation (Bizim Neslin Uşakları)' and also a member of TIAB (Trabzon Association of Businessmen and Bureaucrats). Could you please talk a bit about the works you do?

We organized a workshop on 'Brand City Trabzon'. The association was established just one year ago but we have done many activities in the meantime. We collect the works we did in Trabzon with TIAB into a book. We summarized it as '6T 1S'. This 6T contains commerce (ticaret), tourism (turizm), design (tasarım)

etc. 1S symbolizes the art (sanat). We are working on how Trabzon's future should be. We are lovers of Trabzon.

Let's talk a little bit about yourself. What do you do in your spare time, what are your hobbies?

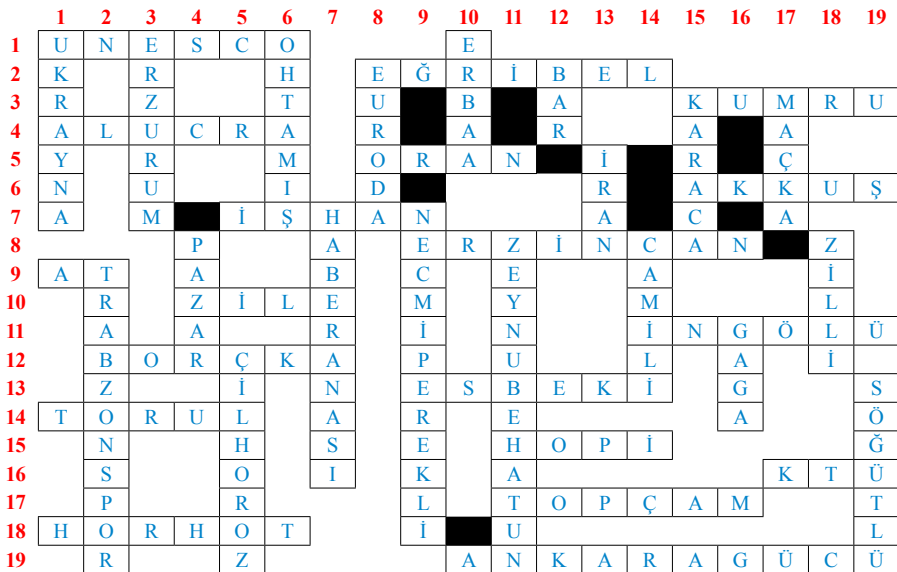
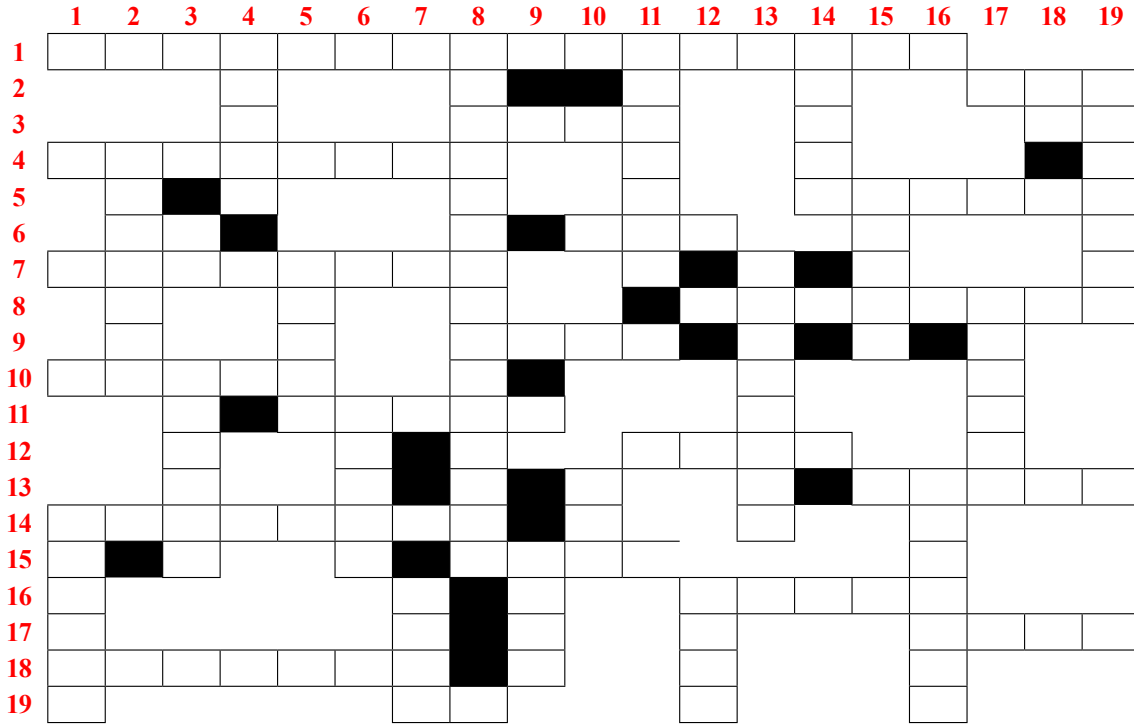
Taking photographs is of great interest to me and I have been taking photos for ten years. Apart from this, the activities of the association 'Sons of Our Generation' take considerable time. We come together for monthly meetings. I am also interested in artistic activities. In this context, as a social responsibility project, we established Asaş Academy of Arts within ASAŞPEN. And it has three purposes. First one is to support the students in the art disciplines; the second is to support academicians and artists and the third one is to support NGOs. For instance, we support disabled children by providing them opportunities to do some activities.

We attach importance to ethical values and transparency. Our first goal has never been earning money. If you send goods to your customer one thousand times and if it is defective at only one occasion; then you will be mentioned with that defective one. So we make no concessions of ethical values, honesty and commercial credit.

Bil Bakalım

8.Sayıdan itibaren Bil Bakalım adı altında çoğunluğu DOKA Bölgesi'ni ilgilendiren bulmacanın beşincisi bu sayımızda yer buluyor. DOKA Bölgesi coğrafi yönden engebeli, dağlık bir arazi yapısına sahiptir. Bölgemizde birçok dağ, yayla, göl, akarsu, geçit, tünel, vadi vardır. Sizlere bölgemizin bu yönde hazırladığımız bulmacamızla DOKA Bölgesini eğlenceli bir şekilde okuyucularımıza tanıtmak..

26. Sayı DOKA
Bulmaca Cevap Anahtarı

SOLDAN SAĞA

- 1) Dergimizin 25. sayısında başarı öyküsünü anlattığımız Hollanda Avrupa İslam Üniversitesi Rektörü
- 2) Orduspor'un renklerinden biri
- 3) Akçaabat sınırları içerisinde bulunan Heyelan Set Gölü
- 4) Ordu'nun bir ilçesi
- 5) 1997 yılında Trabzon Belediyesi ile kardeş şehir protokolü imzalamış Çin'in kenti
- 6) Bir fındık türü
- 7) Sürmene ilçesinin eski adı
- 8) Trabzon'un bir ilçesi
- 9) Fındıklı ilçesinin eski adı
- 10) Gümüşhane il merkezine 15 km. uzaklıktaki Olucak köyünde olan yazıtında 1350 tarihinde yaptırıldığı belirtilen manastır
- 11) 23-30 Temmuz 2011 tarihleri arasında Trabzon'da düzenlenen Avrupa Gençlik Olimpik Oyunlarında müsabaka yapılan 9 spor branşından biri
- 12) Şavşat'ta bulunan bir buzul gölü
- 13) Rizespor ve Giresunspor'un renklerinden biri
- 14) Rize'nin bir ilçesi
- 15) DOKA'yı oluşturan altı ilden biri
- 16) Zigana Dağı'nın eteklerinde Torul ilçesi Zigana Köyü Saronay Yaylası'nda 1700 metre rakıma sahip göl
- 17) Alucra sınırları içerisinde bulunan krater gölü
- 18) Kadınların dokumaları birleştirip, sırt çantası haline getirdikleri ve püsküllerle süsledikleri Kürtün ilçesine özgü taşıma aracı
- 19) Çamlıhemşin sınırları içerisinde 2915 metre rakımlı krater gölü

ÜSTTEN AŞAĞI

- 1) Ordu'nun bir ilçesi
- 2) Artvin ve Rize'nin komşusu olan il
- 3) 1800 metre rakımlı Rize'de bir yayla
- 4) Ünye'nin bir beldesi (Ordu Büyükşehir olmadan önce)
- 5) Ardanuç ilçe merkezine 17 km. mesafede bulunan ve Bagratlı Krallığı'nca yaptırıldığı tahmin edilen kilise
- 6) Vakfıkebir adıyla özdeşleşmiş bir gıda maddesi
- 7) Ordu-Samsun devlet karayolu üzerinde kordon tepesi eteğinde kurulmuş doğal liman
- 8) Trabzonspor'un maçlarını oynadığı stadın adı
- 9) Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi tarafından "Toplumsal Fair Play" dalında "Şeref Diploması" ödülü verilen Sait TOPÇU'nun mesleği
- 10) Pazar ilçe merkezinin batısında küçük bir yarımada üzerinde kurulmuş kale
- 11) Artvin'de Cindiyat ve Medis dağlarının eteklerinden doğup Aralık köyünü geçtikten sonra Çoruh nehrine karışan dere
- 12) Giresun ili Merkez ilçesi köyü
- 13) 1869 yılında yapılmış Hacı Mustafa Efendi tarafından inşa edilen Ardeşen'de tarihi bir camii
- 14) DOKA'ya komşu Serhat Kalkınma Ajansı'nı oluşturan illerden biri
- 15) Trabzon'da Cumhuriyetten önce çıkıp Cumhuriyetle devam eden iki gazeteden biri
- 16) Giresun'u İç Anadolu Bölgesi'ne bağlayan 2 bin 200 rakımlı geçit
- 17) 05.03.1991 yılında Bakanlar Kurulu'nca Turizm Merkezi ilan edilen Giresun'a yaklaşık 56 km. mesafede bulunan Yayla
- 18) Trabzon'un bir ilçesi
- 19) Pazar adıyla Türkiye'de bulunan iki ilçeden Rize'den hariç diğer il

Turizmin gözdesi: GİRESUN ADASI

Cok sayıda kuş türüne ve arkeolojik kalintıya sahip Giresun Adası ziyaret etmektedir. Bu yana cıgı Arap olmak üzere birer kezinde yabancısı, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden 9 binin üzerinde de yerli turist tarafından ziyaret edildi.

DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, Ordu'nun turizm cazibesi artıyor, 'Bikaz yıl içerisinde Ordu'ya gelen yerli ve yabancı turist sayı 2 milyona bulabilir' dedi.

Ordu'nun turizm cazibesi artıyor

DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, Ordu'nun turizm cazibesi artıyor, 'Bikaz yıl içerisinde Ordu'ya gelen yerli ve yabancı turist sayı 2 milyona bulabilir' dedi.

Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı

Turizm cazibesi arttı

DOĞU KARADENİZ KALKINMA AJANSI (DOKA) Genel Sekreteri Çetin Oktay Kaldırım, Ordu'nun turizm cazibesi artıyor, 'Bikaz yıl içerisinde Ordu'ya gelen yerli ve yabancı turist sayı 2 milyona bulabilir' dedi.

ATSO "Çıkarıcılara İnanmayın" Dedi

ATSO Başkanı, 'Çıkarıcılara inanmayın' dedi. ATSO Başkanı, 'Çıkarıcılara inanmayın' dedi.

ATSO Başkanı, 'Çıkarıcılara inanmayın' dedi. ATSO Başkanı, 'Çıkarıcılara inanmayın' dedi.

Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı

Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı. Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı.

Havalimanı kartopu etkisi yapacak

Havalimanı kartopu etkisi yapacak. Havalimanı kartopu etkisi yapacak.

5 yıldızlı anlaşma teminat bekliyor

5 yıldızlı anlaşma teminat bekliyor. 5 yıldızlı anlaşma teminat bekliyor.

DOKA Heyetiyle Turizm Planı Masaya Yatırıldı

DOKA Heyetiyle Turizm Planı Masaya Yatırıldı. DOKA Heyetiyle Turizm Planı Masaya Yatırıldı.

9 bin turiste ev sahipliği yaptı

9 bin turiste ev sahipliği yaptı. 9 bin turiste ev sahipliği yaptı.

Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı

Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı. Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı.

Yabancılar koşarak geliyor!

Yabancılar koşarak geliyor! Yabancılar koşarak geliyor!

Artvin ve Murgul'un Tanıtımına DOKA'dan Önemli Katkı

Artvin ve Murgul'un Tanıtımına DOKA'dan Önemli Katkı. Artvin ve Murgul'un Tanıtımına DOKA'dan Önemli Katkı.

Giresun Adası turizmin gözdesi

Giresun Adası turizmin gözdesi. Giresun Adası turizmin gözdesi.

Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı

Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı. Kaymakam Çam Geçmişten Günüme Murgul'u Anlattı.

Karadeniz turizmi zirveye çıkıyor

Karadeniz turizmi zirveye çıkıyor. Karadeniz turizmi zirveye çıkıyor.

Giresun Adası turizmin gözdesi

Giresun Adası turizmin gözdesi. Giresun Adası turizmin gözdesi.

TURİZM CAZİBESİ ARTIYOR

TURİZM CAZİBESİ ARTIYOR. TURİZM CAZİBESİ ARTIYOR.

Üzümsü meyve yetiştirmiyoruz

Üzümsü meyve yetiştirmiyoruz. Üzümsü meyve yetiştirmiyoruz.

DOĞU KARADENİZ TURİZMİ ZİRVEYE ÇIKIYOR

DOĞU KARADENİZ TURİZMİ ZİRVEYE ÇIKIYOR. DOĞU KARADENİZ TURİZMİ ZİRVEYE ÇIKIYOR.

KARADENİZİN EN BÜYÜK PROJESİ: "CAMBAŞI KAYAK MERKEZİ"

KARADENİZİN EN BÜYÜK PROJESİ: "CAMBAŞI KAYAK MERKEZİ". KARADENİZİN EN BÜYÜK PROJESİ: "CAMBAŞI KAYAK MERKEZİ".

ORDU GÜLYALI'YA ÇİKOLATA PARK

ORDU GÜLYALI'YA ÇİKOLATA PARK. ORDU GÜLYALI'YA ÇİKOLATA PARK.

Armada, Turup'a 'Yaşam Merkezi' kuruyor...

Armada, Turup'a 'Yaşam Merkezi' kuruyor... Armada, Turup'a 'Yaşam Merkezi' kuruyor...

Körfez sermayesi Trabzon'a uzandı

Körfez sermayesi Trabzon'a uzandı. Körfez sermayesi Trabzon'a uzandı.

DOĞU KARADENİZİN EN GÖZ KUVETLİ TURİSTLERDE

DOĞU KARADENİZİN EN GÖZ KUVETLİ TURİSTLERDE. DOĞU KARADENİZİN EN GÖZ KUVETLİ TURİSTLERDE.

Armada'dan Trabzon'a 50 milyon \$'lık yatırım

Armada'dan Trabzon'a 50 milyon \$'lık yatırım. Armada'dan Trabzon'a 50 milyon \$'lık yatırım.

